ünsiyet 32

İLMİ, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ ISSN: 3023-7688 KASIM 2026

“Mü’minler ancak o zâtlardır ki, Allah’a ve O’nun Peygamberine imân etmişlerdir, sonra bir şüpheye düşmemişler ve mallarıyla ve nefisleriyle Allah yolunda mücâhededе bulunmuşlardır. İşte sâdık olanlar da onların tâ kendileridir.” (Hucurat, 15)

DOSYA

CİHAD ve MÜCAHEDE

■ ALİ DURSUN ■ CELALEDDİN SİPAHİOĞLU ■ F. YILMAZ ALTUNÖZ ■ FİLİZ TURHAN ■ HARUN AYDIN ■ HASAN EKİNCİ ■ İBRAHİM ŞAHİN ■ İRFAN SETENCİ ■ MEHMET AYMAN ■ MEHMET GÖKTAŞ ■ METİN ŞİMŞEK ■ MUSTAFA DOĞU ■ MUSTAFA İBAKORKMAZ ■ NESRİN TINAZ ■ NEZİR ERGENÇ ■ RAHŞAN KAYMAZ ■ TURHAN ARSLAN ■ VEDAT ÖNAL

ünsiyet

İlmi, Kültürel, Fikri
Aylık Dergi
Yıl:3, Sayı: 32, KASIM 2026

ISSN:
3023-7688

İmtiyaz Sahibi
Kayseri Bilgi Kültür Derneği Adına
İbrahim ŞAHİN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa DOĞU

Genel Yayın Yönetmeni
Celalettin SİPAHİOĞLU

Yayın Kurulu
Mustafa DOĞU
Şükrü KARAOSMANOĞLU
Celalettin SİPAHİOĞLU
İbrahim ŞAHİN
Suat KAHRİMAN
Furkan DELİ

Hukuk Danışmanı
Av. Ömer İkbal AYAR

Grafik Tasarım
Mustafa İBAKORKMAZ

Basım
Şafak Tasarım Matbaacılık
Tel: 0 506 918 34 41

Yönetim Yeri
Cumhuriyet Mahallesi. Park Bulvarı
Gökdelen İş Mrkz. Dış Kapı No: 19
İç Kapı No: 401
Melikgazi / Kayseri,

İletişim
E-Mail: bilgi@unsiyet.com.tr
Telefon: 0 506 918 34 41

Yayın Türü
Yaygın süreli yayın
Her hakkı mahfuzdur. Yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarınındır. Yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Dergide yayınlanan yazı ve resimler eğitim amaçlı yayınlanmıştır.

Ücretsizdir. Para ile satılmaz.

içindekiler

Cihat Köfte Salonu
EDİTÖR 3

Cihat Ahlakı: Amaç ve Yöntem İlişkisi
HASAN EKİNCİ 5

Cihadı Anlımızın Çatına Vurduk!
MUSTAFA DOĞU 7

Cihadı Ne Anladık Ne de Anlatabildik
TURHAN ARSLAN 9

Hayat İman ve Cihad'dır
İBRAHİM ŞAHİN 12

Ümmetin "Kapitalizm" Cihadı (?)
VEDAT ÖNAL 15

Mü'minin Arzusu
MUSTAFA İBAKORKMAZ 16

Mücahede ve Cihad
İRFAN SETENCİ 17

Neyin Savaşındasın?
HARUN AYDIN 19

Cihad
METİN ŞİMŞEK 20

Kavramlar bizim temel pusulalarımızdır.
CELALEDDİN SİPAHİOĞLU 21

Mücadele Ahlakı
NESRİN TINAZ 23

Cihad ve Mücahede: Nefisten Medeniyete, Mücadeleden Felaha
ALİ DURSUN 24

Fina ve Minna III
NEZİR ERGENÇ 26

Haydi Modernleşelim
MEHMET AYMAN 27

Kelimeler; Zihnin Kısayolları
RAHŞAN KAYMAZ 28

Emanetin İki Cephesi: Cihad ve Mücâhede
FİLİZ TURHAN 30

Peygamberler Torun Sahibi Olamadı
F. YILMAZ ALTUNÖZ 31

Küfre karşı kıyam edenler Allah ile irtibatlı olmalıdır!
MEHMET GÖKTAŞ 32

EDİTÖR

Cihat Köfte Salonu

Demokles'in kılıcı gibi gelen iktidarların tepesinde İslam karşıtı ve sahip edasıyla akbaba gibi dikilen bir yapı, gelen sağ iktidarları hepten İslami konularda esaret psikolojisi altında tuttu.

Kafası karıştırılmış bir toplumun kaybettiği değerlerini bulma sevinciyle ne yapacağına dair doğru dürüst bir fikir geliştiremediği zamanlardan geçerek bu günlere geldik.

Önce sureti haktan görünerek Müslümanlara biçilen yeni hali, sanki gerçekmiş gibi göstererek kabullendirmek ve ardından yazılan senaryonun müstekbirlerin istediği evrelere çevrilmesi sağlandı.

Senaryo önceden yazılmış ve uygulamada ortaya çıkacak hallere göre evrilmesi planlanmıştı. Ve istedikleri gibi uygulayabilecekleri zemini buldular. Çünkü bu zemine göre direnç gösterecek yapının otorite olan başı da zayıflamış vaziyetteydi.

Nihayet işin kültürel boyutuna geçildiğinde bir miktar karşı çıkmalar oldu ise de, omuzlar üzerinde olgunlaşmış başlar benzetmesiyle Prof. Dr. Ergün Aybars'ın araştırmalarında tespit ettiğine göre, İstiklal Mahkemelerinde toplamda 1.630 kişi idam edilmiştir. Başka araştırmacılar bu rakamı 4500'e kadar çıkarır. Kaç alimin asıldığına dair sayısal bir veri ortaya konmamakla beraber Haymana ovasında bir gecede 150 alimin asıldığı bilgisinin yanı sıra İskilipli Atıf ve diğerleri diye kısa geçeceğimiz adı şanı belli isimlerde muhalefetten dolayı idam edilmişlerdi.

Bunları kültürel kıyımın din kıyımına dönüştürülmesi adına ortaya konan şiddeti belirtme adına burada zikrettim. Çünkü topluma yön verecek insanları sindirir ve susturursanız direnç noktalarını yok ettiğiniz için halkı yönlendirmeniz kolaylaşır.

1928 yılına kadar her şeyin İslam adına olduğu imajı 1928 de kökten yıkım diyeceğimiz şekle dönüştürülerek din ve dine dair ne varsa Harf inkılabı, kılık kıyafet kanunu, tekke ve zaviyelerin kapatılması ve eğitim sisteminin laikleştirilmesi gibi yok edici tsunami etkileriyle alt üst edilince halk neye uğradığını bile anlayamadı. Sindi ve sustu.

Mevlana'nın dediği gibi "Kargalar gül bahçesini istila edince, bülbüller siner ve susarlar."

Ardından Çin komünizminden daha ağır sonuçları olan yıkımla birlikte iki arada bir derede kalan ve halklaştırılan millet, bütün kavramlarını yitirdi.

1950 yılında iktidar olan DP yıkımın gerçekleştiği sürecin halk üzerindeki olumsuz etkilerinin tepkiye dönüştüğü ilk geri dönüş refleksidir. Dönem itibarıyla ezanın Arapça aslına dönüştürülmesi cesaretinin gösterilerek dönüşüm sinyalleri alınmaya başladı. Nihayet daha sonraki darbelere rağmen halk hep darbecilerin ve kurucu akıl denilen İslam'ın yıkımını gerçekleştirenlerin karşısında olanlardan yana tavırlar koyarak kurucu akıl denilen kesimi bir daha tek başına iktidara getirmedi.

Bu hava içinde Demokles'in kılıcı gibi gelen iktidarların tepesinde İslam karşıtı ve sahip edasıyla akbaba gibi dikilen bir yapı, gelen sağ iktidarları hepten İslami konularda esaret psikolojisi altında tuttu. Onlar da ara ara cesaret

Cihat köfte salonu, Hicret Mobilya vs. bu dönemim meşhur yaklaşımlarıdır. Artık bizim kavramlarımız geri dönmekteydi ve piyasada nerede nasıl kullanacağımıza dair yeterli bilgi yoktu ama olsun, biz kelimelerimizi ve kavramlarımızı istediğimiz gibi oraya buraya eklemleyebilirdik.

bulabildikleri kadarıyla halkın seçmiş olması gerçeğiyle kısmen örtüşen işler yapabildiler. Nihayet yetmişli yıllardan itibaren İslam açıktan savunulan hale milli görüş kelimesi kılıf yapılarak gelebildi. Bu dönemden itibaren İslami denilen kitaplar piyasada çoğalmaya ve İslami kavramlar halk tarafından savunulabilmeye başlandı.

Dönem itibarıyla yitirilmiş değerlerin yeniden bulunması psikolojisiyle ve hangisinin nasıl anlaşılacağı ve nasıl kullanılacağına dair bilgi yeterliliğine sahip olamayan Müslümanlar, kelimeleri kavramları oraya buraya ekleyerek mal bulmuş mağribi gibi kasabın yağını üstüne başına sürme tavrını sergiledi.

Cihat köfte salonu, Hicret Mobilya vs. bu dönemim meşhur yaklaşımlarıdır. Artık bizim kavramlarımız geri dönmekteydi ve piyasada nerede nasıl kullanacağımıza dair yeterli bilgi yoktu ama olsun, biz kelimelerimizi ve kavramlarımızı istediğimiz gibi oraya buraya eklemleyebilirdik. Uzun zaman kavuşamamanın ve ayrı kalmanın acısını böylece çıkarmış olurduk.

Nihayet bu süreç, gelişen imkânların kısıtlılığıyla doğru orantılı biçimde, aynı zamanda yeni öğrenmelerin de başlangıç süreci oldu. İnsanlar, dönemin şartlarının ve konjonktürün izin verdiği ölçüde kavramları anlama, açıklama ve geliştirme çabası içine girdiler. En yumuşak anlamından en sert anlamına kadar bu kavramları, içinde bulundukları yapıların öğretileri ve kendilerine sunduğu bakış açıları doğrultusunda anlamaya çalıştılar.

Toplumun her kesiminden İslam'a meylini artıranlar toplumdaki yerlerinin kendilerine verdiği sosyal pozisyonla kelimelere ve kavramlara anlamlar yükleyerek anlayışlarını kendilerine göre İslamileştirmiş oldular.

Bu demde laik demokratik rejimle hayatlarını idame ettirme anlamında ekonomik angajmanları bulunanlar, cihat kelimesinin anlamını mücadele yaklaşımı içinde ele alırken; karşı olma hâlini kontrolsüz biçimde en uçlarda anlamaya eğilimli olanlar ise kelimeyi savaş şeklinde tercüme edip yorumlayarak ona birbirinden farklı elbiseler giydirdiler.

2000'li yıllardan itibaren kavramsal anlayışlar ve bu alandaki gelişmeler yavaş yavaş yerine oturmaya başlamakla beraber, kişilerin kavramları statükoya bakış açılarına göre şekillendirdiklerini görüyoruz. Mesela laik demokratik devletin maaşlı kadrolarında yer alanların, kavramları daha ılımlı mevcut yapı ile çatışmasız bir biçimde ve kendilerini doğrudan ilzam ettirmeyecek şekilde ele aldıklarına şahit oluyoruz. Bu kişiler, mevcut yönetim anlayışıyla çatışmaya girmeyen, daha çok uzlaşmayı öne çıkaran bir değerlendirme tarzını tercih etmektedirler. Bu yaklaşımın sahipleri savaş ve çatışma kelimelerinden mümkün olduğunca kaçınarak, konuyu en uç noktada dahi mücadele kelimesinin daha ılımlı zemini üzerinden açıklamaya çalışmışlardır.

Bu gelinen noktada stratejilerin ve toplumsal gerçekliklerinde konuyu anlama ve izah sadedinde önemli olduğu da anlaşılmış vaziyettedir. İlk planda kavramları nereye koyacağını bilmeksizin köfteci salonuna yakıştıran zihniyet artık eğitilmiş ve kavramın derinliklerini anlamış vaziyettedir.

Toplumsal sürecin sayısal çoğunluğa ulaştığı, yani cemaatleşmenin başladığı dönemde Allah, çatışmasız bir yaklaşımla tebliğin esas olduğunu beyan etmiştir. Cemaatin varlığını ortaya koyduğu sonraki aşamada ise konuyu anlatma sorumluluğunu üstlenenler, yapıya kasteden ve onu yok etmeye çalışanlara karşı öncelikle savunma yapılmasını tavsiye etmişlerdir.

İlahi kelam; sürecin gelişmesi ve İslami devletin otoritesi güçlendiği zamanlarda taarruza izin verilmiştir. Nihayet İslami devletin siyasal otoritesinin kurulmasının Mekke'nin fethinden geçtiği gerçeği açıkça ortaya çıkınca, Mekke'nin fethi cihadın elzem şartı hâline gelmiştir.

Aklı başında konuları değerlendirenler, cihad kelimesiyle ilgili yaklaşımlarını konunun anlaşılması bakımından ve sürecin sağlıklı biçimde bu şekilde yürütülebileceğini savunmuşlardır.

Mücahitlikten müteahhitliğe süreci

Gel zaman git zaman 70 li yıllar itibarıyla gelinen süreçte, toplumun gerçekliklerine tezat teşkil eden kurucu zihniyetin mensupları % 25 lik bir oy oranına demir atmış vaziyette siyasi hayat akıp giderken sağ cenahın parçalı bulutlu görünüm veren değişik ideolojilerden etkilenmiş kitlelerinin siyasi arenada temsil süreci başladı. Bu süreç sağ cenahın içinde yer alan milli görüş gömleklisi ve bu gömleği üzerinden çıkardığı beyan eden siyasi anlayışların iktidarı daha çok elde ettiği zamanları beraberinde getirdi.

İktidar olmanın ne olduğunu insanlar bu zaman itibarıyla anladılar. Öyle halkın seçmesiyle meclise doluşmak iktidar olmanın gerçekliğiyle örtüşmüyormuş bu net bir şekilde görüldü. Toplumun dörtte bir oy oranına demir atmış ve İslam'a karşı her türlü eylemin içinde var olan kitle, ellerine aldıkları laiklik kılıcıyla halkın İslam'a dair bütün taleplerini engelliyor ve mevcut ordunun laiklik konusunda olması gerekenden fazla kemikleşmiş koruyucu kalkanını kullanarak, on yılda bir darbe ayarlarıyla milli görüşü isim olarak kullanan ve talepleri İslam olan kitleyi parmağının ucunda oynatıyor ve ev sahibi psikolojisiyle Müslümanlık istiyorsanız Suudi Arabistan'a gidin diye sloganlar atıyorlardı.

Nihayet günün birinde gelinen süreç itibarıyla iktidarın yürütme fonksiyonuna dair imkanlar elde edilince işlerin yürütülmesi adına dünyalık işlere el atma zorunluluğu ortaya çıktı. Zaman akçe zamanı olmuştu. O İslam'ı kavramsal anlamda oraya buraya iliştirilecek akılla işlerin başına geçen insanlar, devletin akçeli işlerine el atınca insanın sınandığı sarı lira ve ak topuk imtihanında döküldüler. Herkes için söylemek mümkün olmasa bile kötülüğün patlayan hastalık cerahatı gibi ortaya saçılan görüntüleri öyle iktidar olmanın dünyalık anlamında kolay işler olmadığını bir kere daha insanlara tecrübe ettirdi.

Mücahitken cihat, İslam diye nutuklar atanlar; gecekondulardan villalara taşınınca, hacı murattan ciplere terfi edince yani müteahhit olunca önce evlerinin sonra dinlerinin yolunu şaşırdılar maalesef.

Böylece kelimelere ve kavramlara sahip olmanın yetmediği öncelikle onlara iman ederek dünyanın neferi olmak yerine davanın neferi olma gerçeği tescil edilmiş oldu.

Editör

HASAN EKİNCİ

Cihat Ahlakı: Amaç ve Yöntem İlişkisi

Cihat denildiğinde çoğu zaman akla savaş gelse de Kur'an'ın ortaya koyduğu çerçeve, kavramın yalnızca savaşa (kıtal) indirgenemeyeceğini gösterir.

İslam'da cihat, Allah yolunda çaba göstermeyi, hakikati savunmayı, adaleti ayakta tutmayı ve zulme karşı sorumluluk üstlenmeyi kapsayan çok boyutlu bir kavramdır. Kur'an'da cihadın düşünsel, ahlaki, toplumsal ve savaşla ilgili boyutları vardır.

Cihat denildiğinde çoğu zaman akla savaş gelse de Kur'an'ın ortaya koyduğu çerçeve, kavramın yalnızca savaşa (kıtal) indirgenemeyeceğini gösterir. İnsanın kendi nefsini ıslah etmesi, adaleti ayakta tutması, iyiliği desteklemesi, hakikati hikmetle savunması ve zulüm altındaki insanların haklarını koruması da cihat düşüncesinin ahlaki ve toplumsal boyutlarıyla ilişkilidir.

İslam'da cihat nedir, kime karşı ve hangi değerler uğruna yapılır? Bu soruların cevapları, Müslümanın sahip olması gereken İslami değerlerle ve bu değerler karşısındaki adanmışlık bilinciyle yakından ilişkilidir. Çünkü adanmışlık, yalnızca bir inancı sözlü olarak benimsemek değil, o inancın gerektirdiği ahlaki sorumlulukları hayatın bütün alanlarında üstlenmektir. İslami açıdan değerli bir amaç, onu gerçekleştirmeye yönelik eylemlerin de adalet, hakkaniyet ve ahlaki sorumluluk ölçülerine uygun olmasını gerektirir.

Cihat kelimesi Arapça ceht ve mücahede kavramlarıyla ilişkili olup, genel olarak güç ve imkânları bir amaç uğruna seferber etmek, çaba göstermek ve mücadele etmek anlamına gelir.

Kur'an'da cihat yalnızca bedenen değil aynı zamanda sahip olunan malla da yapılır ve buna bağlı olarak da farklı bağlamlarda kullanılır.

Ankebût 69. ayetinde, "Bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette yollarımıza eriştireceğiz" buyurulur. Bu ayet, Allah yolunda çaba göstermeyi ilahi hidayetle ilişkilendirir. Buradaki çaba, Müslümanın inancını samimiyetle yaşaması, ahlaki ve fıkhi sorumluluklarını yerine getirmesi ve doğru bildiği değerleri hayatına taşıması açısından önemlidir. Mücahede, bu anlamda yalnızca dış dünyadaki engellere karşı değil, insanın kendi çıkarları, zaafları ve ahlaki tutarsızlıkları karşısında da gereklidir/ gerçekleşmelidir.

Furkan 52. ayetinde ise Hz. Peygamber'e hitaben, inkarcılara boyun eğmemesi ve Kur'an ile onlara karşı büyük bir cihat yürütmesi bildirilir. Ayette Kur'an'ın bir mücadele aracı olarak anılması, cihadın düşünsel, ahlaki ve tebliğ boyutlarını anlamak açısından önemlidir. Hakikati açıklamak, delillerle savunmak, insanlara hikmetle yaklaşmak ve yanlış düşüncelere karşı bilgi ve ahlak yoluyla mücadele etmek de bu çerçevede değerlendirilir.

Tevhid, adalet, insan onuru, merhamet, hakikate bağlılık, mazlumu koruma gibi ilkeler, Müslümanın kendi menfaatleriyle çatıştığında dahi bağlılık göstermesi gereken değerlerdir. Bu açıdan adanmışlık, körü körüne bağlılık değil, bilinçli ve ahlaki bir sorumluluk üstlenmektir. Müslüman, hangi değeri neden savunduğunu bilmeli, davranışlarını Kur'an'ın ahlaki ölçüleriyle değerlendirmeli ve bu değerler uğruna hareket edip etmediğinin bilincinde olmalıdır.

İslam'ın temel ilkesi olan tevhid, Allah'ın birliğine inanmanın yanı sıra insanın kulluk bilincini de belirler. Allah'a kulluk, insanın nihai bağlılığını Allah'a yöneltmesi anlamına gelir. Bu yaklaşım, başka insanların/ tagutun kendilerini mutlak otorite görerek diğerleri üzerinde sınırsız egemenlik kurmalarını sorgulamak için de bir temel oluşturur. Buna en güzel örnek tarihte yaşanmış şu hadisedir:

Kadisiye savaşı öncesinde İslâm orduları başkumandanı Sâd b. Ebi Vakkas (r.a), Rebi b. Amir'i (r.a) elçi olarak Pers karargâhına gönderir. Pers orduları başkomutanı Rüstem şatafat içinde, altınlar, gümüşler, rahat yastıklar arasında ve maiyetindeki herkes gösterişli elbiselerini giyerek elçiyi karşıladılar. Amaç onu psikolojik olarak etkilemekti. O büyük sahabe ise hiç bunlara iltifat etmeden ilerleyip Rüstem'in karşısına dikildi. Rüstem, Rebi b. Amir'e "Buralara niçin geldiniz ?" diye sorunca, o kahraman sahabe şu müthiş cevabı verir: "Biz, Allah'ın, insanları kula kul olmaktan kendisine kulluğa, dünyanın darlığından ahiretin genişliğine ve batıl dinlerin zulmünden İslâm'ın adaletine çıkaralım diye gönderdiği bir toplumuz."

Bu etkili hitap, İslam'da cihadın,

tevhid, kula kulluktan özgürleşme, ahiret bilinci (bu yolda şehit olmayı en büyük saadet sayma- adanmışlık) ve adalet ekseninde ele alındığını göstermektedir. Dolayısıyla tevhid uğruna mücahede, yalnızca Allah'a bağlılığın yanı sıra, insanın insan üzerinde kendini mutlak güç sahibi görmesine karşı da ahlaki bir bilinç geliştirmektedir.

Adalet, fedakârlık gerektiren bir değerdir. İnsan bazen çıkarından, itibarından veya yakınlarını kayırma arzusundan vazgeçmek zorunda kalabilir. Bu nedenle adalet için mücadele etmek, yalnızca dışarıdaki haksızlıklarla savaşmak değil, insanın kendi tarafgirliği ve çıkarcılığıyla da hesaplaşmasıdır.

Cihat ile adalet arasındaki ilişki de burada ortaya çıkar. Bir mücadele adalet adına yürütülüyorsa, o mücadelenin kendi uygulamalarında da adalet bulunmalıdır.

Nisâ 75. ayeti, ezilen erkekler, kadınlar ve çocuklar için mücadele edilmesini gündeme getirir. Ayet, Allah yolunda ve zulme uğrayanların kurtarılması için mücadele etme sorumluluğunu birlikte anmaktadır. Bu yönüyle zulme karşı durmak, yalnızca bireysel bir tepki değil, başkalarının haklarını korumaya yönelik ahlaki bir sorumluluk olarak ortaya çıkar.

Mazlumu koruma düşüncesi, cihat bilincinin en önemli sınavlarından biridir. Çünkü insanın kendi topluluğundan olmayan, kendisiyle aynı inancı paylaşmayan veya kendisine herhangi bir yarar sağlamayan insanların uğradığı haksızlıklara karşı da duyarlı olması gerekir. Aksi hâlde adalet, evrensel bir ilke olmaktan çıkarak grup çıkarlarının aracına dönüşür.

İsra 70. ayetinde Âdemoğullarının onurlandırıldığı bildirilir. Maide 32. ayeti ise haksız yere bir cana kıymanın ağırlığını ve bir hayatı kurtarmanın önemini vurgular. Bu ayetler, insan hayatının ve onurunun korunmasının İslami ahlak açısından önemini ortaya koyar. İnsan onuruna bağlılık, kişinin yalnızca kendi haklarını değil, diğer insanların haklarını da tanımasını gerektirir.

Merhamet, bu açıdan adaletin karşıtı değil, onu tamamlayan bir ahlaki değerdir. Adalet hakların korunmasını, merhamet ise insanın acısına duyarlılık gösterilmesini sağlar. Müslüman, zulme karşı çıkarken insan hayatının değerini ve masumların korunması sorumluluğunu göz ardı edemez.

Nahl 125. ayeti, insanları Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağırmayı, tartışmaları da en güzel biçimde yürütmeyi emreder. Furkan 52. ayeti ise Kur'an ile büyük bir mücadele yürütülmesinden söz eder.

Cihat düşüncesinin en önemli meselelerinden biri, şeri bir amaca sahip olmanın kullanılan her yöntemi meşru kılıp kılamayacağıdır. İslam ahlakı açısından amaç ile araç arasındaki ilişki göz ardı edilemez.

Bu ayetler, hakikati savunmanın düşünsel ve ahlaki boyutunu ortaya koyar. Müslüman, inancını bilgi ve bilinçle yaşamalıdır. Cihadın bilgi ve düşünce boyutu, insanın hem kendi zihnindeki önyargılarla hem de toplumsal hayattaki yanlış düşüncelerle mücadele etmesini kapsar.

Kur'an, savaşla ilgili ayetlerinde belirli durumları ve sınırları ele alır. Bakara 190. ayetinde, savaşanlara karşı savaşılması bildirilirken sınırların aşılmaması da emredilir. Hac 39-40. ayetleri ise haksızlığa uğrayanlara savaşma izni verilmesi bağlamında nazil olmuştur. Bu ayetler, savaşın sınırsız bir şiddet yetkisi olarak görülemeyeceğini gösterir. Kur'an'daki savaş (kıtal) hükümlerinin savunma ve saldırı ayrımı, savaşın şartları ve ahlaki sınırları birlikte değerlendirilmelidir.

Toparlayacak olursak, cihadı gerektiren şeyleri üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Birincisi, insanın kendi iç dünyasında karşılaştığı kibir, çıkarcılık, öfke ve adaletsizlik eğilimleridir. İkincisi, toplumsal hayatta ortaya çıkan yalan, yolsuzluk, sömürü ve haksızlık gibi davranışlardır. Üçüncüsü ise Kur'an'ın şartlar oluştuğunda ele aldığı savaş durumlarıdır.

Cihat düşüncesinin en önemli meselelerinden biri, şeri bir amaca sahip olmanın kullanılan her yöntemi meşru kılıp kılamayacağıdır. İslam ahlakı açısından amaç ile araç arasındaki ilişki göz ardı edilemez. Mesela bu hususta ilk akla gelebilecek ihtilaf, nükleer silahın Müslümanlar tarafından kullanılıp kullanılamayacağı hususudur.

Bakara 190. ayetindeki sınırı aşmama ilkesi, savaşın dahi ahlaki sınırlardan bağımsız olmadığını gösterir. Nisâ 135. ayetindeki adalet emri ise bu sorumluluğun kişinin kendi aleyhine veya yakınlarının aleyhine olduğunda da devam ettiğini bildirir. Maide 8. ayeti, düşmanlığın adaletsizliğe gerekçe yapılmasını engeller.

Bu ayetler birlikte düşünüldüğünde, cihat bilinci yalnızca mücadele etme isteğiyle ölçülemez. Müslümanın neye bağlı olduğu kadar, bağlılığını hangi davranışlarla ortaya koyduğu da önemlidir.

Müslümanın sadık olması gereken değerlerden bazıları tevhid, adalet, insan onuru, merhamet, hakikate bağlılık, mazlumu koruma ve ahlaki sorumluluktur. Bu değerlere bağlılık, yalnızca sözle ifade edilen bir inanç değil, insanın kendi çıkarlarıyla çatıştığında dahi sürdürmesi gereken bir ahlaki tutumdur. Buradan cihadın hem şeri bir sorumluluk, hem de ahlaki sınırlara bağlı bir mücadele olduğu anlaşılır.

"İman edenler Allah yolunda savaşırlar, kâfir olanlar ise tağut yolunda savaşırlar. Şeytanın dostlarıyla savaşın; şüphesiz şeytanın hilesi zayıftır." (Nisâ 76) Şeytanın dostu olan "Tağut" Allah'ın sınırlarını aşan, azgınlık yapan, heva ve hevesine göre hükmeden veya Allah'a rağmen itaat edilen her türlü batıl güçtür. Bunlar için amaca ulaşmada her yol mubahtır. İlkesizdirler. Buna karşın Allah her türlü acizlikten ve zayıflıktan müstağnidir. Bir şeyi elde etmek için bize de ihtiyacı yoktur. Bütün mevcudat O'nunla ayakta durur. Şeytan ve dostlarını dilediği anda mahveder. Dolayısıyla bu mücadeleye asıl ihtiyacı olan bizler, biz aciz kullarız. Cihat aracılığıyla yaratılış amacımıza uygun davranarak, zorluklara göğüs gererek kemale/ rüşte ermemiz istenmektedir. Buradan çıkacak diğer bir sonuç da cihadın bir "çapul" olmadığıdır, yani cihadın da bir ahlakı vardır, ilkeleri ve yapılış tarzı vardır. Amaca ulaşmak için her şey mubah değildir.

Bu nedenle "Cihat" hakkında sorulması gereken temel soru yalnızca Kime karşı mücadele edilir değildir. Asıl sorulması gereken, Cihatla hangi değerler korunmaktadır, bu değerler hangi yöntemlerle savunulmaktadır ve cihat eden Müslüman davranışlarında bu değerler ne ölçüde gerçekleştirmektedir? Cihadın ahlaki anlamı, amaç ile yöntem arasındaki bu ilişkinin doğru kurulmasında ve cihadın adalet, merhamet ve insan onuruyla birleştirmesinde ortaya çıkar.

MUSTAFA DOĞU

Cihadı Anlımızın Çatına Vurduk!

İslam'ın en temelde ki ilk amacı ıslah, ihya ve inşadır. Bütün insanların mallarının, canlarının, inançlarının, nesillerinin ve en önemlisi akıl sağlıklarının korunduğu huzur, emniyet, sükunet ve güven ortamı içinde yaşayacakları bir dünya meydana getirmektir.

"O halde sen, kafirlere itaat etme ve onlara karşı Kur'an'la büyük bir cihatla mücadele et." (Furkan, 52)

"Cihadın en faziletlisi zalim sultanın yanında hakkı söylemektir" (Ebû Dâvûd ve Tirmizi)

"Müşriklere karşı mallarınız, nefisleriniz ve dillerinizle cihad edin" (Müsned ve Ebû Dâvûd)

Bazı sözler, dizeler, dörtlükler, deyimler vardır ki sayfalarca dolusu kelimelerle anlatılmak isteneni bir çırpıda anlatır. Onu duyduğunuzda, dinlediğinizde hemen irkilir ve kendinizi onun anlatmak istediği atmosfer içinde bulursunuz. Mesela hadis olduğu rivayet edilse de sahih kaynaklarda geçmediği için hadis olarak değerlendirilmeyen bir kelamı kibar olarak kabul edilen; "Alimin ölümü, alemin ölümü gibidir" sözünde olduğu gibi. Kerbela acısını sürekli diri tutan ve her daim hatırlanmasını sağlayan, aynı zamanda hak ile batıl mücadelesinin, zulme ve zalime karşı duruşun, direnişin, mücadelenin sadece tarihin bir evresine ait olmayıp, tüm zaman ve mekanlar için geçerli olduğunu bildiren "Her gün Aşura, her yer Kerbela" veciz sözü gibi. Ya da özellikle seksenli yıllardan itibaren İslamcı gençliğin dilinden düşmeyen; "Hayat iman ve cihad, alnımızın yazısı, Gözlerimde bir hırs, kamçılayan bir arzu, sana ulaşan çağrı Ey Şehid, Ey Şehid" ezgisi gibi. Çeçenistan direnişin liderlerinden Cevher Dudayev'in kanı ile yazıp, canı ile bedel ödeyerek dillerde, gönüllerde yer edinmiş; "Cihadı alnımızın çatına vurduk! Ve her sabah şehadeti koyduk duamızın başına." Sözleri ise yiğit bir Müslümanın yaşam felsefesinin bütününü bir cümle ile özetlemektedir. Bedenin büyük bir bölümü işlevsiz olduğu halde, dupduru bir zihin ve çok güçlü bir iman ile tüm kafirlerin korkulu rüyası haline gelmiş ve siyonistlerin füze saldırısıyla parça parça olmuş bedeniyle Allah'a olan ahdini şehadetiyle ödemiş Şey Ahmed Yasin'in; "Cihad, direniş, şehadet bize izzetimizi verir. Teslim olmak ancak korkaklık ve rezilliktir." Sözünde olduğu gibi. Daha bunlara yüzlercesini ekleyebiliriz.

Cihad; "İ'lây-ı kelimetullahı" (Allah'ın emir ve nehiylerini) baş tacı etmek ve gereğini yerine getirmek için bu hak ve hakikatlere karşı gelen, düşmanlık edenlerle her alanda mücahede, mücadele etmek, bunun için çaba, gayret sarf etmek ve ödenmesi gereken tüm bedelleri ödemekten imtina etmemektir. Bu uğurda karşılaşılabilecek tüm meşakkat, sıkıntı, zorluk ve engellemelere karşı, sabırla, büyük bir azim ve cesaretle kararlı bir duruş sergilemek ve başta nefis olmak üzere, heva/heves, şeytan ve dostlarıyla yılmadan her platformda cehd ve gayreti elden bırakmamaktır. İnsan onurunu ayaklar altına alan her türlü zulüm, fısk, fücur, nifak ve ahlaksızlık ile her nevi mücadeleyi yapmaktır. Yeryüzünde fitne kalmayıp din sadece Allah'ın oluncaya kadar tüm kafir, müşrik ve münafıklarla mücahedeyi sürdürmektir. Küresel cihadın fikir babası Filistin'li alim Abdullah Azzam, Kur'an-ı Kerim'de birçok ayeti kerimede geçen "fî-sebilillah" (Allah yolunda) ifadesinin ilk çağrıştırdığı anlamın "cihad" olduğunu belirtmektedir. Şu bir gerçektir ki Cihad, insanlığın varoluş süresince varlığını sürdürmüş ve kıyamete kadar da sürdürmeye devam etmekte olan bir hakikattir. Tabi bu arada zihni fasık olanlar bu olguya "vahşilik, barbarlık, kan dökücülük" gibi menfi anlamlar yükleyerek Allah'ın aziz dinine saldırmış ve aleyhteki propagandanın en güçlü söylemi olarak bunu kullanmışlardır.

İslam, kişiye sadece bireysel arınmayı teşvik ve telkin eden bir din değildir. Sosyal hayattan, toplumsal yaşamdan kopuk, uzlet köşelerinde münzevi bir hayatı kendisine yaşam modeli olarak benimsemiş tercihler, kabullenilmesi imkânsız tercihlerdir. Din bireysel arınmaya verdiği önem kadar, toplumsal uygulamasına da aynı oranda –hatta daha fazlasıyla- önem vermekte ve teşvik etmektedir. Bütün resuller aldıkları ilk mesajla birlikte üzerlerine bindirilen sorumluluklarının neticesinde yakın akraba başta olmak üzere yaşadıkları toplumların tamamı ile iletişime geçmekle emrolunmuşlardır. Bu bir cehddir, gayrettir, çabadır, kısaca mücahede-cihaddır. Bu uğurda feda edilmesi gereken ne varsa edilmesi, yapılması gereken ne varsa yerine getirilmesi bir zorunluluktur. Bu aynı zamanda bir davet ve tebliğ hareketidir, dolayısıyla Allah'a, elçilerine ve gönderilen mesajlara iman etmiş tüm müminlerin yerine getirmesi gereken en önemli vazifelerindendir.

İslam'ın en temelde ki ilk amacı ıslah, ihya ve inşadır. Bütün insanların mallarının, canlarının, inançlarının, nesillerinin ve en önemlisi akıl sağlıklarının korunduğu huzur, emniyet, sükunet ve güven ortamı içinde yaşayacakları bir dünya meydana getirmektir. Öldürmek, yok etmek, yakmak, yıkmak değildir. Dolayısıyla savaş/kıtal ilk değil, son tercih edilen bir seçenektir. Bundan dolayıdır ki; Müslüman önce nefsiyle mücadele edendir. Başkalarının kendisinde selamet bulduğu, güven duyduğu, emin olduğu kimsedir. Bunu başarabilmiş her bir fert başkalarının da aynı atmosferi paylaşması için büyük bir azim ve gayretle davette, tebliğde bulunur ve onlarında İslam ile müşerref olmalarını sağlamaya çabalar. İşte bu açıdan bakıldığında bu ortaya konan çaba ve gayretin adı da cihaddır. Bu çerçevede şunu rahatlıkla belirtmek gerekir ki cihad sadece savaş, harp veya kıtal değildir. Bunları da içine aldığı gibi, çok fevkinde bir anlam deryasına sahip kavram olduğu unutulmamalıdır.

Muhyiddin İbnü'l-Arabi mücahedenin dört türünden bahseder. Ona göre Nisa, 95'deki "Allah mücahede ehlini oturanlardan çok büyük bir ecirle üstün kılmıştır" mealindeki âyette "mutlak mücahedeye", Maide, 54'deki "Allah yolunda mücahede ederler" ayetinde "mukayyed mücahedeye", Ankebut, 69'daki "Uğrumuzda mücahede edenleri elbette kendi yollarımıza

İslam'ı diğer tahrif edilmiş muharref ve beşeri dinlerden ayıran en temel unsurlarından biri, Allah düşmanları ile mücadele ve kıtali de içine alan cihad ameliyesi, ibadetinin varlığıdır. Tüm yönleriyle cihad Allah'ın arzını kafirlerin zulmünden, işgalinden, tasallutundan kurtarma gayretidir.

eriştireceğiz" mealindeki âyette "keşif için yapılan mücahedeye", Hac suresi 78. Ayetteki "Allah için hakkıyla cihad ediniz" de hakiki mücahedeye işaret edilmiştir. (Fütuhat, II, 290).

İslam'ı diğer tahrif edilmiş muharref ve beşeri dinlerden ayıran en temel unsurlarından biri, Allah düşmanları ile mücadele ve kıtali de içine alan cihad ameliyesi, ibadetinin varlığıdır. Tüm yönleriyle cihad Allah'ın arzını kafirlerin zulmünden, işgalinden, tasallutundan kurtarma gayretidir. İslam'ın bünyesinden cihad çıkarıldığında geriye büyük oranda "Hristiyanlık" ve bir takım "Doğu Dinleri" gibi ortaya mistik, sırlarla dolu bir din çıkarılmış olacaktır ki bu tamda batılıların istediği bir hülyanın gerçekleşmesidir. Mücahede ile emrolunan müminin birinci vazifesi İslam akidesinin temeli olan 'Allah'tan başka İlah yoktur' "kelime-i tevhidi"ni hayata hakim kılmak ve kınayıcıların kınamasına, tehditkarların tehdidine boyun eğmeksizin emrolunduğu gibi dosdoğru istikamet üzere olmaktır. Allah, tarihin her döneminde ki müslümanlara "hoşlarına gitmese" de savaşı üzerlerine farz kıldığını bildirmiştir. Bundan dolayıdır ki müminler; Yöneticileri/halkı zalim olan bir ülkede, coğrafyada yaşayan mazlum, çaresiz, zayıf bırakılmış erkek, kadın ve çocukların "Allah'ım katından bir veli (koruyucu, sahip, dost) gönder" çağrısına büyük bir iştiyakla cevap veren ve gereğini yerine getirme noktasında savaş dahil hiçbir mücadeleden geri durmayan yiğitlerdir. Allah'ın gerçek dostları yine o müminler ki; babaları, çocukları, eşleri, aşiretleri, malları, mülkleri, makamları, ticaretleri, mekan ve meskenleri hiçbir zaman için Allah'tan, Resulünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevimli gelmeyen muvahhitleridir. Asıl karlı ticaretin Allah'a iman etmek, salih amellerde bulunmak, bir binanın tuğlaları gibi kurşundan örülmüş duvar misali kenetlenerek Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad etmekten geçtiğine bütün kalbiyle iman edenlerdir.

"Allah, kendi yolunda çarpışırken öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında cennet vermek üzere satın almıştır. Bu, Allah'ın Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da yer almış gerçek bir vaadidir. Kim Allah'tan daha fazla sözüne bağlı olabilir! O halde yaptığınız bu alışverişten ötürü sevinin. İşte büyük bahtiyarlık da budur." (Tevbe, 111)

Yirmi/yirmi birinci asırlarda İslam coğrafyasında yaşanan işgaller neticesinde cihad ve şehadet müminlerin gündemine yeniden girmiş, çok değişik yurtlardan işgal altındaki toprakları savunmak ve işgalcilerle savaşmak için kabına sığmayan müminler yollara revan olmuş ve birçokları çıktıkları bu kutlu seferi şehadetle taçlandırarak yolculuklarını tamamlamışlardır. Başta Filistin olmak üzere Afganistan, Bosna, Çeçenistan, Irak, Emperyalistler tarafından işgal edilmiş, buralarda büyük acı ve yıkımların yaşanmasını gerçekleştirmişlerdir. 1948 yılında Ortadoğu'nun kalbine hançer gibi saplanan siyonist çete işgal ettiği Filistin topraklarında tarihin nadir tanıklık edebileceği türden bir vahşetle oluk oluk Müslüman kanı dökmeye başlamış ve aradan geçen onca yıla rağmen dozajını artırarak katliamlarını soykırım ötesi bir düzeye taşımıştır. Özellikle son yıllarda Gazze'de gerçekleştirdiği saldırılarla burayı enkaz yığınına çevirmiş, çoğu çocuk ve kadın olmak üzere binlerce Müslümanı şehit etmişlerdir. Tüm bu vahşetler karşısında dünya üç maymunu oynamış ve oynamaya da devam etmektedir. En acısı da koskoca bir İslam dünyasının tarihinin en büyük acziyetini, zilletini yaşıyor olmasıdır.

Gazze'de cihad, mücahede ve mücadele ayetleri yeniden tefsir ediliyor. Gazze'li Müslümanlar kanlarıyla yazdıkları tefsirlerinde özelde biz müslümanlara, güç olmanın, iktidar olmanın ne kadar önemli olduğunu, bunlardan yoksunluğunun da ne acıların yaşanmasını kaçınılmaz kıldığını bütün çıplaklığıyla anlatıyorlar. Aynı zamanda küfrün nasıl tek millet olduğunu da idrakini yitirmemişlerin idrakine sunuyorlar. İnananların gerçek dostlarının Allah, Resulü ve müminler olduğunu anlatıyorlar. Tüm dünyanın gözü önünde en acımasız ambargo altında her türlü imkandan mahrum bırakılmış Gazze'nin yiğit halkı kararmış, köhnemiş dünyamıza ışık tutmak, aydınlatmak için adeta kendilerini yakıyorlar. Daha yaşına bile basmamış, "anne-baba" diyemeden atılan bombalarla parça parça olmuş o masumların cesetlerini toplamaya çalışan ebeveynlerin metanet, sabır, dik duruşla izzet/şeref/onurun en güzel temsiliyetini ortaya koyarlarken "Allah'tan geldik, dönüşümüz yine O'nadır" ayetini yaşamlarıyla tefsir ettiklerini acaba görebiliyor mu bu "suskun, aciz ve helak olmuş" İslam ümmeti?

Sonuç itibariyle cihad denilince anlaşılması gereken, kılıcı (silahı) alarak meydanlara çıkmak ve önüne geleni bunun zoruyla İslam ile tanışık kılmak değildir. Bu asla tasvibi mümkün olmayan, banal ve bağnaz bir yaklaşım tarzıdır. Cihadın en temel koşulu, kişinin kendi nefis dünyasında gerçekleştireceği devrimdir, dönüşümdür. İlahlık ve Rablık taslamak suretiyle, insanları kendilerine kul-köle edinmeye çalışan tüm tağutları/müstekbirleri reddederek, kulluğun-itaatin sadece mutlak yaratıcı, hüküm koyucu Aziz ve Celil olan Allah'a olmasını haykırmak... Bu bir zihinsel devrimdir. İğdiş edilmiş, sömürülmüş, satın alınarak köleleştirilmiş bir zihnin, bedene akseden zincirlerden ve tasmalardan kurtuluşudur. İşte tüm bu güzellikleri başkalarıyla paylaşmanın çabası, gayretidir cihad. Bu uğurda malıyla-canıyla mücadele etmek, Allah'ın adı ve dini yükselsin, yeryüzünde hâkim olsun diye her şeyini ortaya koymanın adıdır cihad. Batılı zihin algısına sahip bedenler, cihad deyince kılıcı (silahı) anlamak ve anlatmak ister kendisi gibi bir bakış açısına sahip toplumlara, korkutmak, kaçındırmak ve bu dinin ortaya koyduğu insani ve ahlaki değerlerle tanışık kılmamak için. Bu sayede o insanları, kendi egemen kıldıkları sömürü ve zulüm düzenlerine kul-köle olmaya devam ettirebilsinler-çarklarını döndürüverebilsinler.

TURHAN ARSLAN

Cihadı Ne Anladık Ne de Anlatabildik

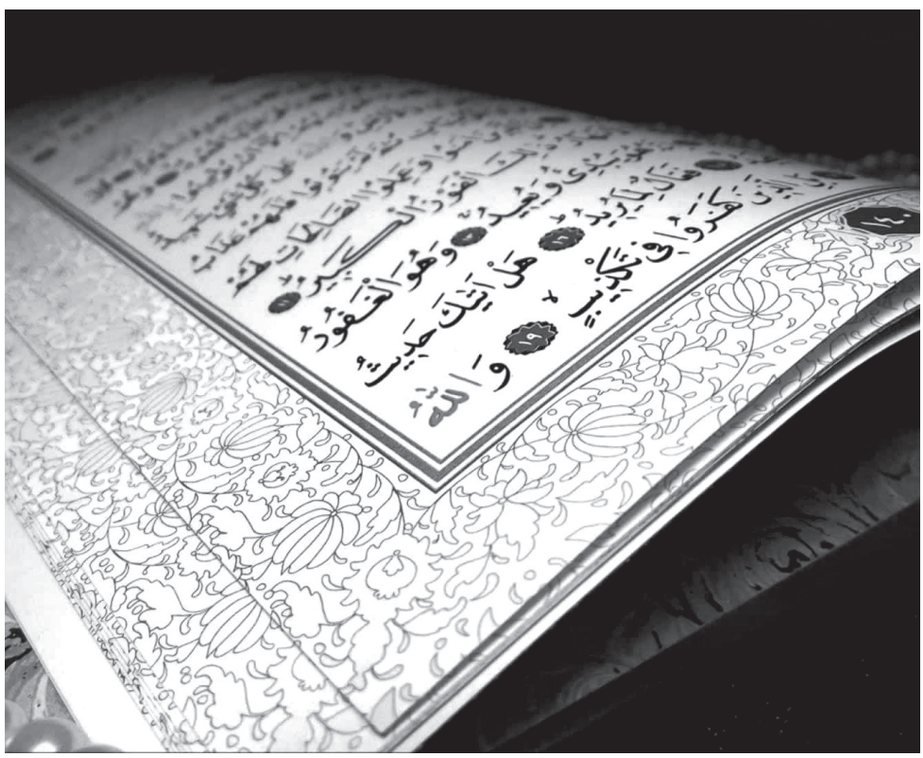
Cihad tüm olumsuz ve gayri-islami işleri ortadan kaldırarak zulmü önleyip, Hak ve Hakikatı yüceltme gayreti ve çabasıdır.

İslamı anlamayan cihadı anlayamaz. İslam, Allahı bilme tanıma anlama ve acizliğinin farkına vararak yüce olana teslim olma, yaratılışına fıtratına dönme, özünü bulma, "Silm"e ulaşma, Selamette olma halidir. Buna ulaşmanın yolu da mücahededir, cihaddır. Cihad, sebepsiz kontrolsüz amaçsız dünyevi istek ve hırs için kendinden olmayana, kendi gibi olmayana karşı savaşmak ve öldürmek değildir. Cihad, Allah için Allah'ın rızası doğrultusunda, O'nun belirlediği ilkelerle, O'nun belirlediği amaç için yapılan gayrettir, mücadeledir, mücahededir, savaştır, kıtaldir.

-Cihad; Arapça'da "güç ve gayret sarfetmek, bir işi başarmak için elinden gelen bütün imkânları kullanmak" mânasındaki cehd kökünden gelir. İslâmî literatürde "dinî emirleri öğrenip ona göre yaşamak ve başkalarına öğretmek, iyiliğin çoğaltılıp yeryüzüne hakim olması, kötülüğün ortadan kaldırılması için şeytan ve dostlarıyla ve de nefsiyle mücadele etme halidir.

-Günümüz savaşları, kişisel veya toplumsal kin, hırs, öfke ve intikam, ırk ve kabile üstünlüğü sağlamak, öldürmek, soykırım, çapulculuk, yağmalamak, işgal etmek sömürmek, insanları köleleştirmek, baskı ve tahakküm kurmak, dünyanın nüfusunu azaltarak dünyadan daha büyük pay almak, pandemiler oluşturmak, savaş sanayini körüklemek gibi tüm gayri-insani amaçlar için yapılmaktadır. Cihad ise tüm bu olumsuz ve gayri-islami işleri ortadan kaldırarak zulmü önleyip, Hak ve Hakikatı yüceltme gayreti ve çabasıdır.

-Yeryüzünde tüm kavga ve kargaşanın asıl sebebi, insanoğlunun Tek ve Yüce olan Allahü Teala'yı İlah ve Rabb olarak tanımaması, O'nun taksimine rıza göstermemesi, paylaşımda hepsi benim olmalı bencilliğine kapılması ve O'na isyan, diğer insanları hiçe sayma duygusudur. Cihad ise yeryüzündeki bütün zulümlere karşı Allah'ın tarafını seçme ve Allah için yapılan direnişin adıdır.

-Cihad, müslümanın Allah'a kulluk ve onun rızâsını temin için İslâm esaslarını öğrenme, öğretme, ferdî ve içtimaî planda yaşama vasatı oluşturma, İslâm'ı tebliğ ve bu hususlarda içte ve dışta karşılaşacağı engelleri aşma konusunda şuurlu ve sürekli gayret ve aksiyon durumudur.

-Cihad, gayret takat manasına da gelir. Bazı dilciler ise "cehd"in meşakkat, "cühd"ün tâkat anlamına geldiği yahut her ikisinin de vüs'at ve tâkati (güç, kudret) ifade ettiğini de kaydetmişlerdir.

-Cihad ve mücâhede düşmana karşı bütün imkânları seferber etmektir.

-Cihad görünen düşmanla, şeytanla ve nefisle olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Zâhiri cihad,

Allah'ın kelimesinin, dininin en yüce olması için kâfirlerle yapılan savaş ve mülhitlere karşı delillerle yapılan cihaddır. Diğer cihad ise nefisle ve şeytanla yapılan cihaddır.

-Cihad ve Mücahede, bir müslümanın Allah'a taat yolunda tüm gayretini ortaya koymasını ifade eden bir kelime ve kavram olarak tüm çeşitleriyle Müslüman şahsiyet ve İslam toplumunun oluşmasında, varlığının sürdürülmesinde çok önemli olup, Kur'ânda isim olarak dört, bundan türeyen fiil şeklinde yirmi dört yerde geçer; "cihad eden" anlamındaki mücahid ise iki âyette zikredilmiştir.

-Allah için cihad, ilk olarak haramları, sonra şüpheli durumları ve mübahları terk etmektir. Bunlara ek olarak da Allah'tan başkasıyla bağları kesmek ve her anında Allah'ın rızasına uymayan meşgalelerden kendini arındırarak Allah için bütün duyu organlarını yanlış şeylerden muhafaza etmek ve her nefeste Allah ile birlikte olmakdır.

Cihad insanları öldürme meselesi değil, özünde insanlara hayat veren, kişisel kin ve intikam amaçlarını dışlayan evrensel bir ahlak ilkesidir. Cihad yalnızca savaşla ilişkilendirilemez; toplumsal huzurun korunması, zulmün önlenmesi ve iyiliğin hâkim kılınması için harcanan gayretlerin tümüdür.

Rasülüllah'ın (SAV) cihadının aşamaları şöyledir;

1-Gayrimüslimlere yönelik olarak nasıl Hz. Musa ve Harun'a "Firavn'a yumuşak konuşmaları" emredildiyse Peygamberimiz de müşriklerle tartışma ortamı oluşturmadan onları ilk önce güzel ahlaka davet etti.

2-Ancak muhataplar kendilerine hakikat yeterince açıklanmasına, özür olarak öne sürebilecekleri bir durum kalmamasına rağmen batılda ısrar edip müstekbirce davrandıkları zaman tehdit ve zorlama gündeme geldi.

3-Bundan da sonuç alınmayıp konuşma ve kınama işe yaramadığında ise tüm gücü, imkânları kullanarak cihad, savaş gündeme gelmiştir."

Ayetlerde ayetlerle cihad şöyledir;

-"De ki, şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir" (En'âm 6/162) ayeti gereği müslüman, hayatının her aşamasında Allah'ın rızası doğrultusunda gayret etmelidir.

"İman edenler Allah yolunda savaşırlar, inkâr edenler ise Tağut (=Allah'ın koyduğu kurallar dışında, beşeri kaynaklı tüm sistem koyucu/kurucu kişi ve kurum temsilcileri) yolunda savaşırlar" (Nisâ 4/76). Ayeti gereğince kötülük ve kötülerle mücadele etmektir.

"De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, peygamberinden ve O'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez." (Tevbe:24) Yani öncelik ve tercihiniz nedir ?

"Yoksa siz; Allah, içinizden cihad edenleri (sınayıp) ayırt etmeden ve yine sabredenleri (sınayıp) ayırt etmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?" (Ali İmran:142) İmtihan dünyası.

"Ey iman edenler! Sizi elem dolu bir azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi size?" (Saf:10)

"Allah'a ve peygamberine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihat edersiniz. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır." (Saf:11) Karlı ticaret budur işte.

"Andolsun, içinizden, cihad edenleri ve sabredenleri belirleyinceye ve durumlarınızı ortaya koyuncaya kadar sizi deneyeceğiz." (Muhammed:31)

"Allah uğrunda Allah için hakkıyla cihad edin....." (Hacc:78)

"Ey insanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin, Allah'tan âfiyet (esenlik ve barış) dileyin. Fakat düşmanla karşılaşınca da sabredin ve bilin ki cennet kılıçların gölgesi altındadır".

(Buhârî, "Cihâd", 112, 156; Müslim, "Cihâd", 19-20; Ebû Dâvûd, "Cihâd", 89)

Bazı Alimlerin ve Düşünürlerin cihad hakkındaki görüşleri şöyledir:

Hz.Ömerin İran Kisrasına gönderdiği Rib'i B. El-Amr El Ensarinin Kisraya verdiği cevap: "

"Gayemiz, dileyenleri kula kulluktan kurtarıp Allaha kul olmaya davet etmek, beşeri dinlerin zulmünden kurtarıp İslam'ın adaletiyle buluşturmak, dünyanın darlığından kurtarıp, dünyanın ve ahiretin genişliğine kavuşturmaktır."

İbni Haldun; "Cihad, tarihte hiçbir hukuk ve ahlak tanımayan savaşları ilahi adalet hukuk ve ahlaka kavuşturan inanç düşünce ve cehdin adıdır."

Mehmet Görmez: "Cihad, yalnızca silahlı mücadele veya "öldürme makinesi" değil; adaletin sağlanması, kötülüğe karşı durulması ve hakikatin yüceltilmesi için verilen hayat verici bir çabadır.

Cihad insanları öldürme meselesi değil, özünde insanlara hayat veren, kişisel kin ve intikam amaçlarını dışlayan evrensel bir ahlak ilkesidir. Cihad yalnızca savaşla ilişkilendirilemez; toplumsal huzurun korunması, zulmün önlenmesi ve iyiliğin hâkim kılınması için harcanan gayretlerin tümüdür."

İmam Şafiî: "Cihad, İslam davetinin önündeki engelleri kaldırmak ve inanç özgürlüğünü sağlamak için yapılan topyekün bir savunma ve tebliğ mücadelesidir."

İbn Teymiyye: "Cihad sadece dış düşmana karşı askeri bir eylem değil, aynı zamanda İslam toplumunu içeriden bozan bidatçılara, adaletsiz yöneticilere ve ahlaki çöküntüye karşı yapılan bir ıslah mücadelesi olup, adaleti tesis etmenin en önemli aracıdır."

İmam Gazâlî: "İnsanın içindeki kötü arzuları, kibri ve şehveti yenmesi, savaş meydanında düşmanla çarpışmasının yanısıra çok daha zor ve hayati olan kalbi temizleme sürecidir."

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî: "Cihad sadece kılıçla yapılan savaş değil çünkü o geçicidir. Asıl cihad bir sevgi ve manevi olgunlaşma yani tekamül süreci olup, insanın hayvani nefsini öldürüp ilahi aşka ulaşması için verdiği dahili mücadeledir."

Seyyid Kutub: "Cihad, yeryüzündeki tüm beşeri sistemlerin (cahiliye) baskısını ortadan kaldırıp ilahi hakimiyeti kurma mücadelesi olup sadece savunma amaçlı değil, insanlığı kula kulluktan kurtarma eylemidir."

Ali Şeriati: "Cihad, sosyolojik ve inkılapçı bir misyonu olan ve zulme, sömürgeciliğe ve sınıfsal adaletsizliğe karşı yürütülen toplumsal bir direniştir. Statükoya başkaldırı ve adil bir toplum düzeni kurma arayışıdır."

Fazlur Rahman: "Cihad, modern dünyada müslümanların geri kalmışlıktan kurtulması için vermesi gereken entellektüel, bilimsel ve ahlaki bir seferberliktir."

Osmanlıda Cihad Mantığı: "Fetihlerde amaç toprak kazanmak değil, İslam'ın adaletini ve mesajını yeni coğrafyalara taşıyarak, fethedilen yerlerde tüm halkın can, mal, din, akıl ve nesil güvenliğinin güvence altına alınmasıdır."

Said Nursî: Müslümanların topyekün savaş açması gereken asıl düşmanları, askeri güçler değil, sosyolojik unsurlardır ve yöntemi şöyle olmalıdır.

1-Cehalet: Cehalete karşı cihad marifetle (bilim ve eğitim) olur.

2-Zaruret (Fakirlik): Fakirliğe karşı cihad, sanat, ziraat ve yardımlaşma (ekonomik kalkınma) ile olur

3-İhtilaf (Bölünme/ Kavga): İhtilafa karşı cihad, ittifakla tevhidle (birlik ve sevgi) olur.

Özetle, Said Nursî'ye göre günümüzün cihadı; eline silah alıp dağa veya cepheye çıkmak değil; -Cehaletle, inançsızlıkla, fakirlikle ve ahlaki çöküntüyle ilim, ikna, sabır ve güzel ahlak yoluyla mücadele etmektir." Der.

Mevdudi: Cihad, yeryüzünde ilahi adaleti ve İslam düzenini hakim

kılmak için yürütülen küresel ve devrimci bir ideolojik mücadeledir. Cihad sadece cephede silah kuşanmakla sınırlandırılamaz. Cihad, hayatın her alanında yapılması gereken topyekün bir seferberliktir. Bunun mücadelesi de şöyle olur.

1-Dille ve Kalemle Cihad: İslam nizamının fikirsel altyapısını kurmak, insanları ikna etmek ve ideolojik propagandaya karşı durmak. İlim ve amel bütünlüğü oluşturmakla olur.

2-Mal ile (Para ile) Cihad: İslami hareketin ve devrimci faaliyetlerin ekonomik olarak desteklenmesi.

3-Canla (Can feda ederek) Cihad: Silahlı çatışmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda en üst aşama olarak savaşa katılmak.

Hasan El Benna: "Cihad, hem toplumsal bir ıslah (reform) hem de siyasi /askeri bir direniş aracıdır."

Belirli aşamalara göre şöyle yapılır:

1-Nefis Cihadı (Bireysel Aşama): Cihad önce bireyin kendisini, ahlakını ve ailesini düzeltmesiyle başlar. İslam şuuruna sahip "örnek Müslüman" yetiştirmek ilk adımdır.

2-Sosyal ve Kültürel Cihad: Eğitim, sağlık, sosyal yardımlaşma ve cami merkezli faaliyetlerle toplumu sömürgeci batı kültürünün etkisinden kurtarma mücadelesidir.

3-Maddi/Askeri Cihad (Savunma): İslam topraklarının işgal edilmesine karşı silahlı mücadelenin farz olduğunu savunmuştur.

Taha Abdurrahman, Müslümanın mücadelesini "Hakkı ve Hakikatı hakkaniyetle yerine getirme mücadelesidir" şeklinde tarif eder ve düşünce sistemini tamamen ahlak, dil ve rasyonalite eleştirisi üzerine kurar. 3 çeşit cihad tanımı yapar, klasik, fıkhi veya ideolojik / siyasi anlamlarından tamamen sıyırarak epistemolojik, entellektüel ve ahlaki bir boyuta taşır. Şöyle;

1-Entellektüel ve Epistemolojik Cihad: "**Taklitten Kurtulmak**"

-İslam dünyasındaki modernist aydınların Batı felsefesini ve moderniteyi körü körüne taklit etmesini en büyük zaaf olarak görür. "Entellektüel cihad, "Batı merkezli seküler rasyonalizmin ahlaki krizlerine ve zihinsel sömürgeciliğe karşı yürütülen bir özgünleşme(-rüşd) ve entellektüel direniş mücadelesidir."

"Cihad, Müslüman aklının sömürgeci zihniyetten (isti'mar) kurtarılmasıdır."

"Batı'nın kavramlarını aynen ithal etmek yerine, İslam'ın kendi dil ve kavramsal mirası olan (fıkıh, kelam, tasavvuf) üzerinden özgün bir İslami modernite (rüşd) inşa etmektir."

Gerçek İslam, Silm / Selamet/ Barış dinidir. Tüm halkların üzerindeki baskıların kaldırılarak Allah'ın belirlediği sınırlar çerçevesinde başkalarının sınırlarını çiğnemeden yaşama ortamı oluşturmak için gayret eder.

2. Ahlaki Cihad: **Bilgi ile Ameli Birleştirmek**

"Batı medeniyetinin en büyük krizi "Bilgiyi ahlaktan ayırmaktır". (Tekno-bilimsel rasyonalizm).

"Cihad; evrendeki ilahi sorumluluğun bilincinde olarak bilgi, eylem ve ahlakı yeniden bütünleştirme çabasıdır. İnsanın sadece soyut/ teorik akılla değil, kalbi ve ahlaki amelle yoğrulmuş bir akılla hareket etmesi için verdiği içsel ve dışsal mücadeledir."

3. Emanet ve Misak Cihadı

"İnsan, Allah ile ezelde yaptığı sözleşmeye (Misak) bağlı olan ve yeryüzünde ilahi sorumluluğu yüklenen (İ'timan / Emanet teorisi) bir varlıktır. Bu bağlamda cihad; insanın modern dünyada kendisini unutturan seküler kuşatmaya karşı koyarak, kulluk bilincini ve fıtratını koruma savaşıdır. Yani cihad, insanın yaratılış sözleşmesine sadık kalabilme iradesidir. Batı modernitesinin ürettiği ahlaki krizlere karşı İslam'ın manevi ve ahlaki değerleriyle meydan okumak, Müslüman aklını taklitçilikten kurtarıp özgürleştirmektir."

4. Siyasi Şiddete ve İdeolojik Daralmaya Reddiye

Taha Abdurrahman, cihad kavramının 20. Yüzyılda tamamen siyasi iktidar aygıtına, devlet kurma hırsına veya askeri şiddete indirgenmesini (ideolojik İslamcılık) ağır bir şekilde eleştirir. Cihadın bir "iktidar (sultan) savaşı" değil, bir "müzakere, şahitlik (şehadet) ve ahlak iletişimi" olduğunu savunur.

Özetle:

-İslam bir bütündür. Hayatın her aşamasına, günün yirmi dört saatine, haftanın yedi gününe, yılın on iki ayına, ömüre ve zamanın her anına söyleyecek sözü, çözüm önerisi, nizamı sistemi ve ilkeleri vardır. Rabbimiz bizden "Din ahlaktır" prensibince hareket etmemizi istemekte yani Hz. Âişe (R.A) annemizden gelen rivayette peygamberimizin ahlakını soran sahabelere "Onun ahlâkı Kur'an'dı" sözünün yerine getirilmesidir. (Müslim, Müsâfirîn 139; Nesâî, Kıyâmü'l-leyl 2). Rabbimizin Esma'sının birer tecellisi olarak dinin somut bir ahlak abidesi şeklinde her insanda görünmesi ve O'nun rızası doğrultusunda bir hayat ortaya konulması mücadelesi ve mücahedesi vermemizi ister. Bu mücadele / mücahede esnasında önümüze çıkan/ çıkartılan engellemelere karşı önce dille tebliğ sonra elle müdahale yetki ve sorumluluğu verir bize. Üçüncü yol olan sadece buğz etme imanın en zayıf halidir.

-2000-2026 yılları arasında Büyük bir Haçlı projesi olan ve toplumlarda infial yaratarak bir İslamafobi oluşturma planı için "emperyalist, Liberal, kapitalist, hümanist ve modernist Batı düşüncesinin karşısında "En büyük tehdit İslamdır" fikri ve anlayışını yeryüzündeki halklara ve devletlere dayatmak için kendilerince bir gerekçe üretmek hilesiyle adı Daeş / İşid /Harici yapılanmasıyla sanki İslam'ı bir şiddet, dehşet, vahşet, kafa kesen, adam asan bir DİN imiş algısı oluşturdular. Ama gerçek İslam'ın yukarıda da izah ettiğimiz gibi böyle bir durumla uzaktan yakından alakası yoktur. İslam, Silm / Selamet/ Barış dinidir. Tüm halkların üzerindeki baskıların kaldırılarak Allah'ın belirlediği sınırlar çerçevesinde başkalarının sınırlarını çiğnemeden yaşama ortamı oluşturmak için gayret eder. Kurallara uyanlar ödüllendirilir, uymayanlar cezalandırılır. Cezalandırırken bile Allah ve Rasülü'nün belirlediği haddler / sınırlar kesinlikle çiğnenmez aşılmaz. Savaşta bile yaşlıya, kadına, çocuğa, hayvana ve çevreye zarar verilmez. Çünkü İslam'da Savaşın da bir ahlakı vardır. Çünkü Din ahlaktır, yaşamın her şeyine her işine her aşamasına karışır ve belirleyicidir.

-Bize düşen inandığımız din olan İslamı gereği gibi okuyup anlayıp içselleştirerek yani İlmel-yakin, Aynel-yakin ve Hakkal-yakin derecesinde iman ederek tıpkı Rasülüllah (SAV) gibi, yaşayan Kuran olma mücadelesi içinde olmaktır. Allah niyetimizi, amelimizi sahih sadık salim eyleyerek ihsan makamında yaşayan müttaki kullarından eylesin.

İBRAHİM ŞAHİN

YAREN MEKTUPLARI

Hayat İman ve Cihad'dır

İslam dini insanın bu hayat gerçekliğinin üzerinde özenle ve ısrarlı bir şekilde durmuştur. İlahi merkezli olan bu inanç yelpazesinden kopmalar ve sapıtmaların doğuracağı inkâr, zulüm ve haksızlıklar; Bireysel haz düşkünlüğü, çıkarcı, menfaatperest, nemelazımcı, duyarsız ve her türlü bâtıl karşısında mücadelesiz bir hayatın şer güçler tarafından yağmalanacağına dikkat çekmiştir.

Hayat bir kum saati iştahıyla dökülüyor gizemli bir kuyuya doğru sevgili yârenim. Kimilerine göre bir heyelan ürperticiliğiyle, kimilerine çöl içinden vahaya doğru tatlı bir inişi simgeliyor seyr-ü seferimiz, kimilerine göre de sonsuzluk denizine doğru akan bir ırmak gibi kimi zaman durgun ve duru, kimi zaman coşkun ve bulanık.

Hazan ikliminin durgunluğu ve yorgunluğu ile bir dinlenmelik yârenlik molası vereyim istedim hayat akışına.

Geçenlerde Müslüman olduğunu bildiğin birisinden duyduğunu söyleyerek aktardığın *"Cihat kan dökücülüktür, canavarlıktır cihat, hem suçsuz günahsız Yahudi çocuklarının hem de kendi çocuklarının telef olmasına neden oluyorlar cihat diye diye! Düşünüyorum da barış dini olan İslam'da böyle bir şey olamaz"* savruluşu geldi aklıma. Fe suphanallah, dinin değerleri ve hikmet bilgisinden mahrum olmak nasıl büyük bir felakete sürüklüyor insanı hafazanallah!

Bağışla, ihmal ettim *"Önce selam, sonra kelam"* ilkesini. Selamların en güzeliyle selam olsun sana sevgili yârenim. Selam yurdunda selamlananlardan olasın. Sıhhat ve afiyettesindir inşallah değil mi görüşemeyeli?

Gelelim o garip söze sevgili dostum. Olaya öncelikle sosyolojik açıdan bakacak olursak; İnsan soyu yaratıldığı ilk günden beri hayata tutunabilmek için hep bir arayış ve mücadele içindedir. Yaratılıştan var olan yaşama, korunma, üreme, yeme, içme ve benzeri ihtiyaçlarını giderebilmek için azdan çok'a, zordan kolaya, yokuştan inişe, karanlıktan aydınlığa doğru vb. biteviye bir sefer halindedir. Ve tarihi süreç içerisinde çeşitli sosyal toplumlar oluşturan İnsan soyu mütemadiyen tırmanan bir gereksinimle kendisiyle, hayat ve içindekilerle mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Çünkü başına gelebilecek bireysel, ailevi, sosyal, ekonomik ve benzeri sıkıntıları göğüslemek inancı da bir gerçeklik olarak önünde durmaktadır. Dolayısıyla hem arzuladığı hedeflere ulaşabilmek hem de oluşabilecek sıkıntıları göğüsleyebilmek için önce aile efradı, sülalesi, obası, kavmi hatta başka kavimler içerisinde kendisi gibi düşünen insanlarla inanç, ideal ve güç birliği oluşturarak mücadele etmeyi kaçınılmaz görmüştür.

İnsanlığın ilk atasından beri insanların pozitif enerji yüklendiği en güçlü trafolardan biri inanç/dindir.

Bundandır ki her insan öğretilmiş bir yönlendirme olmaksızın bile fıtri olarak hep insanüstü güçlü bir varlığa inanarak ve yaslanarak, hissetmiş olduğu mânevi yüklenimlerle güven içerisinde olmayı yeğlemiştir. (BakYunus:12)

Sevgili yarenim, bu bağlamda günümüzde de olduğu gibi kimileri İlk insandan beri süregelen tek Allah inancının (Bak.Bakara:37-Ali İmran:33) izini sürerken kimileri de ateşe, (Bak:Hacc:17) Güneş'e (Bak.Neml:24) ay, yıldızlar ve benzeri gibi ulaşılmaz varlıklara ilahi sıfatlar yakıştırarak korku ve umutlarına tatmin yolu aramışlardır.

İnsan soyu İlahi mesajlardan uzaklaştıkça arzusunu/hevâsını, aklını, mantığını ve gücünü tartışılmaz görerek, (Bak.Furkan:43) kendi ürettikleri ya da benimsedikleri bir takım beşer ürünü inanç ve ilkeler etrafında toplananlar da olmuş ve bunlar çoğunlukla nefsin emperyalist kışkırtmaları doğrultusunda zayıf kalmış halk ve toplumların değerlerini yağmalayarak semirmişlerdir.(Bak.Kasas:4)

Bir de dinsel anlamda hiçbir inanç ve ilkesi olmayan (Bak.Casiye:24-Tur:35) ama hayata dair onurlu beklentileri olan kimi insanlar vardır ki, bunlardan bile Allah(cc)ın fıtratlarına nakşetmiş olduğu yaşama, korunma, üreme, yeme, içme vb. benzeri gereksinimler ile birlikte iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt edebilme (Bak.Enfal:29) hissiyatı ile adalet, hakkaniyet, namus, yardımlaşma ve diğer gereksinimler için cehd edenlere şahit olmuştur insanlık.

Yani sevgili dostum, her toplum, doğası gereği yok olmamak ve ayakta durabilmek ve hatta hükümran olabilmek için vatan, din, özgürlük ve benzeri mücadele alanları ile kendi inanç, kültür ve duyarlılıkları ekseninde bir mücadele ahlakı, maddi, manevi payeler sunmak suretiyle mensuplarını bu mücadelede istekli ve istikrarlı olmasını sağlar.

Nefsin ve uyuşturucu kimi sosyal geleneklerin sarmalına düşmemiş, insani refleksleri duyarlı olan (Bak.Naziat:40-41-Şems:9) insanlar içinde bulunduğu inanç ve kültür yelpazesinde hep duyarlı olur hayat akışı içerisinde gelişen ve yaşanan gerçeklere. Bu itibarla da kendince ters giden kimi gelişmelere dur diyebilmek zorunda hissetmelidir kendisini.

İnsanlık ailesinin ilk ve ilahi menşeli inancı olan İslam dini de insanın bu hayat gerçekliğinin üzerinde özenle ve ısrarlı bir şekilde durmuştur.(Bak. Ankebut:6) İlahi merkezli olan bu inanç yelpazesinden kopmalar ve sapıtmaların doğuracağı inkâr, zulüm ve haksızlıklar; Bireysel haz düşkünlüğü, (Bak. Nur:21)çıkarcı, menfaatperest, nemelazımcı, duyarsız ve her türlü bâtıl karşısında mücadelesiz bir hayatın şer güçler tarafından yağmalanacağına dikkat çekmiştir. (Bak.Enfal:46)

İşte sevgili yârenim tam burada kimi İslam düşmanı mihrakların ve kimi bilgisiz, konunun câhili ve gâfil Müslümanların "Cihatçılar" diye ti'ye almaya, "Cihat caniliktir" diyerek itibarsızlaştırmaya çalıştıkları Cihad

Her ne şekilde anılırsa anılsın kast edilen Allah(cc)ın çizmiş olduğu hudutları yok saymaya kalkışan ve çiğneyenlere karşı bu öz nefsi dahi olsa mallarla, canlarla, el, dil ve kalp ile mücadele etmeyi emreder.

kavramı oturmaktadır hayatın merkezine.

Aslında inanan ve inanmayanlara karşı olan adil ve caydırıcı konumu ile insanın fıtri değerlerini ekseninde tutunmasını sağlayarak yaratıcısından başkasına kul olmasına engel olarak (Bak.Nisa:48 ve 116) hayata onur kazandırmaya çalışan Cihad ruhu,(Bak.Nisa:95) inanç ve faziletler ikliminde de İnsani değerleri koruyup kollamanın ihmal edilemez mücadelesinin adıdır.

İnsan soyu yaratılış gayelerinin (Bak. Zariyat:56) peşinden doğal olarak koşabilmeleri için fıtraten hep bir arayış ve mücadele içinde olan bir varlıktır. Bu itibarla, İslam inancına sahip insanlar tabi ki kendilerini yaratıp inançsız, idealsiz ve ilkesiz bir durumda başıboş bırakmayan yüce Allah(cc)ın (Bak. Kıyamet:36) çizmiş olduğu hudutlar/şeriat(Bak.Casiye:18-Tevbe:112) dairesinde kalabilmek için teyakkuz halinde olmak zorundadırlar. Ve bu daireyi yok sayarak hayatlarına müdahale etmek isteyen despot zorbalara karşı bir vücudun organları,(Hadis-i Şerif) bir binanın tuğlaları gibi kenetlenerek mücadele ederler.(Bak.Saf:4))

Sözlerin en güzelinin (Bak.Zümer:23) söyleyenlerin en doğru sözlüsü Allah(cc) (Bak.Nisa:87) tarafından beyan olunduğu, içinde hiçbir yalan ve yanlışın/raybe'nin bulunmadığı ve inanan/muttakiler için Hüden/kılavuz olarak en doğruya yönlendiren(Bak.Bakara:2) Kur'an'a göre(Bak.Bakara:208) İslam dini adı üzerinde bir barış ve güven dinidir.

Bu barışın öncelikle insanlığın, tüm varlık ve yokluk âleminin yegâne yaratıcısı olan Allah(cc) ın hudutlarına teslim olmak suretiyle (Bak.Bakara:112)kendi içlerinde, fıtratları ile bir barış iklimi gerçekleştirilmelidirler.

Dolayısıyla da Allah(cc) 'ın varlığı, kudret ve otoritesi ile kavgalı olmamak, ona gereğince yani inandığına da samimice inanmak (Bak.Nisa:136) suretiyle fıtratın sahibiyle barış içinde olmak gerçekleşir. Böylece; O'nun her şeye güç yetirebileceğine,(Bak.Alİmran:189) sadece O'nun koruyup kollayacağına (Bak.Yusuf:64) güven tesis edilmiş olur.

Aksi takdirde, İslam dininin çizmiş olduğu inanç, ideal, kulluk ve teslimiyet hudutlarına karşı dolayısıyla da barış ve güvene (Bak.Bakara:208) karşı ifsat girişimleri oluşur. Bu durumda ise "Fitne (zulüm, baskı ve şirk) ortadan kalkıncaya ve din/hayat nizamı yalnız Allah'ın oluncaya kadar. (Bak.Bakara:193)

Yani Cihad onların dediği gibi hemen savaş/ kıtal baş vurup kan dökülerek, öldürerek değil de sevgili yarenim önce fitne ve fesatlarından vaz geçmelerini sağlamak için tebliğ, nasihat, antlaşma ile, buna yanaşmazlarsa savaşarak bu ifsat edici güruhlar Müslüman oluncaya (Bak.Tevbe:6-11) veya İslam'a karşı fitne yaymaktan vaz geçinceye (Bak.Bakara:193) ya da yok edilinceye kadar (Bak.Bakara:191) onlarla mücadele edilmelidir

Bu bağlam da İslam dini inananlarına "Cihad etmeden ve gönlünde Cihad etme arzusu taşımadan ölmenin bir nevi münafıklık/tan bir şube/ üzere öleceği (Hadis-i Şerif) uyarısında bulunarak Cihad 'ın önemine dikkat çeker.

Vahy-i İlahi bu gayretin kaçınılamaz, hafife alınamaz ve göz ardı edilemez olan önemini Kitab-ı Kerim/ Kuran'da kimi zaman savaş (Bak:Bakara:193-Enfal:39) Kimi zaman Cihâd (Bak. Tevbe:41) kimi zaman Kıtal(Bak.Bakara:216) kimi zaman da Câhedâu/Cihâd eden(-ler) mücâhede. (Bak.Ankebut:69) ve benzeri şekillerde anarak vurgular..

Her ne şekilde anılırsa anılsın kast edilen Allah(cc)ın çizmiş olduğu hudutları yok saymaya kalkışan ve çiğneyenlere karşı bu öz nefsi dahi olsa mallarla, canlarla, (Bak.Nisa:95) el, dil ve kalp ile mücadele etmeyi emreder(Hadis-i Şerif)

Cihad ve mücâhede kelimeleri Arapça 'da "güç ve gayret sarf etmek, bir işi başarmak için elinden gelen imkânları kullanmak" anlamına cehd kökünden gelir anlam bakımından ise aralarında ince bir ilişki ve fark bulunduğu görülür.

Cihad, İslâmî Istılahi bakımından "Dinî emirleri öğrenip ona göre yaşamak ve başkalarına öğretmek, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak, nefse, iç dünyadaki manevi çalkantılara ve dış düşmanlara karşı mücadele etmek" şeklinde genel ve kapsamlı anlama sahiptir. Bu bakımından "İslam'ın tebliğ edilmesi anlamında, ilimle, kalple, dille, malla ve gerektiğinde fiili/silahlı mücadeleyle Hak yolunda yapılan bütün çabaların genel adıdır Cihad."

Yani sevgili yarenim **Cihâd** hem ibadetlerden alıkoymaya çalışan, haram ve kötü şeylere teşvik eden, kötülüğü emr eden nefs ve şeytanla(Bak. Yusuf:53)-(Fatır:6) mücadele gibi mânevi hem de düşmana karşı maddi fiziki anlamda vatanı, dini değerleri, özgürlüğü savunma boyutları olan daha geniş ve kapsamlı üst bir kavramdır.

Mücâhede ise yine cehd kökünden türetilmiş olmakla birlikte, özellikle istikrarlı bir şekilde nefsin kötülük içeren isteklerine ve tutkularına karşı sürekli direnme ve manevi mücadele verme (Bak.Naziat:40-41) anlamında yoğunlaşır.

Mücâhede daha ziyade kişinin kendi nefsiyle, arzuları ve manevi zayıflıklarıyla yaptığı sürekli içsel gayreti ifade eder ve mücâhede Cihad 'ın besmelesi, mukaddimesidir. Ancak cihâd sadece nefisle mücâhededen ibaret değildir.

Rivayete göre Hz. Peygamber (sav) zorlu geçen Tebük Seferi dönüşünde ashabına *"Küçük Cihad'dan büyük Cihad'a döndük"* buyurmuş, onların *"Büyük cihâd nedir ey Allah'ın Resulü?"* sorusu üzerine de *"Kulun nefsine, heva ve hevesine karşı verdiği mücadeledir"* cevabını vermiştir.

Bu rivayet hadis otoriteleri tarafından cerh ve tâdil usulü gereğince her ne kadar *"Zayıf hadis"* olarak değerlendirilmiş olsa da işaret ettiği gerçeklik inkâr edilemez. Çünkü canını canlar pazarına sürmüş olmak gibi büyük bir yiğitlik/zorluk seferinden dönmüş olmanın hissettireceği insani, bir o kadar da haklı onur söz konusudur. Dolayısıyla hem nefsin bu onuru sinsi vesveseleri ile abartarak kibre sürükleme fitnesinden kurtulmak hem de can, mal, makam ve benzeri kayıplara mal olması kuvvetle muhtemel olan savaş meydanlarına yeniden çıkabilmek ve orada sebat edebilmek için nefs ile olacak olan yeni "Büyük Cihad" ları kazanmak için mücadele/Mücâhede etmek şarttır.

Tasavvufi ve ahlaki gelenekte de benimsenen bu "Büyük Cihâd" anlayışı insanın kendi nefsiyle /Nefs-i Emmâre ile yaptığı daimî mücadeledir ve tam anlamıyla mücâhede'yi ifade eder.

Sözün özü, Mücâhede olmadan yani nefs ile bitimsiz bir hesaplaşmaya girmeden hem fücur olan içki, kumar, zina, harama tevessül, riya, dedikodu ve benzeri kötülüklerden kaçınabilmek hem de Namaz, oruç zekât, infak, adalet, merhamet ve benzeri insanı takvaya taşıyan samimi kulluk sunularında ihlaslı ve istikrarlı olabilmek mümkün olmaz.

Tabi ki bu durumda, daha büyük ve maddi fedakârlıklar gerektiren cihâd/ savaş/kıtal ve benzeri can ve mal paza-

rında varlık ve başarı gösterebilmek de mümkün gözükmemektedir.

Denilebilir ki sevgili dostum; Mücâhede rûhi ve fiziki anlamda içe dönük bir eğitim, Cihad ise donanımlı bir eylemdir.

Kitab-ı Kerim'de beyan buyrulan Vahy-i İlâhi'nin öğretisinde Rabbimiz kullarına;

Mü'minlerin yeryüzüne çıkarılmış hayırlı bir ümmet, yani iyiliği; Allah (cc) ın mağruf, güzel dediği şeyleri yapmak, tavsiye ve hatta emretmek, keza İlahi irade ile kötü olarak belirlenmiş hudutlara ters olan münker şeylerden de sakındırmak ve hatta men etmek durumunda olduklarını (Bak.Ali İmran:110)

İlahi sınırları inkar eden kafirlerin, hilesi zayıf olan şeytanın askerleri olduğu ve onun yolunda savaştıkları gibi Mü'minlerin de Alla(cc) yolunda savaşmalarının iman gereği olduğunu . (Bak.Nisa:76)

Dolayısıyla Yeryüzünde fitne(Allah'ın hükümranlığına başkaldırı kalmayıp din/otorite yalnızca Allah'ın oluncaya kadar bu fesat odakları ile savaşılması gerektiğini.(Bak.Enfal:39)

Bunun için ise inananların eğitilmiş insan gücü ve düşmana galebe çalacak her türlü savaş araç ve gereçleri hazırlanmasının Allah katında itibar göreceğini ve zorunlu olduğunu (Bak. Enfal:60)

İman edenlerin, Allah yolunda hicret ve savaşta Allah(cc)'ın rahmetinin ummalarını (Bak.Bakara:218)

Kendilerine karşı savaş açanlarla savaşırken zulme saparak haddi aşmamalarını.(Bak.Bakara:190)

Genel olarak savaşın hoşa gitmeyeceğini ama hoşa gitmeyen kimi durumlarda Mevla'nın hayırlı sonuçlar yaratacağını, hoşa gidenlerden de kötü sonuçlar olabileceğini unutmamayı (Bak.Bakara:216)

Allah yolunda savaşın sadece kendi toplumlarının başına gelenler için değil, baskı ve zulüm altında inleyen diğer mazlum çocuk, kadın, ihtiyar ve diğer insanlar için de olması gerektiğini(Bak:Nisa:75)

Cihâd eden Mü'minler ile bundan kaçınan fâsık ve münafıkların, Allah düşmanlarına dostluk ve sırdaşlık edenlerin Allah katında biliniyor olduğunu .(Bak.Tevbe:16)

Gerektiğinde İslam toplumu ya da diğer muztazaflar için savaşa çıkmaktan kendilerini dünya sevgisi alıkoyanların ahiret yurdunun nimetlerinin daha çok ve ebedi olduğu unutmamalarını (Bak. Tevbe:38)

Eğer babalar, oğullar, eşler, kabileler, mal, ticaret vs. dünyevi değerler insana Allah yolunda mücadeleden daha sevimli olursa böylesi fâsıkların kesinlikle azabı hak edeceğini (Bak.Tevbe:24)

Allah yolunda savaş veya diğer şekillerde mücadele ederken başlarına gelen sıkıntılardan dolayı gevşeyerek zaafa düşmek suretiyle düşmana boyun eğmemeleri gerektiğini.(Bak.Ali İmran:146)

İnançlı ve sabırlı az sayıda Mü'minin sayıca daha fazla düşmana galip gelebileceğini.(Bak.Enfal:65)

Mücadele ederken eza gören, zulme uğrayan, Şehid olan Erkek ya da kadın kim olursa olsun herkesin günahlarının affedilerek ilahi rahmete ereceğini. (Bak.Ali İmran:195)

Allah yolunda ve O'nun dini uğrunda kalemiyle, kelamıyla, malıyla, haliyle, canıyla mücadele ederken Şehid düşenlerin Allah katında ölüler değil bilakis diriler olarak rızıklanacaklarını(Bak. Bakara:154) öğretiyor ve müjdeliyor.

Ve sevgili yârenim; Rabbimiz Teâlâ(cc)'nın peygamber(sav)e uymanın Zât-ı Âl-i'sinin sevgi ve affına giden yol olduğunu müjdelediği(Bak.'Ali İmran:31) Ona itaat etmenin özünde Allah(cc)'a itaat olduğunu buyurduğu(Bak.Nisa:80) kendisinde olan yüksek ahlak ile inananlar için güzel örneklik var diye idol gösterdiği.(Bak.Kalem:4-Ahzab:21) Nebiler halkasının son temsilcisi, Hatem-ün Nebi olan (Bak.Ahzab:40) ve en yakınında bulunan hayat arkadaşı ve "Hümeyrâ"' diye hitâbettiği Hz. Aişe (R.anha)' validemizin ahlakı konusundaki şahitliği ile "Yürüyen Kur'an" olan **Hz. Muhammed (sav) efendimizin de** hayatlarında ortaya koydukları sözlü, fiili ve takriri örnekliği/Sünnet-i seniyyesi ile öğrettiği;

Mücahidin öncelikle nefsiyle cihad eden olduğu,

Müminin kılıcı ve diliyle cihad etmesi gerektiği,

Müminlerin müşriklere karşı malları, nefisleri ve dilleriyle cihad etmeleri,

Cihadın en faziletlisinin zalim sultanın yanında hakkı söylemek olduğu,

Ve gazâ/Cihad etmeden, gönlünde gazâ/Cihad etme arzusu taşımadan ölenin, bir tür nifak üzere öleceği ve benzeri hayatın tümünü kuşatacak şekilde sayısız öğütleri ile ümmetini inanç ve değerlerini yaşamak ve korumak konusunda ilkeli, istikrarlı, dikkatli ve fedakâr olmaya çağırdığını görüyoruz.

Vahy-i İlâhi ve Sünnet-i Rasulullah öğretileri gereğince mücâhede ve Cihad nefsimiz, eşimiz, çocuklarımız ve dışarıya doğru açılımı olan tüm sosyal çevremiz ve iletişim kurduğumuz herkesi kapsayıcı olarak hayatımızda en geniş anlamıyla yer alması gerekir. Cihad ve Mücâhede hayatın tüm alanlarında biteviye sürmesi gereken ve Emr-i bil mağruf ve Nehy-i anil münker faaliyetinin ruhi ve fiziki anlamda pozitif enerjisidir.

Ve bir de sevgili yârenim; Cihad 'ın bir başka açılımı olan ve Rabbimiz Allah(cc) itaat edilmesi gerekenlerden olarak dikkat çektiği bizden yani muvahhid Müslüman olan Ulül emr/yönecilerin(Bak.(Nisa:59) zaruri hallerin dışında iradesi ile yapılması gereken kıtal, savaş yani harbin gerekliliği ve meşruiyeti üzerinde değişik tartışmalar yapılmıştır.

Buna göre sevgili dostum; Hanefî, Hanbelî ve Maliki mezheplerine mensup hukukçuların oluşturduğu çoğunluğa göre İslâm'da savaşın sebebi, inanmayanların Müslümanlara savaş açmaları, fesat çıkarmaları ve tecavüzkâr olmalarıdır şeklinde özetlenmiştir. Şafii mezhebi fıkıhçılarına göre ise onların kâfir olmaları başlı başına bir savaş sebebi sayılmıştır.

Zahirîlerle bazı Hanbelî ve Maliki hukukçuları da bu görüşü benimsemişlerdir.

Buna göre İslâm hukukçularının çoğunluğu, savaşın meşruiyet sebebinin düşmanın tecavüzü olduğunu, Müslümanlara karşı savaşmayanlarla savaşmanın ve dinde zorlama olamayacağı ilkesi gereğince sadece Müslümanlığı benimsemediği için bir insanı öldürmenin câiz olmadığını belirtmişlerdir.

Ezcümle Cihad; Hayatın gayesi olarak Allah'a kulluk etmek, Allah ve resulünün koyduğu ölçüleri öncelikle insanın kendi öz nefsine sonra da fert ve toplum hayatına uygulanmasına çalışmaktır. Dolayısıyla insanı ruhen, fikren ve inanç olarak diriltme maksadı taşıdığından İslâm'ı diğer insanlara tebliğden, İslâm ülkesini ve Müslümanları her türlü tehlike ve saldırılara karşı savunma ve bu konuda gerektiğinde savaşmaya kadar uzanan kapsamlı bir anlam ifade eder.

Aynı zamanda el, dil ve kalp gibi beşerî aksiyonun ortaya konulduğu her vasıta ile yapılabilecek bir ibadettir.

Bundandır ki sevgili yarenim; İslam düşmanları İslam toplumunun inanç ve değerlerini korumak ve yaşamak hususunda dinamik bir toplum olmalarını istemedikleri için Cihad ibadetini *"Canilik" ve "Kan dökücülük"* olarak mahkûm etmek istemektedirler. Böylece bilgisiz, fikirsiz, şuursuz ve dolayısıyla İslami değerlere şaşı bakan gâfil Müslümanları ifsat etmeyi ve kendilerine fitne alanı açmış olacaklardır.

Hülâsâ-i Kelam; "Hayat İman ve Cihad'dır." Vesselam... Yârenin.

VEDAT ÖNAL

Ümmetin “Kapitalizm” Cihadı (?)

Büyük İslam tarihi boyunca Müslümanlar çok önemli imtihanlarla karşı karşıya kaldılar. Bu imtihanların içinde binlerce Müslümanın canını seve seve verdiği Allah yolunda gerçekleştirilen birçok büyük cihad vardır.

“Para ve Mal” sevgisi yani Kapitalist zihniyet ile mübarek “cihad”ı özellikle başlıkta vurgulama sebebim bugün geçmişteki gibi Allah yolunda cihadın önemini yitirdiği gibi bir düşünceyi ifade etmek değildir. Aksine şu an belki de dünyanın birçok bölgesinde fiili cihada her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduğumuz apaçık ortadadır. Fakat buna vurgu sebebim, ümmet coğrafyasının bir bölümünde fiili cihad sürerken, diğer bölgelerinde bundan çok da farkında olmayan veya olmak istemeyen bir Kapitalist zihniyetin hüküm sürüyor olmasıdır.

Bugün özellikle bizim ülkemiz Türkiye özelinde ve birçok adı İslam ülkesi olan ülkelerin içine düştüğü modern yaşamın getirdiği “Kapitalist Ahlak”a teslim olmaktan kaynaklanan olumsuzluklara dikkat çekmek büyük önem arz ediyor.

Büyük İslam tarihi boyunca Müslümanlar çok önemli imtihanlarla karşı karşıya kaldılar. Bu imtihanların içinde binlerce Müslümanın canını seve seve verdiği Allah yolunda gerçekleştirilen birçok büyük cihad vardır.

Daha ilk yıllardan itibaren tarihin akışını değiştiren bu büyük cihadlarda yani bir başka deyişle imtihanlarda Müslümanlar genellikle büyük oranda başarılı oldular. Bedir’den başlamak üzere, Şehitlerin Efendisi Hz. Hamza’nın şehit olduğu Uhut cihadına ve birkaç yıl sonra zamanın süper gücü Bizans İmparatorluğu’na kök söktürdükleri ve üç büyük sahabenin şehit olduğu, Halid b. Velid’in büyük komutanlık dehasıyla Bizans ordusunu mahvettiği Mute cihadına, ardından büyük zorluklarla gerçekleşen Tebük Seferi’ne ve Peygamberimizin son büyük seferi Mekke Fethine ve Huneyn Gazvesi’ne kadar bu şekilde daha İslam’ın ilk yıllarından itibaren büyük imtihanları savaş meydanlarında verdiler ve bu imtihanları başarıyla geçtiler.

Daha sonra Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali dönemlerinde de bu cihadın devam ettiğini görüyoruz. Müslümanlar Peygamberimizin vefatından on yıl bile geçmeden Kudüs-ü Şerif’i fethetmeyi başarmış ve doğuda Çin sınırlarına, batıda ise Atlas okyanusuna doğru ilerlemeye devam etmişlerdi. Belki de tarihin bir benzerini görmediği ve bundan sonrada göremeyeceği bu hızlı yayılma Müslümanların bu samimi gayret ve cihad azmi ile elde edilen bir başarıdır. Tabii bu gayrete karşılık Cenab-ı Hakkın lütfu ve keremini de vurgulamamak bir Müslüman olarak büyük bir eksiklik olur.

Evet tarihin gördüğü bu büyük fetih ve yayılma hareketi, sahabelerin ve ondan sonraki nesillerin elleri üzerinde yükseldi. Hz. Ali döneminde yaşanan kısa dönemli siyasi çekişmelerden kaynaklanan kesintiyi saymazsak İslamiyet bir yüzyıl içinde neredeyse dünyanın tamamına yayıldı diyebiliriz. Bu süreçte Emeviler ve Abbasiler arasındaki anlayış farklılığı ve Emevilerin “Mevali” zihniyeti kısa bir süre Müslüman olma önünde bir engel oluştursa da, Abbasiler bu yanlış tutumu devam ettirmeyince, çok kısa bir süre sonra özellikle Türkler geçmişten getirdikleri mücadele ve askeri başarıları İslam’ın cihad ruhuyla birleştirerek, tarihin gördüğü büyük başarılara ve büyük fetihlere imza atmışlardır.

Emeviler döneminde özellikle ehl-i beyte ve diğer milletlerden Müslüman olanlara yapılan olumsuz muameleler hususunda dikkatli, özenli çalışmaların yapılması gerektiğini de ayrıca düşünüyorum. O dönemde özellikle Muaviye döneminde bu mücadelenin içeriye dönmesi yani Müslümanların kendi aralarında mücadeleye başlamaları durumunda neler olabileceğinin birer ibret vesikası olarak anlatılması ve öğrenilmesi gerekiyor. Bunun fitneye veya o dönemde yaşanan acıları yeniden hatırlamaya sebep olacağı için üstünü örtmeye çalışmanın bugüne kadar daha büyük fitnelere sebep olduğunu düşünmemiz gerekiyor. Bu tamamen başka bir mesele olduğu için bu konuyu bu kadar ifade etmekle yetiniyorum.

Modern dönem, çağdaş Müslümanlardan farklı olarak, sahabeler cihad ruhunu sadece kılıç elde savaşmak olarak anlamadılar. İslam fetihleri çok kısa bir sürede Çin’den Atlas Okyanusu’na kadar ulaştı fakat oranın ötesine yüzyıllar sonra bile hiçbir İslam ordusu geçmedi. Hindistan coğrafyasının, bugün en büyük Müslüman nüfuslara sahip Endonezya, Malezya ve doğuda diğer bölgelerin Müslüman olmasında kılıçla cihad söz konusu olmamıştır. Bu bölgelere daha sahabe efendilerimiz döneminden itibaren yapılan ticari seferler ve bu seferlerde ortaya konulan muhteşem, insanların hayran kaldığı “Ticari Ahlak” o bölge insanların adeta fevç fevç Müslüman olmasına vesile olmuştur. Bugün Çin’den, Hindistan’a ve Endonezya, Malezya’ya kadar birçok bölgede yüzlerde, binlerce sahabe kabirlerinin olması bir tesadüf değildir. Yani sahabe, kılıçla yapılan cihadla, malla yapılan cihadı bir görmüş ve gittikleri yerlerde sadece para kazanmak amacı gütmemiştir. Belki de bugün modern ve kapitalist toplumların kaybettiği o kanaat ahlakını gösterdikleri için insanların hayranlığını kazanmış ve o bölge halklarının Müslüman olmasına vesile olmuşlardır.

Ve bu mücadelenin genci, yaşlısı da yoktu. Hepimizin bildiği Peygamberimizi 6 ay boyunca evinde misafir etme şerefine ulaşan Eyüp el-Ensari Hazretleri cihad bilinciyle 86 yaşında olmasına rağmen, Emeviler döneminde düzenlenen İstanbul’un fethi için çıkılan sefere katılmış ve orada şehit olmuştur. Bugün kabri İstanbul Eyüp Sultan’dadır ve fetihten sonra bütün Osmanlı Padişahları kılıç kuşanma törenlerini bu büyük sahabenin türbesi ve külliyesinde yapmıştır.

Bu ve benzeri örnekleri çoğaltmamız ve tarih boyunca son yüzyıla kadar Müslümanların tarihe geçen büyük faziletlerine örnekler vermemiz mümkündür. Bugün geldiğimiz nokta da ise modernizmin ve kapitalizmin etkisiyle Müslümanlar çok kötü bir sınav veriyorlar. Gırtlaklarına kadar bu ekonomik pisliğin içine düşmüş durumdalar. İslam tarihi boyunca Müslümanların

para ile olan imtihanları hiç bu kadar çetin olmamıştı. Peygamber Efendimiz bu duruma bir hadis-i şeflerinde ne kadar da güzel işaret ediyor.

Kâ"b b. İyâz"ın işittiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

"Her ümmetin bir fitnesi (imtihan vesilesi) vardır, benim ümmetimin fitnesi ise maldır." (T2336 Tirmizî, Zühd, 26)

Evet bugün bu imtihanın tam da göbeğinde bulunuyoruz. Dünyanın dört bir köşesinde açlık ve sefalet içinde olan Müslümanlar var, bir de bir elleri yağda bir elleri balda, kazandıkları milyonları, milyarları yeterli görmeyip bunu trilyonlar yapmak için her türlü gayri meşru yolu mübah görecek kadar aşağılık hale gelmiş Müslümanlar var.

GÜNÜMÜZÜN MAL TUTKUNU ZAVALLI MÜSLÜMANLARI

Bugün geldiğimiz nokta da ise modern zaman Müslümanları maalesef Kapitalist Ahlaka teslim olmuş gözüküyorlar. Son yıllarda yaşanan ve borsa, kripto para, döviz işlemleri, tahvil falan gibi birtakım ifadelerde açıklanan ancak tamamı Kapitalist faiz ekonomisinin, yani zulmünün bir sonucu olan işlemlerin içine adeta batmış durumdalar.

İnsanoğlunun hırsı nasıl bir hırs Ya Rabbi. Bu zenginlik hırsı, daha çok kazanmak kapitalizmin insanlığa en büyük kazığı ve kendisini Müslüman olarak görenlerin de girip battıkları bir bataklık.

Maalesef özelde Müslümanlar ve genelde de tüm dünya insanlığı içindeki zenginlik ve daha fazla daha fazla kazanma hırsının kurbanı oldu. Zengin otellerde geçen hayatlar, yatlar, katlar bu şekilde bir lüks görüntüsü şu yaşadığımız kapitalist dünyada meşru olabilir. Ama merhum Alev Alatlı'nın deyimiyle "Her kanuni olan ahlaki değildir, meşru değildir" bunu asla unutmayalım.

"Müslüman iyi yaşamalıdır", "zengin olmalıdır", "çok para kazanmalıdır" diye söylemler geliştirerek ortalıkta dolaşıp zügürt tesellileri ile avunabiliriz. Ama ortaya çıkan manzara bu akçeli işlere girenlerin büyük bir ayıbın hatta ayıp kelimesi hafif kalır büyük bir zulmün içinde olduğudur. İslam dünyasının her köşesi, sanal bahis, örgütlü çeteler, uyuşturucu, yolsuzluklar ve adım başı açılan tekel bayileri ile adeta ayık gezmek istemeyen bambaşka bir yola girmiş gözüken insanlarla dolup taştı. Temel sebebi, Kapitalist düzenin sonuna kadar uygulandığı, faizin serbest olduğu ve alın teri ile çalışmanın yerini aldığı, kısaca sistemin "MATERYALİST, POZİTİVİST ve LAİK" esaslara göre yönlendirildiği bir düzen içerisinde hakkaniyet aramak beyhude bir uğraştır.

Bu ortamda en büyük cihad, "LEKUM DİNİKUM VELİYEDİN" diyebilmektir. Ancak böyle iflah oluruz yoksa bu bataklığa gömülüp helak olup gideriz.

Bundan sonra icraat zamanı. Hakkın ve Hakikatin hakimiyeti için sadece bizde değil, tüm dünya buna aç, bu açlığı dindirecek "ADEMOĞLU" aranıyor. Müslümanlar olarak para peşinde koşmayı bırakırsak bizleri daha büyük bir idealin beklediğinin farkına varabiliriz. Vesselam.

MUSTAFA İBAKORKMAZ

Mü'minin Arzusu

Kim harp yapmadan, harp etmeyi de içinden geçirmeden ölürse (kendisinde) münafıklıktan bir parça (bulunduğu halde) ölmüş olur.

Cihad ve mücahede kavramlarının tarihsel kökenleri ve fıkhi hükümleri vardır. Üzerine çeşitli tartışmalar olsa da genel çerçeve bellidir. Fakat günümüzde, bu kavramlar, bir zihin karışıklığının, bazı aşırı yorumların, yanlış anlaşılmaların, anlam çarpıtmalarının konusu haline gelmiş durumdadır. Kimileri, cihadı bağlamından koparıp ılımlı İslam projelerine uygun hale getirirken, kimileri de aşırı yorumlardan hareket ederek ölçüsüz bir şiddet olarak algılamaktadır.

İslami düşüncenin bölünmeleri, fraksiyonlaşmaları adeta Cihad'ın anlaşılma biçimi üzerinden gerçekleşmektedir diyebiliriz. Kimi kirli, kapitalist ekonomik düzenlerin içerisinde bir mücadeleyi cihad olarak algılamakta, kimi giriştikleri siyasi mücadeleyi cihad olarak adlandırmaktadır. Çevresinde, dünyada olup biten zulümlere bakmaksızın kendi nefsleriyle mücadeleyi büyük cihad olarak değerlendirenler de buna dahildir. Öte yandan Cihad bahanesiyle (!) Müslümanların kanını, canını, ırzını dahi helal gören bir anlayış da günümüzde caridir.

Açıkça söylemek gerekirse, Kur'an, sünnet ve fıkhi kaynaklara dayanarak yerli yerine konmuş bir cihad anlayışı geliştirilmediği sürece ciddi problemlerimiz devam edecektir. Çünkü, başta Kur'an olmak üzere tarihi ve fıkhi kaynaklarımızda bu konuyu açıklığa kavuşturacak yeterli müktesebat bulunmaktadır. Gerekli olan, güncel sorunlarımızla bu kaynaklar arasında sahih ilişki kurabilen bir muhakemeyle makul ve kaynakların desteklediği bir sonuç çıkarabilmektir.

Öncelikle şunu bilmemiz gerekiyor. Müslümanı düşman gören ve hedef alan hiçbir mücadele biçimi cihad olamaz. Sonrasında, dünyada hüküm süren hakiki anlamda kafir ve zalimlerin kim olduğunu tanımamız ve onlar karşısındaki konumumuzu belirlememiz gerekiyor. Düşmanın silahıyla silahlanma gerekçesiyle düşmanlarımızın tüm vasıflarına büründüğümüzü, bu bakış açısıyla birçok yerde düşmanımızdan farkımızın kalmadığını da görebilmeliyiz. Bu bakış açılarını kazanmak elbette gerçek bir cihad için gerekli ve elzemdir. Öte yandan bahsettiğimiz bilince hep birlikte ulaşma gayreti de ciddi bir mücahede gerektirmektedir.

Canımıza, malımıza, ırzımıza, tüm kutsallarımıza tasallut eden kafirleri protesto ederken bile aciz kalabildiğimiz bir dünyada yaşıyoruz. İster Müslüman olsun, ister olmasın yeryüzünde yaşayan mazlumları, kadın erkek, çoluk çocuk demeden, gözünü kırpmadan öldüren zalimlerle karşı karşıyayız. Buna rağmen bazen farkında olmadan, bazen göz göre göre, yeryüzünün kan dökücü zalimlerini yaptığımız basit alışverişlerle finanse ediyoruz. Birçoğumuz basit bir gazlı içecekten bile vazgeçemiyor, bu vesileyle bir bebeğe atılan kurşunun parasını ödediğimizi düşünemiyoruz. Bu hal üzerindeyken cihaddan bahsetmek ise kendimizi kandırmaktan başka bir şey olamaz.

Cihad denilince ilk akla gelen şey olarak, kafir, müşrik ve zalimlerle yapılacak silahlı harp ise kendimize karşı daha dürüst bir şekilde, öncelikle içimizde sorgulamamız gereken bir konudur. Bombaların, kurşunların arasında, dünyanın güçlü müstekbir zalimleri karşısında canla başla savaşmayı arzulamak nasıl bir duygudur? Televizyon haberlerinde izlediğimiz Gazze'yi kendi memleketimiz, orada yaşayan insanları kendimiz olarak düşünebiliyor muyuz? Bombalarla yıkılmış evlerin arasında, bebek cenazelerinin arasında bir cihad!

Kafirle fiili ve fiziki karşılaşma bir hayalle anlaşılmaz. Cihad, tefekkürle yaşanmaz. Canımızı, eşimizi, çocuklarımızı, yakınlarımızı, mallarımızı birlikte düşündüğümüzde ne hissediyoruz. Önemli olan budur. Kalbinde nifak olan, efendimizin buyurduğu gibi, harp etmeyi hayalinde bile arzulamaz. Cihad, mü'minin kanına dokunduğu için kafire, zalime karşı en büyük arzusudur. Güç yetiremese, içinde bizzat yer alamasa bile...

İRFAN SETENCİ

Mücahede ve Cihad

Bismillah, Elhamdulillah, Ve'ssalâtu ve's Selâmu alâ Rasûlillah

Mücahede'yi anlatırken mücahede etmek gerek. Çok yönlü gayretleri içine alan bu kavram bir yönüyle doğruyu yanlışın arasından ayırmaya çalışmak, din adına söylenenleri vahyin ölçüsüne arz etmek ve hakikati söylemekten geri durmamaktır.

Çünkü din, inanıp yaşanırken aynı zamanda korunması gereken bir emanettir. Allah'ın gönderdiği dini insanların heva ve heveslerine, çıkarlarına ve otorite arayışlarına teslim etmemek de bu emanete karşı sorumluluğumuzun bir parçasıdır.

Mücahedeyi nefsimize karşı verdiğimiz mücadeleye indirgersek dinin tahrif edilmesine, istismar edilmesine ve insanlar arasında ayrılık vesilesi hâline getirilmesine karşı yürütülecek mücadeleyi eksik bırakmış oluruz. İnsan hem kendi istikametini korumakla hem de başkalarının istikametini bozabilecek çağrılar karşısında sorumluluk almakla yükümlüdür.

Mücahede, gayret ve dinî sorumluluk

Mücahede, çaba göstermek, bütün gücüyle gayret etmek ve karşılaşılan engellere rağmen hak olanı ayakta tutmaya çalışmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Bizim uğrumuzda mücahede edenleri elbette yollarımıza eriştireceğiz." (Ankebût 29/69)

Bu ayet, Allah yolunda gösterilen gayretin insanı doğru yollara ulaştıracağını bildirir. Fakat gayretin Allah yolunda olması, yalnızca kişinin çok çaba göstermesiyle değil, çabasını hangi ölçüye göre yönlendirdiğiyle de ilgilidir. Samimiyet yanlış bir düşünceyi kendiliğinden doğruya dönüştürmez. İyi niyet, din adına ortaya konulan her iddiayı delilsiz kabul etmenin gerekçesi olamaz.

Bu sebeple mücahede doğruyu öğrenmeyi ve öğrendiğimiz doğruyu korumayı gerektirir. İnsan nefsine direnerek; haksızlığa karşı söz söyleyerek; din adına ileri sürülen bir iddianın delilini sorarak da mücahede eder.

Dini Korumak ve İstismara Karşı Durmak

Rasûlullah ﷺ buyurdu ki: "Benden önce Allah'ın bir ümmet içinde gönderdiği hiçbir peygamber yoktur ki ümmeti arasından onun sünnetine sarılan ve emrine uyan havârîleri ve sahabileri bulunmasın. Sonra onların ardından, yapmadıklarını söyleyen ve kendilerine emredilmeyen işleri yapan kimseler gelir. **Onlarla eliyle mücahede eden mümindir; onlarla diliyle mücahede eden mümindir, onlarla kalbiyle mücahede eden de mümindir.** Bunun ötesinde hardal tanesi kadar bile iman yoktur."[1]

Hadis, önceki peygamberlerin sünnetine sarılan ve emirlerine uyan havârîlerini ve sahabilerini; ardından gelen nesillerdeki bozulmayı ve buna karşı mücahedenin imanla ilişkisini hatırlatır.

Peygamberlerin yoluna bağlılık, yalnızca onları sevdiğini söylemekle değil, sünnetlerine sarılıp emirlerine uymakla ortaya çıkar. Bunun gereği, din adına ortaya çıkan yanlışlara imkân ölçüsünde karşı koymaktır.

Bu, herkesin her şartta aynı yöntemle hareket etmesi gerektiği anlamına gelmez. Güç ve imkânlar farklıdır; ancak gücü yettiği hâlde yanlışı görmezden gelmek de dinî sorumlulukla bağdaşmaz.

Yanlışa karşı koymak da mücahededir

Din adına ortaya çıkan her yanlış, kendisini yanlış bir görüntüyle sunmaz. Bazen hakikate açıkça karşı çıkar (küfür); bazen de hakikatin bazı parçalarını bünyesinde taşıyarak (münafıklık) insanların güvenini kazanır. Bu nedenle dinî istismarla mücadele, yalnızca açıkça yanlış olan sözleri teşhis etmekten ibaret değildir. Doğru sözlerin hangi maksatla kullanıldığına, hangi sonuçlara götürüldüğüne ve hangi delillere dayandırıldığına da bakmak gerekir.

İnsanları Allah'a yönelmeye, güzel ahlâka, zühde, zikre ve Rasûlullah'ı ﷺ sevmeye çağırmak elbette kıymetlidir. Fakat bu güzel unsurların yanına delilsiz iddialar, sorgulanamaz şahıslar ve din adına kurulmuş ayrı otorite merkezleri eklendiğinde, başlangıçtaki güzellikler yanlışın üzerini örten bir perdeye dönüşebilir.

Bir kimsenin güzel konuşması, zahid görünmesi, dinî kıyafetler taşıması veya çevresinde çok sayıda insanın toplanması, onun her sözünü doğru yapmaz. Aynı şekilde bir düşüncenin uzun zamandır uygulanıyor olması da tek başına onun dinin sahih bir parçası olduğunu kanıtlamaz. Ölçümüz insanların görünüşü, şöhreti ve takipçilerinin çokluğu değil; Allah'ın kitabı ve Rasûlullah'ın sahih sünnetidir.

Bu noktada iki uçtan da sakınmak gerekir: Bir yandan din adına sunulan delilsiz iddiayı kabul etmemeli, diğer yandan bir kişiyi veya topluluğu yeterli bilgiye sahip olmadan suçlamamalıyız. İddiaları delilleriyle değerlendirmek başka, insanların niyetleri hakkında kesin hükümler vermek başkadır. Mücahedenin amacı insanlara haksızlık etmek değil, haksızlığın ve yanlışın din adına meşrulaştırılmasına engel olmaktır.

Yanlış, doğru görüntüsüyle sunumu

Dinî istismarın en etkili yöntemlerinden biri, yanlış bir iddiayı doğru unsurlarla birlikte sunmaktır. İnsan, karşısındaki yapıda bazı güzellikler gördüğünde onun bütün iddialarını doğru kabul etmeye başlayabilir. Böylece başlangıçta güzel ahlâk, ibadet ve maneviyat arayışıyla girilen bir çevrede, zamanla delilin yerini şahısların sözü; vahyin ölçüsünün yerini de bağlılık ilişkileri alabilir.

Bunu bir dükkâna benzetebiliriz: Tezgâhta müşterinin aradığı, bildiği ve güvendiği ürünler vardır. Fakat bunların arasına niteliği belirsiz ürünler de yerleştirilmiştir. Müşteri, bildiği ürünlere duyduğu güven sebebiyle diğerlerini de sorgulamadan alır. Dinî istismarda da doğru unsurlara duyulan güven, aynı çevrede ileri sürülen temelsiz iddialara taşınabilir.

Mesela bir kimsenin kabir başında Allah'a dua etmesiyle ölüden doğrudan yardım istemesi aynı şey değildir. Yaşayan bir insandan gücünün yettiği bir konuda yardım istemekle, kendisine dua edilen ve gaybî tasarruf sahibi olduğu düşünülen bir varlığa yönelmek de birbirinden farklıdır. Bu ayrımlar açıklanmadan kullanılan belirsiz ifadeler, insanları neye inandıklarını düşünmeden bazı uygulamaları benimsemeye götürebilir.

Allah Teâlâ, Fâtiha sûresinde bize şöyle söylemeyi öğretir:

"Yalnız sana kulluk eder, yalnız senden yardım dileriz."

Her rekâtta Allah'ın huzurunda tekrarladığımız bu söz, sıradan bir cümle değildir. Sanki her namazımızda **tevhid** üzere yaşayacağımıza dair bir ahdi yeniler, kulluğumuzu yalnız Allah'a tahsis ettiğimizi ve yardım talebinde asıl yönelişimizin O'na olduğunu ilan ederiz. Öyleyse bu sözü dilimizle söylerken hayatımızda da gereğini gözetmeliyiz. Hiçbir

şahsı, nesebi, makamı veya manevî otorite iddiasını Allah'a ait olan, kulluk ve mutlak bağlılık alanına taşımamalıyız. İnsanlara duyduğumuz sevgi ve saygı, Allah'a kulluğumuzun önüne geçmemeli; bir kimsenin iddiası, vahyin ölçüsünün yerine konulmamalıdır.

Tevhidi korumak, Allah'ın bir olduğunu söylemenin yanında kulluğumuzu ve dinî bağlılığımızı da bu inanca göre düzenlemektir.

Mücahede burada başlar: Kavramları açıklamak, birbirine benzeyen fakat aynı olmayan davranışları ayırmak, delili ortaya koymak ve insanları düşünmeye davet etmek. İnsanları uyarmak, onları küçümsemek veya niyetlerini okumak değildir. Bilakis dinlerini doğru bilgiyle yaşamalarına yardımcı olmaktır.

Seyyidlik adıyla meşruiyet arayışı

Dinî istismarın bir başka alanı da nesep, yani soy üzerinden otorite kurma çabasıdır. Rasûlullah'ın ﷺ Ehl-i beyt'i Müslümanlar için kıymetlidir. Onlara sevgi ve saygı göstermek, haklarını gözetmek ve onlara haksızlık etmemek dinî sorumluluğumuzun bir parçasıdır. Ancak bu saygı, belirli bir soya mensup olduğunu söyleyen herkese delilsiz bir dinî otorite tanımak anlamına gelmez.

Müslim'de Zeyd b. Erkam'dan nakledilen rivayette Rasûlullah ﷺ, Gadir-i Hum'da insanlara Allah'ın kitabına sarılmayı emretmiş; ardından Ehl-i beyt'i hakkında Allah'tan korkmalarını üç defa vurgulamıştır.[2] Buradaki uyarı, Ehl-i beyt'in haklarının gözetilmesi ve onlara karşı sorumluluğun unutulmamasıyla ilgilidir. Bu uyarıyı, soy yoluyla gelen herkesin sorgulanamaz bir dinî otoriteye sahip olduğu şeklinde genişletmek doğru değildir.

Nisâ sûresinin 59. ayeti de itaatin ölçüsünü ortaya koyar:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de..."

Ayetin devamında, anlaşmazlıkların Allah'a ve Resûl'e götürülmesi emredilir; böylece itaatin herhangi bir şahsa mutlak ve sınırsız biçimde bağlanamayacağı anlaşılır.

Ayet, emir sahiplerini Rasûlullah'ın soyundan gelenler diye tanımlamaz. "Sizden olanlar" ifadesi de tek başına bir nesep veya soy ayrıcalığı tesis etmez. Öyleyse bir kimsenin belirli bir soya mensup olduğunu söylemesi, ona kendiliğinden dinî itaat yetkisi kazandırmaz. Vahyin ölçüsünün yerine nesebi koyamayacağımız gibi, nesep iddiasını da vahyin ölçüsünden bağımsız bir otorite kaynağı hâline getiremeyiz.

Bir kişinin taşıdığını söylediği unvan, din adına ileri sürdüğü iddiaları kanıtlamaz. Gerçek bir nesebe sahip olmak da kişiye kendiliğinden dinî hüküm koyma, sorgulanamaz olma veya kayıtsız şartsız itaat isteme yetkisi vermez.

Bu yaklaşım, Ehl-i beyt'in değerini azaltmak değil, adlarının istismar edilmesini önlemektir. Soy iddiasının doğrulanmasıyla o soya dayanılarak ileri sürülen dinî iddianın doğruluğu ayrı ayrı delillendirilmelidir.

Cihad ve Tefrika ile mücahede

Buradaki mesele yalnızca bireyin inancını koruması değildir. Din adına ortaya çıkan ayrıştırıcı yapılar, insanları Kur'an ve sahih sünnetin ortak ölçüsünden uzaklaştırıp farklı bağlılıklar etrafında topladığında, bütün ümmeti ilgilendiren bir bölünmeye yol açar.

Allah Teâlâ, şöyle buyurur:

"Hepiniz O'na yönelerek O'na karşı gelmekten sakının, namazı dosdoğru kılın ve **dinlerini parçalayıp fırkalara ayrılan, her grubun kendi yanında bulunanla ferahlandığı kimselerden olmayın.**" (Rûm 30/31–32)

Ayetin dikkat çektiği tehlike, yalnızca gruplara ayrılmak değil, her grubun kendi yanında bulunanı yeterli görerek onunla sevinmesi, rahat olması veya övünmesidir. İnsan kendi bağlı olduğu çevreyi hakikatin ölçüsü hâline getirdiğinde, elindeki iddiaları yeniden değerlendirmek yerine onları savunmaya yönelebilir. Böylece hakikate bağlılık, farkında olmadan grup bağlılığına dönüşür. Oysa müminin görevi, kendi grubunu hakikatin ölçüsü yapmak değil, kendisini de mensubu olduğu çevreyi de Allah'ın kitabına ve Rasûlullah'ın sahih sünnetine arz etmektir.

Böylece bir araya gelmesi gereken insanlar, birbirinden kopuk gruplara dönüşür. Her grup kendi önderinin sözünü savunmayı dinin kendisini savunmakla karıştırabilir. Delillerin tartışılması yerini şahısların ve grupların müdafaasına bırakabilir. İnsanlar hakikatin yanında durmak yerine, mensubu oldukları çevrenin yanında durmayı yeterli görebilirler. Tefrika yalnızca farklı görüşlerin bulunması değildir; farklılıkların hakikati arama imkânını ortadan kaldıracak biçimde bağlılık ve düşmanlık merkezlerine dönüştürülmesidir.

Abdullah b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Rasûlullah ﷺ bir gün yere bir çizgi çizmiş ve:

"Bu, Allah'ın yoludur." buyurmuştur. Ardından bu çizginin sağına ve soluna başka çizgiler çizmiş ve şöyle buyurmuştur:

"Bunlar da yollardır. Bu yollardan her birinin üzerinde, kendisine çağıran bir şeytan vardır."

Sonra şu ayeti okumuştur:

"**Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur; ona uyun. Başka yollara uymayın; sonra onlar sizi Allah'ın yolundan ayırır.**" (En'âm 6/153)[3]

Bu temsilde tehlike, yan yolların insanları Allah'ın yolundan uzaklaştırmasıdır. Bu çağrılara kapılanlar ana yoldan ayrılırken geride kalanların birliğini de zayıflatabilir.

İşte dinî istismar ve ayrıştırıcı otorite iddiaları bu bakımdan yalnızca kişisel bir inanç sorunu değildir. İnsanları ortak kaynaktan uzaklaştırıp kendi çevresine bağlayan her yapı, tefrikanın büyümesine katkıda bulunabilir. Bu yapılar bazen soy, bazen manevî makam, bazen sorgulanamaz liderlik, bazen de din adına ileri sürülen fakat delille temellendirilmeyen iddialar üzerinden insanları kendilerine çağırabilir. Bu çağrılarla mücadele edilmediğinde insanlar, Allah'ın kitabı ve Rasûlullah'ın sahih sünneti etrafında birleşmek yerine, farklı iddia sahiplerinin peşinde bölük bölük dağılabilirler.

Ümmetin dünyada güç kaybetmesini ve cihad meydanlarında mağlubiyetler yaşamasında tefrikanın yeri büyüktür. Ortak iradeyi, dayanışmayı ve birlikte hareket etme kabiliyetini zayıflatması küçümsenemez. Birbirine güvenmeyen, ortak ölçülerde buluşamayan ve enerjisini kendi içindeki mücadelelere harcayan toplulukların karşılaştıkları büyük meseleler karşısında güçlü bir duruş sergilemeleri zorlaşır.

İnsanları Allah'ın yolundan uzaklaştıran çağrıları tanımak, bunların dayandığı iddiaları delilleriyle incelemek, ayrıştırıcı söylemlere karşı hakikati açıklamak ve insanları ortak kaynak etrafın-

da buluşmaya çağırmak mücahedenin bir parçasıdır.

Yolun kenarından seslenenler olduğu müddetçe, yolcuları uyarmak da gerekir. Bir defa konuşup geri çekilmekle, yanlışın kendi kendine ortadan kalkmasını beklemekle yetinilemez. Uyarı; bilgiyle, hikmetle, sabırla ve usanmadan sürdürülmelidir. Maksat insanları belli bir şahsın etrafında toplamak değil, şahısların ve grupların üzerindeki ortak ölçüyü yeniden görünür kılmaktır.

Sonuç: Hakikatin yanında durmak

Mücahede, insanın kendisini düzeltmesiyle başlar; fakat din adına söylenenleri delile arz etmeyi, istismara ve tefrikayı besleyen iddialara karşı insanları uyarmayı da kapsar.

Rasûlullah'ın ﷺ "Ehl-i beytim hususunda size Allah'ı hatırlatırım" sözü, Ehl-i beyt'in hukukunu çiğnemeyi, onlara hürmetsizlik etmeyi ve Rasûlullah'a yakınlıklarını göz ardı etmeyi yasakladığı gibi, onları Allah'ın ve Resûlü'nün vermediği makamlarla yüceltmeyi de meşrulaştırmaz. Ehl-i beyt'e sevgi ve saygı göstermekle onları Kur'an'a denk bir dinî merci, masumiyet sahibi kimseler veya ilahî tayinle süregelen kesintisiz bir imamet zincirinin temsilcileri kabul etmek birbirinden farklıdır. Nebevî uyarı hem haklarını gözetmeyi hem de bu konuda aşırılığa düşmemeyi gerektiren bir dengeyi hatırlatır.

İnsanların görünüşüne aldanmamalı, delilsiz suçlamalara da yönelmemeliyiz. Soy iddialarını kendiliğinden dinî otorite saymamalıyız. Ölçümüz Allah'ın kitabı ve Rasûlullah'ın sahih sünnetidir.

Asıl mesele, insanların kimin peşinden gittiği değil, hangi delile dayanarak yürüdüğüdür. Kurtuluş, farklı iddia sahiplerinin çevresinde çoğalmakta değil, Allah'ın gösterdiği dosdoğru yolda buluşmaktadır.

Mücahede, işte bu yolu önce kendimiz için korumak, sonra da başkalarının o yoldan uzaklaştırılmasına seyirci kalmamaktır.

Dipnotlar

Müslim, *Sahîh*, Sofuoğlu trc., C. 1, s. 109; Kitâbü'l-Îmân, hadis no: 80-(50).

Müslim, *Sahîh*, Sofuoğlu trc., C. 7, s. 311; Kitâbü Fedâili's-Sahâbe, hadis no: 36-(2408).

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, Abdullah b. Mes'ûd rivayeti; ayrıca ed-Dârimî, *es-Sünen*, ilgili tefsir rivayeti.

HARUN AYDIN

Neyin Savaşındasın?

Mücadele müşahede ve özellikle mücahede ister. Ne için mücahede? Aldanmamak için. Yenmek, kazanmak, galip gelmek... Hikmete bakarak karar verilecek bir durum. Doğrusu nokta koyulacak cümleler değildir hayat sanki. Sadece sondan geriye doğru anlaşılır gibi. Aldatmak yoktur aslında. Niçin sorusuna verilecek cevap: İnsan ancak kendini kandırır. Küçük ya da büyük olması bir sorunun kendiyle değil daha çok muhatabıyla ilgilidir. Büyük cihat nefsinle iken küçük işlerle uğraşmak hangi gafletin ürünüdür? Savaş için iki taraf gerekir. Bir sen varsın bir de senden içerü. Kazanan bu savaşı, mağlup olmaz hiçbir yerde. "Dünya kavgasına dünya için ve dünya adına değil, Allah için katılma. Kavgaya, ebedî barış için katılma." şeklinde ifade eden Karakoç amaç sonuç ilişkisine adeta istikamet çizer. Bunca kaybın ana sebebi kendiyle barışık olmayı kendini büyük görmek yanılgısıdır. Mücadelenin büyüttüğü insanı rüzgârlar savuramaz. Yel kayadan ne aparır? Düşmanı tanımlamak, onun farkında olmak ikinci bir doğum gibi. Yeni baştan heyecanlı ve aksiyoner bir tavırla... Geri durup geride kalmak mağlubiyettir çoğu zaman. Saatlerce süren bir uykuya kaybeder bazen kendini insan. Mücessem bir şey olması gerekmiyor rakibinin. İrade kudreti görünen ve görünmeyen ne varsa aşabilir.

Asıl düşmanını tanımayan başkasını öldürebilir ama kendini diriltemez. Kahramansa kendini aşmış, kendinden aşmış, ölümden geçmiştir. Dünyaya meydan okur da yine yankısı gelir kendi sesinin.

Korkaklar gözlerine dahi bakamaz kimsenin. Korkaklar ki cehdi kötü, ufku kötülük, rüyası kâbus. Cesurlar nefsini devirmişse eğer düşman yok hükmünde. İki taraf birbirine yaklaştığında barış oluyor. Sonra aynı frekansta buluşup, konuşlanıp konuşmaya başlıyor komşular. Zannımca sonuca değil gayrete bir bakıma sürece değer verilen imtihan dünyasında komşuluk edip gayretle hakkın hakimiyeti için çalışmak elzem.

Bizatihi cenk meydanındaki gayret anlamını anmadan geçmemek de cihat kelimesine saygıdır. Selamet ve huzur neyi gerektiriyorsa onun için fedakârlık yapmak gerekiyor. Kılıç çalmaktan kalemle çalışmaya uzanan insanlık serüveni eşyayı doğru ve güzel kullanmayı cehd ederek bu sınavdan çıkmak amaçtır vesselam. Verilen mücadele dünyada kalbî huzur, ahirinde huzurda bir kalp vaat eder.

(...) Rableri, onların dualarına şöyle icabet buyurdu: "Ben, erkek olsun kadın olsun içinizden çalışan hiç kimsenin amelini boşa çıkarmayacağım. Zira siz birbirinizi tamamlayan parçalarsınız. Hicret eden, yurtlarından çıkarılan, benim yolumda eza-cefa gören, hakarete uğrayan, savaşıp şehit olanların da günahlarını mutlaka affedeceğim ve onları Allah tarafından bir mükâfat olmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Zaten en güzel mükâfat ancak Allah katındadır. (Al-i İmran-195)

Görünen ve görünmeyen tüm düşmanlara karşı göz kapaklarını açmakla hava savunma sistemlerini devreye almak arasındaki benzerliğin farkında olmak ve İslam adına azimle çalışmak bu kelimelerin varlık sahasındaki cehdinin sebebidir. Söyleminde barış olup nefsiyle dostluk edenlerin yakınlarına ve uzaklarına yaşatacakları yegâne gerçek zulüm ve gözyaşıdır. Fazlalık eksiklikten doğar. İstikrarla hayata yansıyacak az iddia gıybeti yapılan çok sözden yeğdir. Elbette canıyla bedel ödeyenler, çocukların ve gariplerin duasından cennete uzandılar diye temenni ederken ömrünü gaza meydanı eyleyenlere de ancak "Kavuştunuz!" demek düşer bize.

METİN ŞİMŞEK

Cihad

Cihad kelimesinin, çaba ve gayret sarf etmek gibi temel bir manası olsa da, sözlüklerdeki anlamı çok daha geniş tutulur.

Herhangi bir maksada ulaşmak için bütün meşakkat ve zorluklara göğüs germe ve Düşmana karşı bütün gücünü kullanarak karşı durmak, dayanmak, mücadele etmek. Bu sözlük manalarından birkaçıdır.

Ragıb El-İsfahani, Kur'an Istılahları Lugatinde cihadı üç kısma ayırıyor. Şeytana karşı mücahede. Nefse karşı mücahede. Açık düşmana karşı mücahede.

"Yüce Allah'ın: Allah'ın rızası uğrunda Allah'ın emrettiği gibi hakkıyla cihad edin. (Hac 78) ayeti, bu üç cihadın üçünün de anlamını tam olarak ifade eder." diyor. Devamla; ...Gerçek şu ki, iman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler ile (hicret edenleri) barındıranlar ve yardım edenler, işte birbirlerinin velisi olanlar bunlardır. (Enfal 72) ...Size kolay da gelse zor da gelse savaş için seferber olun. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihâd edin! Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır. (Tevbe 41) ayetlerini ve Düşmanlarınıza karşı savaştığınız gibi gayri meşru arzularınızla da savaşınız. (Ez-Zerîa ilâ Mekârimi'ş-Şerîa), Ellerinizle ve dillerinizle kafirlere karşı savaşınız. (İbn Hibban) Hadis-i Şeriflerini iyice anlaşılsın diye cihad maddesine eklemiştir.

Şeytana karşı cihadın gerekliliğini ve anlamını Kur'an'daki Adem kıssasından biliyoruz:

... (Şeytan:) and olsun, ben de yeryüzünde onlara, (sana başkaldırmayı ve dünya tutkularını) süsleyip-çekici göstereceğim ve onların tümünü mutlaka kışkırtıp-saptıracağım. Ancak onlardan muhlis olan kulların müstesna (Hicr 39-40)

... Sonra muhakkak onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoğunu (Sana) şükrediyor bulmayacaksın. (Araf 17)

Ona karşı koymak, direnmek yükümlülüğü, cihadı hayatımız boyunca bırakmamamız gereken bir gereklilik olarak ortaya koyuyor. Zira, insan arzulara ve heveslere sahip olarak yaratılmış, dünya ve içindekiler insanın bunun gibi özelliklerine hitap edecek özelliklerle var edilmiştir. Şeytan'ın: ... çevresindeki her şeyi O'na süslü ve çekici göstereceğim demesi sanırım bu yükümlülüğümüzün sırrı. Şeytana ve nefsimize karşı koyabilmek için metod olarak; çokça ibadet, çok dua, Allahı (C. C.) çok anma ve O'nu tesbih etme, yalnızca O'na sığınıp, O'ndan yardım isteme gösterilmiştir. Allah'ın kendisine verdiği dünyalıktan Allah için vazgeçme, Allah yolunda infak etmek gibi davranışlar, dünyanın süsüne karşı mücadele örneği olarak gösterilmiştir.

Yani, cihad bir Müslümanı içten dışa doğru da, dıştan içe doğru da kuşatması gereken bir sorumluluk bilincidir.

Istılahtaki manası içerisinde, dünyaya doğru olan sorumluluğun kapsamı onu düzeltmeye, onu ıslah edip, Rabb'ının rızası ve O'nun kendisine mükellefiyet alanı olarak açtığı Emr-i bi'l-ma'ruf-Nehy-i ani'l-münker emri doğrultusunda ona nizam verme sorumluluğunu içermesi de vardır.

İslam'ı bütün insanlığa duyurmak, Hakkı tüm dünyaya hakim kılmak, bununla doğrudan ilgili olarak; insanı, Allah'tan başka şeylere kulluk ve itaat etmekten kurtarmak, her türlü sömürü, istismar, baskı ve zulmü onun üzerinden ve daha önemlisive kapsamlı tanımıyla, zulmü ve karanlığı dünyadan kaldırmak olarak biçimlenmiştir. Cihadın ıstılahta temel olarak böyle anlamlar almasının nedeni bana göre şudur: Nebevi Metodun en belirgin ve dikkat çekici yönü, bu durumlarla karşılaşmış olması ve onunla mücadele etmesidir. (Savunma öncelikli) savaş-kıtal da olan bir model sunmasının sebebi budur.

Nebevi metod Müslüman Toplumu güven altına almaya, onlara karşı gelişen-gelişmesi muhtemel saldırı ve kötü girişimleri önlemeye, böyle bir muhtemel teşebbüsü ortadan kaldırmaya yönelik hadiselerle doludur. Bedir Savaşı bu duruma iyi bir örnektir. Şöyle ki; Medine'ye hicret eden Müslümanların Mekke'de bırakmak zorunda kaldıkları malları, Ebu Süfyan'ın liderlik ettiği bir kervanla büyük bir pazar (Şam)a götürülüp paraya çevrildikten sonra Medine'deki Müslüman Toplumu yok etmek için kurulacak olan ordunun teçhiz ve finansmanında kullanılacaktır. Büyük bir saldırı planının öncesidir bu.

... (onlar) nasıl sizinle topyekün savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekün savaşın. Ve bilin ki, Allah sakınanlarla birliktedir. (Tevbe 36)

İşte bu durum; Allah'ın emriyle Müslümanları harekete geçirmiştir. Bu, daha büyük bir tehlikeyi önlemeye yönelik bir harekettir, bir zulmü durdurmaya yönelik girişimlerin de adıdır cihad.

İlerleyen zaman içerisinde önleyici seriyyeler gönderilmiştir. Bunların sayısı rivayetlerdeki ortalamaya göre en az ellidir. Ve Müslüman Toplumun güven ve selameti açısından son derece büyük önemleri haizdirler.

Medine'de, yapılmış anlaşmaya uymayarak, Müslüman bir hanıma saldıran tek bir yahudi yüzünden bir yahudi kabilesini şehirden ebedi olarak süren anlayış tam olarak ve son derece isabetli bir cihad yorumudur. Bu olay günümüzde Müslümanların çok iyi anlaması ve dersler çıkarması gereken olaydır.

Bugün müslüman coğrafyada yaşananları ve görüyoruz, bu zilletimizden başka bir şey değildir. Zalim bir kavmin, insan olanın kabullenemeyeceği katliam biçimlerini bile işlerken gösterdiği sebat ve kararlılık karşısında ümmetin ayetlerle ve hadislerle biçimlendirilmiş, üzerindeki borç-yükümlülük ve karşı koyma hakkını savunmaması zilletten başka bir şey değildir.

Hazreti Ali (K. S.)'nin cihad hakkında, ve yükümlü oldukları halde gevşeklik gösteren Müslümanlara hitaben irad ettiği hutbe bugüne doğru bir sesleniştir aslında.

"... Hiç şüphe yok ki cihad, Allahu Teala'nın sevdiklerine açtığı bir kapıdır, Cennetin kapılarından bir kapıdır. Cihad, takva elbisesidir. Allah'ın Müslüman için yarattığı koruyucu, muhkem bir zırh, sağlam bir kalkandır. O zaman, kim cihadı terkeder, ondan yüz çevirirse, rücu ederse, Allah da onu zillete düşürür, aşağılıklık elbisesini giydirir, bela ve musibetler onu çepeçevre sarar, küçültür, o, kepazeliğe mahkum olur. Allahu Teala rahmetini onun kalbinden kaldırır. O da akılsızlığa müptela olur. Bütün işleri sarpa sarar. Şaşkınlığa düçar olur. Cihadı ertelediği ve gitmediği için Hak yoldan sapar, zillete düşer, adaletten ve insaftan mahrum kalır. Zalim de er-geç ona musallat olur. Ve onun hakkında adalet ve insafa riayet etmez.

Ben, sizi savaşa çağırdım ve size: "Onlar sizinle savaşmak için yurdunuza gelmeden, siz onlala savaşmak için çıkın. Allaha andolsun ki kendi yurtlarında bakına uğrayanlar aşağılanız, zillete düşer." Ama siz, bu önemli ve hayati yükümlülüğü birbirinize havale edip sorumluluktan kaçındınız. Birbirinize yardıma yanaşmadınız. Sonunda her yandan saldırıya uğradınız, yağmalandınız. Yurdunuzda yenik düşüp, alt edildiniz.

Düşman bu savaşta zafer ve birçok da ganimetle dönmüş, hiç bir zayiat da vermemiştir. Onun tek damla kanı dökülmemiştir. Eğer bir Müslüman, bu durum karşısında üzüntü ve keder duyarak ölürse asla kınanmaz (Onun kahrından ölmesi onun adına bir şereftir.)

Vallahi düşman toplum batıl olan bir şey üzerinde birleşirken, sizin Hak yolunda ayrılığa düşüp (tefrikayı körükleyip fitneyi beslemeniz) birleşmemeniz kalplerinizi öldürür.

... Mallarınız yağmalanıyor, bu size ağır gelmiyor, ve karşı koyup onlarla savaşmıyorsunuz. Allaha isyan ediyorlar, (zulmün karanlığını üstünüze örtmek istiyorlar) siz buna razı oluyorsunuz. Onların üzerine yürümeniz, kendinizi ve haysiyetinizi korumanız için savaşmanız emredildiği zaman (türlü bahaneler uydurarak) buna yanaşmadınız, şerefinizi savunmadınız....."

CELALEDDİN SİPAHİOĞLU

Kavramlar bizim temel pusulalarımızdır

Müslümanların uygulamalı örneği olan Resulullah'ın sünnetinde toplumsal davranışların ayarı, mihengi diyebileceğimiz toplumun davranışlarının kontrolü anlamında gördüğümüz elle, dille çaba göstermek, ya da mücahede etmek İslam toplumunun oto kontrol sistemi olarak görülmelidir.

İnsana dair hangi eylem planını elinize alırsanız alın o eylem planının bir yol haritası vardır ve bu haritanın üzerinde bir rota ile yürümek gerekir ki hedefe varma adına planlanmış o eylem planı adına doğru bir iş yapılmış olsun.

İslam kaynak itibarıyla öncelikle vahye; yani kitap olarak adı Kur'an olan temel kaynağa dayanır. İkinci olarak bu vahyin Allahtan alıcısı ve ilk muhatabı, ilk uygulayıcısı olan peygamber Hz. Muhammed'in (sav) uygulamaları olan, adına sünnet dediğimiz kaynağa istinat eder.

Yol haritası olarak rehberliği en sağlam olan İslam'ın pusulası anlamında kaynaklarının yaratıcıya dayanmış olması ona itimadı zirve noktada tutmayı gerektirir. Zira yaratanın rehberliğinden başka bu dünya itibarıyla ortaya konulmuş olan bütün rehberliklerin Allah'a dayanmadığı sürece insanı ebendi saadete ulaştırma yolu olan sıratı müstakime eriştirmesi ve onun üzerinde tutması asla mümkün olmamıştır.

Vahyin ilk geldiği günden bugüne süreci canlı olarak yaşayan ve uygulayan ümmetin davranışları da zaman içinde kavramsallaşarak İslam'ın temel literatürü arasında yer almıştır. Kavramlar yaşayan ümmet hasılasıdır. Kur'an'da var olan kelimeler hayatın içinde yer aldığı pozisyona göre ümmetin hayatında önem arz eden bir yere haiz olmuştur.

Bu yazıyla, İslam düşüncesinde kavramların yalnızca sözlük anlamlarıyla değil, vahiy, sünnet ve ümmetin tarihî tecrübesi içinde kazandıkları işlevlerle anlaşılması gerektiğini; cihat kavramının da bu bütünlük içinde ele alınabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktayız.

İslam'ın dinamik yapısının sirayet edici özellikleri itibarıyla birincil manada önemli bir yer işgal eden kavram, emri bil maruf ve nehyi-anil münkerdir. Emri bil maruf ve nehyi-anil münker'in uygulamadaki görünürlüğünü ve yansımalarını izah etmek için değerlendirilebilecek kavramların hepsini bünyesinde barındıran cihat kelimesi ve türevleri, anahtar kavram olarak kullanılabilir. Yani cihat kelimesinin, zaman, zemin ve şartlara göre büründüğü anlamlarla kavramsallaşmış kelimelerin hepsini bünyesinde topladığı görülür.

Lügat anlamı itibarıyla çaba göstermek, mücadele etmek şeklinde ifade edebileceğimiz cehd kelimesi, uygulamalı halleriyle cihat, mücahede gibi siygalarla kullanılarak İslam toplumunun hayatına renk katar ve davranışlarına yön verir.

Müslümanların uygulamalı örneği olan Resulullah'ın sünnetinde toplumsal davranışların ayarı, mihengi diyebileceğimiz toplumun davranışlarının kontrolü anlamında gördüğümüz elle, dille çaba göstermek, ya da mücahede etmek İslam toplumunun oto kontrol sistemi olarak görülmelidir.

Cihadın efdali zalim sultan katında hakkı söylemektir

Hadisi peygamberîde ifade edilen en tepeden toplumsal yanlışları düzeltme mücahedesi, övgüye layık olmuştur. Zira balık baştan kokar ata sözünde toplumsal kokuşmuşluğun en tepeden başlaması dile getirilmiştir. Pek tabiidir ki bu davranış her babayiğidin gösterebileceği bir tavır değildir. Fakat yapılması anlamında cihadın efdali gibi bir sıfata büründürülerek teşvik edilen davranış modeline dönüştürülmüştür.

Zalimlere zulmünü söyleyebilmek toplumsal anlamda haktan yana tavır koyabilecek kişiliklerin o toplum içinde yetişebildiğinin alametidir ve toplumun hakikatten yana damarlarının çalıştığını ve toplumun damarlarında hakikat kanının dolaştığını gösterir. Zulme karşı hakkın sesi olabilecek kişileri bünyesinde bulundurmak genel anlamda toplumun hakikat içre yaşayışının alametidir.

Cehdetme, mücahede ya da başka kalıplarda kullanılan cihadın türevlerini ele aldığımızda içsel ve dışsal iki tür uygulama zorunluluğu vardır. İçsel anlamda cehdetme boyutundan değerlendirilebilecek çabalar toplumun hayatiyeti için önemlidir.

Toplumsal hayatın dinamizmi, sürekli gelişen ve hareketli yapısı; hareketlerin kontrolü anlamında elle dille kontrol sistemini de sürekli aktif kılar. Hatta bu devletin görevi kabul edilmek suretiyle devlet mekanizması içinde kurumsallaştırılmış ve adına hisbe teşkilatı denilmiştir. Bugün güvenlik kavramı altında toplumsal görevler icra eden emniyet teşkilatı ve zabıta teşkilatı İslam toplumunda hisbe örgütünün toplumsal uygulayıcılarıdır.

İslam'ın iç dünyasında uygulamalarda nizam, intizamın korunması ve toplumsal ahengin temin edilmesinde böyle bir anlayışın İslam toplumunun iç dünyasını emniyete alırken, İslam'ın diğer toplumlarla ilişkisi açısından İslam'ın siyasal itibarını korumak ve İslam toplumunun dış dünyaya karşı güvenliğini temin etmek adına da bir davranış modeli geliştirdiğine şahitlik ediyoruz.

Hatta tarih boyunca İslam, toplumunun kendi iç aleminde geliştirdiği iç huzurunun ve barışın komşu ülkelerin halkları tarafından özenilen bir hayat tarzı haline gelmesi, komşu ülkelerin yönetimlerinin rahatsızlık duymasına ve kendi sınırları dahilinde İslam'ın sirayet kabiliyetini kısıtlama adına ça-

balar içine girmesini zorunlu kılmıştır. Bu önleyici anlayış İslam devletlerine karşı düşmanca tavır takınmalarına sebep olmuştur. Çevresel düşmanlıklar, İslam devletinin kendini ve İslam toplumunu koruma adına çabalar gerçekleştirmelerine ve mücahedelere, mücadelelere girmelerine mücbir sebepler oluşturmuştur.

İslam toplumunun zorunlu korunma çabaları Medine'ye hicretle birlikte başlayan, adına seriyye denilen tim, takım ve bölük niteliğindeki ilk askeri hareketlerle başlamış, bedir savaşı gibi iki ordunun karşı karşıya gelerek yaptıkları ilk mübareze ve mukatele eylemiyle devam etmiştir.

Kavramın dışsal uygulamalarındaki zorunluluk boyutu burada devreye girer. Artık iç huzuru sağlanmış ve bütünlük arz eden toplumunuzu dışa karşı korumak için gerekli eylemlere başvurmanız gerekir.

Türkçedeki çatışma ve savaş gibi kelimelerin Arapça karşılıkları olarak nitelendirebileceğimiz mücahede ve mukatele ile savaşlarda er dilemek suretiyle iki kişinin karşılıklı çatışmasını ifade eden ve savaşın kızışmasına vesile olan mübareze, cihad kelimesinin kavramsallaşması sonrasında alt başlıklar olarak hayatın içinde yer alır. Bu kelimeler böylece dolaşıma girer ve hayatın gerektirdiği konuşmaların ve mütalaaların konuları arasında yer alır.

Bütün eylemlerinin anlamlarını Kur'an'i zeminde arayan ve buna göre medeniyetlerini bir yörüngeye oturtan İslam ümmeti bu çabalarını kitaplaştırmış, kendi yaşadıkları dönem itibarıyla eylemlerini kavramsal çerçevede anlamlandırmışlardır. Buna örnek olarak Hicri 305 (Miladi 917) yılında İran'ın Rey şehrinde doğmuş, Hanefî mezhebinin önde gelen fıkıh, tefsir ve usûl âlimlerinden biri olan Ebû Bekr Ahmed bin Ali er-Râzî el-Cessâs isimli İslam aliminin Ahkam'ul Kur'an isimli eserinde Kitabul cihad bölümünde konuyu ele alış ve işleyiş şeklini gösterebiliriz.

İslam'ın ilk günlerinden itibaren süreci vahiy kontrolünde yürüten Resulullah'a Mekke dönemi boyunca, Allah tarafından toplumsal gelişimin zorunluluğu olarak sürecin çatışmasız bir şekilde devam ettirilmesi önerilmiştir.

Furkan suresinin 63. Ayetiyle

"Rahmân'ın has kulları yeryüzünde vakarla yürüyen, cahiller onlara laf attığı zaman, 'selâm' deyip geçen kullardır."

Buyurularak çatışmasızlık önerilmiştir. Fakat hayat devam etmektedir. Günden güne gelişen İslami hareketin enerjik yapısı kabına sığmamakla beraber düşmanların bu harekete karşı hasmane tavırlarına da bir karşılık verilme ruhsatı olmalıdır.

Burada savaş boyutuna evrilmiş cihad kavramının meşru müdafaa boyutunda değerlendirilmesi gerekir. Fakat savaş çok hoşlanılacak bir şey değildir.

Cessas kitabın ilgili bölümünde daha sonraları Hacc suresi 39. Ayetiyle beraber çatışmaya izin verilen sürecin başladığını dile getirir.

"Kendilerine savaş açılan kimselere (kâfirlere karşı koymak için) izin verildi. Çünkü onlar zulme uğradılar. Şüphesiz Allah onları zafere ulaştırmaya kadirdir."

Savaşa izin verilmesinin sebepleri sonrasında 40. Ayette şu şekilde sıralanır.

"Onlar "Rabbimiz Allah'tır" demelerinden başka bir sebep olmaksızın haksız yere yurtlarından çıkarıldılar."

Burada savaş boyutuna evrilmiş cihad kavramının meşru müdafaa boyutunda değerlendirilmesi gerekir. Fakat savaş çok hoşlanılacak bir şey değildir. İnsanlar ne kadar imanlarında kavi olsalar bile toplumun her kesimini savaşın gerekli olduğu zamanlarda aynı kararlılıkta görmek mümkün değildir. Allah cc buna rağmen savaşın gerekliliğini, insanlar hoşlanmasa bile olması gerektiği zamanlarda mal ve can ile savaşmak zorunluluğunu defaatle dile getirir.

Bakara Suresi, 216. Ayet: "Savaş, hoşunuza gitmediği halde size farz kılındı. Olur ki bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Olur ki bir şey sizin için kötü iken, siz ona sevinirsiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz."

Cihadın son aşaması siyasal anlamda İslam'ın tesisi adına İslam'ın siyasasına karşı çıkacak ve insanları örgütleyebilecek tipler olan küfrün elebaşlarının ortadan kaldırılmasıdır. Nitekim Allah azze ve celle aşağıdaki ayetlerde bu konuyu şöyle dile getirmektedir.

Tevbe Suresi, 5. Ayet: "Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayın, kuşatın ve her gözetleme yerinde onları pusuya düşürün."

Bakara Suresi, 191. Ayet: "Onları nerede yakalarsanız öldürün; sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne, öldürmekten daha şiddetlidir."

Tevbe Suresi 12. Ayet: Eğer verdikleri sözden sonra yeminlerini bozar ve dininize dil uzatırlarsa, o küfür öncülerini hemen öldürün. Çünkü onların yeminleri yoktur. Ola ki, vazgeçerler.

Görüldüğü gibi İslami hareket diyebileceğimiz Medine İslam devletinin on yıl gibi çok kısa bir sürede Arap yarımadasında İslam'ın egemenliğini tesis etmesi Allah'ın yardımı ve stratejik anlamda vahiyle yol göstermesiyle mümkün olmuştur. Pek tabidir ki, bu savaş ve harekât eylemlerinin bir hukukunun olması da kaçınılmazdır. Allah cc Kur'an'da bu hukuka dair kısmi normlandırma örneklerini ayetlerle ortaya koymuştur.

Bakara Suresi, 191 ve 217, Nisa Suresi, 94. Ayet, Mümtehine Suresi, 8. Ayet, Enfal Suresi, 61. Ayet ve daha başka ayetleri savaş hukukunun düzenlenmesi adına indirilmiş ayetler olarak zikredebiliriz.

Bir konuya daha temas ederek konuyu neticelendirelim istiyorum. Bu konuda dillere pelesenk olmuş, fakat anlam itibarıyla yerli yerinde kavranılmamış bir konudur.

Küçük cihaddan büyük cihada döndük

Bedir savaşı sonrasında Resulullah'ın beyan buyurduğu bu cümle tarih boyunca doğru anlaşılma sıkıntısıyla karşı karşıya kalmıştır. Cihadı sürekli bir hal olarak kabul eden ve hadisi şerifi kendilerine nefis terbiyesinin ehemmiyeti açısından şiar edinmiş tasavvuf ehlinin savaştan ziyade nefis terbiyesinin önemine delil olarak kullanması neticesinde maalesef oraya buraya çekiştirilen bir hadis makamında kalmıştır.

Hadiste, savaşın sürekli olmadığı ve hayatın yalnızca bir bölümünü oluşturduğu; dünya imtihanının ise savaş öncesinde ve sonrasında da devam ettiği anlatılmaktadır. Dolayısıyla ne hayatın münzevi bir boyutta anlaşılarak yaşanması adına bir söylemdir ne de savaş hafife alınacak bir eylemdir anlamında söylenmiştir. Savaş gerektiğinde icra edilir fakat sonrasında tıpkı öncesinde olduğu gibi daha uzun zamanlara yayılmış imtihan süreci devam eder. Hadisin vurgulamak istediği temel anlayış budur. Yani Resulullah artık savaşı geride bıraktık, artık hayat denilen savaşı kazanmaya motive olalım diyor.

NESRİN TINAZ

Mücadele Ahlakı

Mücadele yalnızca direnmek ve karşı koymak değildir. Mücadele bazen sabretmek, çoğu zaman şükretmektir. Yıkmanın yok etmenin kolaylığına rağmen inşa etmenin ve onarmanın zahmetine talip olmaktır.

Rabbimiz buyurdu ki;

"Birbirinize düşman olarak yeryüzüne inin! Sizin için yeryüzünde bir süreye kadar yerleşme ve faydalanma vardır". Araf suresi /24

İnsan yeryüzüne sınırlı bir süre için gönderilmiş olsa da tek amacı yaşamak değil, bir hakikatin de izini sürmekti. Ömrünün her aşamasında görünür görünmez, zor veya kolay imtihanlarla mücadele ederek ruh dünyasını büyüten insan, kimi zaman dünyanın hoyratlığına karşı sesini yükseltirken , kimi zaman yaşamın çarklarında öğütülür durur. Kimi zaman ruhlarımızın karanlık dehlizlerinde boğulsak da biliriz ki bilinç kuşanmış her adım, bir imtihan ve direniş içimizde barındırdığımız ve içimize içimize bağıran niyetlerimiz bizi ele veren birer aynadır.

Cihat, insanın doğru ve hakikat bildiğine karşı gösterdiği gayretin adıdır. Bizler inandığımız hakikatleri sadece dilimize pelesenk ederek yaşamak için değil, onları hayatımızın her anına yansıtabilmek için inanırız. Sözlerimiz amellerimizin, düşüncelerimiz ahlakımızın, imanımız sorumluluklarımızın farkına varmamızı gerektirir. Çünkü insanın inandığı şeyler ancak uğruna bedeller ödendiğinde ve hayatının kuytu köşelerine kadar nakış nakış işlenebildiğinde kök salar, böylece anlam bulur ve filizlenir. İnanç içimizdeki cevherse, mücadele o cevheri canla başla muhafaza etme gücüdür.

Lakin her mücadele dışardaki düşmanla sınırlı değildir. Peygamberimizin Tebük Seferi dönüşünde ifade ettiği, " küçük cihattan, büyük cihada döndük" sözü üzerinde bolca tefekkür gerektirmektedir. Bazen en uzun ve en grift yol, insanın kendi nefsine doğru yürüdüğü yoldur. Kibrimizin ağzımıza kadar geldiği yerlerde tevazuyu, öfkemizin bedenimizi aştığı noktalarda sabrı, intikam hırsımızın göğsümüzü zorladığı noktalarda adaleti seçebilmeliyiz. İnsan başkalarının kusurunu görmekte pek bir mahir olmakla birlikte, kendi gölgesine laf söylensin istemez. Oysa kendi nefsinin esaretinden kurtulamayan insan başkalarına vadettiği özgürlüklerde bile yeni zincirler üretmeye devam eder farketmeden.

Mücadele ise yalnızca direnmek ve karşı koymak değildir. Mücadele bazen sabretmek, çoğu zaman şükretmektir. Yıkmanın yok etmenin kolaylığına rağmen inşa etmenin ve onarmanın zahmetine talip olmaktır. Ve en önemlisi ise yürüdüğümüz yollar taşla dolu olsa da , uğruna sadece konuşan değil, yaşamayı göze alarak yükselttiğiniz hakikate ulaşırken bir elimizdeki ilme ve diğer elimizdeki ahlaka sıkı sıkıya tutunmalıyız. Ahlaksız bir mücadelenin insanı içten içe çürüttüğünü bilmeliyiz.

Bir davanın yüceliği, o davada her şeyin mübah sayılması ile değil, en zor şartlarla karşı karşıya kalındığında dahi " Yüce bir ahlaka sahip" olmak gerçeğini zihnimizin en değerli hazinesi olarak bilmektir.

Ve muhakkak ki, her mücadele zafer ezgileriyle son bulmayabilir. Bazı ekilen tohumlar yeşermeyebilir. Bazı gerçekler kendilerini anlayacak bir muhatap bulana kadar gezinir durur. Bizler bu yolları adımlarken bu mücadelenin gülüne de dikenine de gönülden razı kalpleriz. Bizlere düşen gereken gayreti göstererek sonucu Allaha bırakmaktır. . Sonuç ne olursa olsun gönülden razı olarak İbrahim(as) gibi, Rabbi O'na "teslim ol" dediğinde, O da "Alemlerin Rabbine teslim oldum" diyenlerden olabilmektir.

Öyleyse cihat sadece bir mücadele biçimi değil, o mücadelenin şuurunu edinerek yürüyebilmektir. Çünkü yeryüzünde herşey sürekli el değiştirmektedir. Makamlar elden gider, alkışlar durur ve isimlerimiz unutulur. Ama bir insanın başka bir insanın hayatında bıraktığı adalet, merhamet, umut ve sevgi tohumları her an yeşermek için tohumlanır. Ve böylece mücadelemiz filizlenir, meyveye durur.

İşte o vakit anlarız ki, mücadele bir hedefe ulaşmaktan çok, o hedefe yürürken taşıdığımız ahlaktır. Ruhumuzun özünü ve benliğimizi muhafaza edebilmektir.

Ve savaşımız bittiğinde dönüp kendimize soracağımız asıl soru şu olmalıdır;

Uğruna savaştığımız değerler bizi daha adil, daha merhametli ve daha iyi insana dönüştürebildi mi? Bu sorulara vereceğimiz müspet cevaplar, bütün zaferlerin ötesinde bir zaferdir.

ALİ DURSUN

Cihad ve Mücahede: Nefisten Medeniyete, Mücadeleden Felaha

Bir medeniyet bazen savaş meydanlarında değil, kendi ruhunda yenilir. Şehirleri ayakta, kurumları işler, kalabalıkları meydanları doldurur; fakat onu ayakta tutan anlam dünyası sessizce çözülmeye başlamıştır. Kelimeler hâlâ söylenmektedir, ancak o kelimelerin insana yüklediği sorumluluk giderek unutulmaktadır.

Belki de çağımızın en büyük meselelerinden biri budur: Kelimelerimiz var, fakat onların işaret ettiği hayatı ne ölçüde yaşayabiliyoruz?

Cihad ve mücahede, üzerinde yeniden düşünmemiz gereken iki temel kavramdır. Çünkü bu kelimeler yalnızca geçmişin mücadelelerini değil, insanın kendisiyle, toplumuyla, tarihiyle ve Rabbiyle kurduğu ilişkinin mahiyetini de anlatır.

Cihad, mücahede ve mücadele, Arapçadaki c-h-d kökünden gelir. Gayret etmek, güç sarf etmek, zorluğa katlanmak ve bir amaç uğrunda bütün imkânlarını seferber etmek, bu kökün anlam dünyasını oluşturur. Ancak aynı kökten gelmeleri, bu kavramların her durumda aynı anlama geldiğini göstermez.

Cihad, Allah yolunda gösterilen gayretin geniş ufkunu; mücahede, insanın nefsini aşma ve hakikat karşısındaki sorumluluğunu yerine getirme çabasını; mücadele ise karşılaşılan engeller karşısında ortaya konulan direnci ifade eder. Silahlı çatışmayı anlatan kıtal ise kendine özgü hukuki ve ahlaki şartları bulunan ayrı bir alandır. Her cihad kıtal olmadığı gibi her savaş da haklı ve meşru değildir.

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurur:

"Öyle ise inkârcılara boyun eğme ve bu Kur'an'la onlara karşı büyük bir mücadele ver." (Furkân suresi, 52)

Burada büyük mücadelenin vasıtası Kur'an'dır. Hakikati anlatmak, vahyin ölçülerini temsil etmek ve insanı düşünmeye çağırmak, mücadelenin önemli bir boyutunu oluşturur. Bu ayet, cihadın yalnızca silahlı mücadeleye indirgenemeyeceğini açıkça göstermektedir.

"Bizim uğrumuzda gayret gösterenlere elbette yollarımızı göstereriz." (Ankebût suresi, 69)

İnsanın önündeki yollar yalnızca sahip olduğu imkânlarla değil, samimi gayreti ve istikametiyle de açılır. Ancak hakikat adına yola çıkan insan, hakikatin ahlakından uzaklaşamaz.

"Bir topluma olan kininiz sizi adaletsizliğe itmesin. Adil olun." (Mâide suresi, 8)

Bu ilke, mücadelenin yalnızca amacını değil, yöntemini de sorgulamamızı gerektirir. Adaleti kaybeden bir mücadelenin kendisini haklı görmesi, ona ahlaki meşruiyet kazandırmaz.

İnsanın Kendi İçinde Başlayan Yolculuk

Mücahede, insanın kendi iç dünyasında başlayan fakat orada tamamlanmayan uzun bir yolculuktur.

İnsan bazen başkalarının zulmüne karşı direnebilir; fakat kendi nefsinin hırsına, kibrine ve öfkesine yenilebilir. Başkalarının adaletsizliğini görebilir; ancak kendi menfaati söz konusu olduğunda adaletin sesini duymakta zorlanabilir.

İşte mücahede, insanın kendisine yöneltebildiği bu zor sorularla başlar.

İmam Gazzâlî'nin ahlak ve nefis terbiyesi üzerine düşünceleri, insanın dış dünyayı değiştirme iddiasından önce kendi niyetlerini ve davranışlarını sorgulamasının önemini hatırlatır. Çünkü kendi iç dünyasında adaleti aramayan bir insanın, topluma adalet götürme iddiası da eksik kalacaktır.

Ancak insan yalnızca kendisini arındırmakla yetinemez. Kendi iç dünyasında huzur ararken çevresindeki haksızlıklara, yoksulluğa ve cehalete kayıtsız kalamaz. Ahlaki olgunluk, başkalarının hayatına karşı taşınan sorumluluktan bağımsız değildir.

"Kim cihad ederse ancak kendisi için cihad etmiş olur." (Ankebût suresi, 6)

Bir öğretmenin bir çocuğun hayatını değiştirmek için gösterdiği gayret, bir hekimin en zor şartlarda insan hayatını koruması, bir âlimin hakikati araştırması veya bir insanın mazlumun hakkını savunması, niyetleri ve yöntemleri bakımından bu sorumluluğun farklı tezahürleri olabilir. Bunların hepsi aynı dinî hükme sahip değildir; fakat insanın kendi rahatını aşarak başkaları için sorumluluk üstlenmesinin değerini gösterir.

Rasim Özdenören'in insanı ve Müslümanca yaşama sorumluluğunu merkeze alan düşüncesi, burada önemli bir soruyu gündeme getirir: İnsan, savunduğu değerlerle yaşadığı hayat arasındaki mesafeyi ne kadar fark etmektedir?

Özdenören'in Gül Yetiştiren Adam eserinde de insanın değerleriyle değişen dünya arasındaki gerilim dikkat çeker. Fakat değerleri korumak, yalnızca geçmişe çekilmek değildir. Asıl mesele, inandığımız hakikati bugünün hayatında nasıl temsil edeceğimizdir.

Çünkü bazen insanın en büyük mücadelesi, kendi rahatından vazgeçebilmesidir.

Nefsini aşamayan insanın medeniyet kurma iddiası eksik; toplumun acısına sırtını dönen bir nefis terbiyesi de yarımdır.

Coğrafyaların Acısı, İnsanlığın İmtihanı

Bugün İslam dünyasına baktığımızda yalnızca siyasi sınırlar, devletler veya çatışmalar görmüyoruz. Her biri farklı şartlarda varlığını, kimliğini, özgürlüğünü ve geleceğini korumaya çalışan toplumlarla karşılaşıyoruz.

Gazze'de yıkılan bir okul, yalnızca bir binanın kaybı değildir; bir neslin geleceğine yönelen tehdittir. Enkazın arasında hayatını sürdürmeye çalışan bir çocuk, insanlığın vicdanına sorulmuş ağır bir sorudur. Gazze'nin meselesi yalnızca hayatta kalmak değil; güvenliği, adaleti, eğitimi ve insanca yaşamayı yeniden kazanabilmektir.

Doğu Türkistan'da bir dilin, bir kültürün ve dinî hayatın korunması mücadelesi vardır. Bir annenin çocuğuna ana dilini öğretmesi, bir toplumun hafızasını yaşatma çabasıdır. Çünkü bazen bir milletin varlığı, hafızasını gelecek nesillere taşıyabilmesine bağlıdır.

Bosna bize savaşın bitmesiyle acının bitmediğini öğretti. Srebrenitsa'da katledilen insanların hatırası, adaletin ve insan onurunun korunması sorumluluğunu bugün de hatırlatmaktadır. Çeçenistan'ın yakın tarihi ise direniş kadar direnişten sonraki ahlaki sorumluluğu da düşündürmektedir. Zulme uğramış olmak, daha sonra başkalarına karşı adaletsiz davranma hakkı vermez.

Arakan'da Rohingya Müslümanlarının vatandaşlık, güvenlik ve yurtlarına dönebilme mücadelesi sürmektedir.

Patani'de kültürel kimlik ve temsil meseleleri, Moro coğrafyasında ise uzun çatışmalardan sonra barışı kurumsallaştırma çabası öne çıkmaktadır.

Kırım Tatarlarının sürgün hafızası, bir milletin toprağıyla ve tarihiyle kurduğu bağın kolayca koparılamayacağını göstermektedir. Sudan'da yaşanan iç savaş ise Müslüman toplumların yalnızca dışarıdan gelen tehditlerle değil, kendi içlerinde ürettikleri yıkımlarla da yüzleşmesi gerektiğini hatırlatmaktadır.

Bu coğrafyaların tarihleri, şartları ve mücadele biçimleri birbirinden farklıdır. Hepsini tek bir siyasi veya dinî tanıma sığdırmak doğru olmaz. Bir yerde can güvenliği, başka bir yerde kültürel kimlik, bir diğerinde adalet, vatandaşlık veya barış öne çıkmaktadır.

Fakat bütün bu tecrübeler, cihad ve mücahede üzerine düşünürken göz ardı edemeyeceğimiz ortak bir sorumluluğu hatırlatır: İnsanın onurunu korumak, zulme karşı çıkmak ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak.

Bu yüzden mesele yalnızca direnmek değildir. Direnirken hangi değerleri koruduğumuz, mücadele sona erdiğinde nasıl bir toplum inşa ettiğimiz de önemlidir.

Bir toplumun gerçek imtihanı, yalnızca kendisine yapılan haksızlığa karşı durması değil; eline güç geçtiğinde de adaletten ayrılmamasıdır.

Medeniyetin Dirilişi, İnsanın Dirilişidir

Bir medeniyet yalnızca toprak kazanarak büyümez. İnsan yetiştirerek, ilim üreterek, adalet tesis ederek ve merhameti kurumsallaştırarak yükselir.

İslam medeniyetinin tarihindeki vakıflar, medreseler, darüşşifalar ve imaretler, bu anlayışın farklı tezahürleridir. Bunlar yalnızca mimari eserler değil, insanın insana karşı sorumluluğunun toplumsal biçimleridir.

Fârâbî'nin erdemli toplum düşüncesi, İbn Miskeveyh'in ahlak anlayışı ve İbn Haldun'un toplumların yükseliş ve çözülüşüne ilişkin tahlilleri, medeniyetin insanın niteliğinden ayrı düşünülemeyeceğini gösterir.

Sezai Karakoç'un diriliş düşüncesi de burada yeniden anlam kazanır. Diriliş, geçmişi olduğu gibi tekrar etmek değil; geçmişin taşıdığı hakikati çağın şartları içinde yeniden hayata geçirebilmektir.

Bugün Endülüs'ün ilim merkezlerini hayranlıkla anlatıyoruz. Peki, kendi çağımızın ilim merkezlerini kurabiliyor muyuz?

Vakıf medeniyetimizle övünüyoruz. Peki, yoksulluğu azaltacak, yetimi koruyacak, gence imkân sunacak hangi kalıcı kurumları inşa ediyoruz?

Adaletten söz ediyoruz. Peki, adaleti yalnızca kendimiz için mi istiyoruz, yoksa bize karşı olanlar için de savunabiliyor muyuz?

Bu sorular geçmişimize yöneltilmiş bir itiraz değil; geleceğimize karşı duyduğumuz sorumluluğun ifadesidir.

Bir medeniyet, hatıralarıyla yaşayamaz. Hatıralar ona yön gösterebilir; fakat geleceğini kuracak olan bugünkü iradesi, ahlakı ve emeğidir.

Çağımızda bilim, teknoloji ve yapay zekâ insanlığın imkânlarını dönüştürüyor. Fakat insanın elindeki araçların gelişmesi, onun ahlaken de geliştiği anlamına gelmiyor. Bilgiyi çoğaltırken hikmeti, gücü artırırken adaleti, iletişimi hızlandırırken merhameti kaybediyorsak ilerlemenin yönünü yeniden sorgulamak zorundayız.

Aliya İzzetbegoviç'in insanın ahlaki ve manevi boyutuna yaptığı vurgu da bu bakımdan önemlidir. Çünkü insanı yalnızca maddi ihtiyaçlarıyla açıklayan bir anlayış, onun özgürlük, anlam ve sorumluluk arayışını eksik bırakır.

Medeniyetin dirilişi, yalnızca kaybedilen gücün yeniden kazanılması değildir. O gücü taşıyacak insanın, ahlakın ve kurumların yeniden inşa edilmesidir.

Medeniyetin dirilişi, önce insanın vicdanında başlamalıdır.

Zaferden Felaha

Tarih boyunca zaferler kazandık, yenilgiler yaşadık. Şehirler kurduk, devletler inşa ettik, büyük ilim ve düşünce mirasları bıraktık. Bazen yükseldik, bazen dağıldık. Fakat bütün bu tarihî hareketliliğin içinde belki de yeterince sormadığımız bir soru vardı:

Kazandığımızda neye dönüştük? Kaybettiğimizde hangi değerleri koruyabildik?

Sezai Karakoç, Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine şiirinde şöyle seslenir:

"Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır."

Bu mısra, yenilgiyi yüceltmek için değil, insanın ve medeniyetin geleceğini yalnızca o günün galibiyetleriyle değerlendiremeyeceğimizi hatırlatmak için önemlidir. Bazen görünürde kaybedilen bir mücadele, gelecek nesillerin vicdanında yeni bir başlangıcın imkânını taşır. Yeter ki insan, kaybederken hakikati ve istikametini de kaybetmesin.

Rasim Özdenören'in Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler eserinde öne çıkan yaklaşım da bizi aynı muhasebeye çağırır: Müslümanın sorumluluğu yalnızca başarıya ulaşmak değil, düşüncesini ve yaşayışını inancının ölçüleriyle buluşturmaktır. Zafer arzu edilir; fakat hakikatin yerine geçirilemez.

Bu iki düşünce bizi daha derin bir soruyla karşı karşıya bırakır: Mücadelemizin sonucunu mu kutsuyoruz, yoksa mücadelemizin ahlakını mı koruyoruz?

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurur:

"Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyandadır. Ancak iman edip dünya ve âhiret için yararlı işler yapanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler başkadır." (Asr suresi, 1-3)

İman, salih amel, hakkı tavsiye ve sabır... Bu esaslar, insanın başarısını yalnızca elde ettiği güçle değil, taşıdığı ahlaki sorumlulukla birlikte düşünmemizi gerektirir.

"Müminler kesinlikle kurtuluşa ermiştir." (Mü'minûn suresi, 1)

Kur'an'ın felah ufku, dünyevi başarıların ötesine uzanır.

Zafer, belirli bir mücadelenin sonucudur. Felah ise insanın iman, ahlak ve salih amelle yöneldiği kurtuluştur. Zafer her zaman felah anlamına gelmediği gibi, görünürdeki her yenilgi de insanın hakikat yolculuğunda kaybettiğini göstermez.

Bir toplum savaş kazanabilir ama merhametini kaybedebilir. Bir hareket iktidara ulaşabilir ama adaleti tesis edemeyebilir. Bir insan büyük başarılara imza atabilir fakat kendi nefsinin esaretinden kurtulamayabilir.

Öte yandan bir insan, bütün gayretine rağmen arzu ettiği sonuca ulaşamayabilir. Fakat hakkı savunmuş, adaletten ayrılmamış, sorumluluğunu yerine getirmiş ve geride iyi bir iz bırakmışsa mücadelesi bütünüyle boşa gitmiş sayılamaz.

İşte cihad ile mücahedenin birbirini tamamladığı yer burasıdır. Dış dünyada hakikati savunurken iç dünyamızda da onun ahlakını koruyabilmek...

Belki bugün ihtiyacımız olan şey, mücadeleyi terk etmek değil; mücadelemizin anlamını yeniden hatırlamaktır.

Asırlar boyunca mücadele ettik. Direndik, kazandık, kaybettik. Kimi zaman şehirlerimizi, kimi zaman devletlerimizi, kimi zaman da birbirimize duyduğumuz güveni yitirdik.

Şimdi bütün bu tecrübelerin ardından kendimize yeniden sormak zorundayız:

Mücadele ettik, direndik, kazandık veya kaybettik. Peki, felaha erebildik mi?

Çünkü gerçek diriliş, yalnızca yeniden ayağa kalkmak değildir. Ayağa kalkarken hangi değerleri taşıdığımızı, hangi ahlakı inşa ettiğimizi ve nasıl bir insan yetiştirdiğimizi de bilmektir.

Zaferden felaha uzanan yol, insanın kendi vicdanında başlar; adaletle, ilimle ve merhametle bir medeniyet ufkuna dönüşür.

NEZİR ERGENÇ

Fina ve Minna III

VAR ne demektir, bir şeyin VAR olması ne anlama gelir?

VAR dediğimizde "bulunan" veya "mevcut" anlamını kast ederiz; bir başka ifadeyle "yok olmayan."

VAR-LIK ise bir şeyin "bulunma" durumunu ifade eder. Mesela insan vardır, dediğimizde insanın elan mevcut olduğunu; insan-lık dediğimizde ise onun hal, durumunu dile getiririz. Varlık âlemi dediğimizde ise bütün bir yaratılmışı yani mevcut kâinatı işaret ederiz.

Peki, bu VAR ve VAR-LIK kelimeleri bize nereden geldiler, bize nasıl bulaştılar veya neden onları kullanmak ihtiyacı hissettik?

Meselenin temeli ne yazık ki pek çok konuda olduğu gibi burada da "dışarıya" yani dışarından bir mekân ve zorunlu bir duruma bizi götürüyor; Yunan düşüncesinin tercüme edilmesi ve bununla beraber gelen zorunlu açıklama veya savunma refleksine.

Yunanlılar şeyin yani mevcut varlıkların özüne dair bir tartışma yapıyorlardı: Şeyin esasını, özünü teşkil eden şey; yani şey değiştiği halde değişmeyeni nedir? Bunun ilke anlamında arkhe olduğunu söylediler. İlk yunan filozofu olduğu söylenen Thales mevcut varlıkların arkhesinin SU olduğunu iddia etti. Başkaları ateş, toprak, değişim falan dediler.

Aristo'ya gelindiğinde o şeyin yani maddenin bir başka yönüne dikkat çekti: Şeylerin değişmeyen en temel özelliğine yani özüne. Bunu ousia/ töz/ cevher olarak isimlendirdi. Şeylerdeki değişimlere rağmen onu belirli bir varlık olarak nitelememizi sağlayan şey. Başka bir ifadeyle değişen özelliklerin taşıyıcısı olan şeyin ne olduğu meselesi; mesela biz insanlar biyolojik ve fizyolojik hatta ruhsal olarak sürekli değiştiğimiz halde bir kimlik, bir kişilik bağlamında "insan" olarak kalmamızı sağlayan şeye Aristo ousia dedi. Bunu tercüme eden Arap ve Müslüman filozoflar- el Kindi, Farabi- bu kelimeyi "cevher" olarak çevirdiler; Türkçedeki karşılığına ise "töz" adı verildi.

Varlık terimi plotinos tarafından bir başka evreye geçirildi; varlığın birliği. Plotinos'a göre Bir, her şeyin ilk kaynağıdır. Bir, bütün varlıklardan önce gelir; hiçbir şeye bağlı değildir ve kendisinden başka bir şeye ihtiyaç duymaz. Bir, sıradan anlamda bir varlık değil, bütün varlıkların kaynağıdır. Ona göre bütün varlıklar, Bir'den taşma –sudur- yoluyla meydana gelir. Bunu da bir sürece bağlayarak üç aşama şeklinde açıklar:

Bir: Her şeyin mutlak ve ilk kaynağıdır.

Akıl –Nous-: İdeaların ve düşüncenin bulunduğu düzeydir.

Ruh: Akıldan meydana gelir ve duyusal dünyanın oluşumunda rol oynar.

Plotinos'un bu ifadeleri bize yabancı değil; zira bu yaklaşım Farabi'nin sudur teorisine ve ibn Arabi'nin tecelli teorisine kaynaklık etmiştir.

Aristo OUİSA/ varlık kelimesine ek olarak bir şeyin var olmasını, var olanın kendisini- taş, ağaç, insan, toprak, su, kedi vs.- anlamında "To on" diye ifade etti. Bu terkip var olan, var olan şey veya şeylerin kendisi yani her şey olarak düşünülebilir; kâinat. Arap ve Müslüman filozoflar bunu "Mevcut" diye tercüme ettiler; Türkçeye ise "varlık" olarak geçti.

Ancak Yunan düşüncesi tercüme edilirken sadece Arapça karşılıkları verilerek tercüme edilmedi; arka plan, mahiyet yani felsefesiyle birlikte tercüme edildi. Asıl mesele de burada karşımıza çıkıyor. Mesela Aristo'da ayrıca "tanrı" diye bir zat, kişi yok; kâinat yani varlık hep vardır. Tek sorun bu hep var olan Kâinatın kimin veya neyin hareket ettirdiğidir. Aristo buna bir isim vermeden tanımlamaya giderek "hareket etmeyen hareket ettirici" dedi. Farabi ise benzer bir anlama gelecek şekilde " el muharrik el evvel/ ilk hareket ettirici" şeklinde tercüme etti. Dolayısıyla Farabi de muallimi Aristo gibi meseleyi yaratıcı bir tanrıdan ziyade kâinatı harekete geçiren ilk hareket ettirici kudret olarak tarif etti. Daha sonra kâinatın oluşumunu izah ederken aynı ilkeden hareketle akıl- makul ilişkisi bağlamında Allah için "el aklu'l evvel/ ilk akıl" ifadesini uygun gördü.

O zaman şöyle bir soru ile devam edelim: Allah vardır veya Allah vardı gibi ifadeler Kur'an'da veya hadislerde var mı, geçer mi? Değilse neden filozof ve kelamcılar tarafından bunlar İslam düşünce dünyasına sokuldu ve sonuç ne oldu, ne oluyor?

"Allah var, vardır" gibi bir ifade Kur'an'da geçmez; çünkü Kur'an tartışmayı Allah'ın var olup olmadığı zemininde tartışmaz; aksine var olan Allah'ın "bir" ve ortaklarının olup olmadı merkezinde tartışmayı sürdürür.

Hadislerde ise bu konu ilginç bir yaklaşım ya da ifadeyle geçer; ancak kullanılan ifade vücut veya mevcuttan tamamen farklıdır. Buhari'de geçen bir hadiste ifade şöyledir: كَانَ اللهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ/ Allah vardı ve ondan başka hiçbir şey yoktu. Bire bir tercümesi şudur: Allah, ondan başka hiçbir şey olmuş değilken olan idi. Yani O'ndan gayrısı var olmuş değilken O vardı.

Yunan düşüncesinin tercüme edilmesi bize "vücut" ve "mevcut" şeklinde iki terim kazandırdı ki ikisini de Allah için kullanmakta bir beis görmüyoruz! Vücut var olan; mevcut ise var edilen, var olunan demektir. İbn Sina ve kelamcılar Allah için Vacıb'ul vucud/ zorunlu varlık vasfını itikadi bir zemine taşıdılar. Allah zorunlu varlıktır veya varlığı zorunlu olan; onun dışında kalanlar ise mümkün ve muhayyel varlıklardır.

Şimdi karşımızda "vücud/varlık" ve "mevcut/ var edilen" diye iki kelime var ve soruyoruz: Allah vucud/varlık veya mevcut mudur? Şöyle de sorabiliriz: Allah için vücut veya mevcut kelimelerini kullanmak Kur'an ve Sünnet'in yaklaşımı bağlamında caiz midir?

Bu soruya vereceğim cevap elbette: Hayır, caiz değildir! Şeklinde olacaktır. Zira Allah ile varlıklar arasında bir mahiyet benzerliği oluşturulamayacağı için aynı kümeye dâhil edilemez. Felsefe yapacak isek yani kendi felsefemizi "kane Allahu", Allah -zamandan ve mekândan bağımsız- hep vardı, derim. Yunanlı tam da bizim anladığımız ve inandığımız anlamda bir kudretin ezeli ve ebedi bir değişmez ilkeyi arıyorlardı. Arıyorlardı; ancak baktıkları yer sonlu ve sürekli değişen madde idi. Değişen maddede değişmeyen bir arayış onları bu tür tanımlamaları yapmaya zorladı. Bize gelince baştan böyle bir mecburiyetimiz yok; ezeli ve ebedi olan bir ilahımız var ve bir ilke değil, bir nefs yani zattır. O'nu varlıklar kategorisinde bir yere yerleştirmek asla doğru değildir. O, zamandan ve mekândan beri olarak hep var, o kadar! İbn Sina en büyük yanlışı burada yaptı; bir varlıklar cetveli oluşturdu ve Allah'ı bu cetvelin "zorunlu" kategorisine yerleştirdi; varlıklardan biri olarak tanımladı. Allah "varlık" mı? Hayır!

ONTOLOJİYE gelince buna "varlık bilim" diyorlar; varlığı anlatan veya varlıkla ilgili bilim. Varlık nedir, varlık var mıdır, oluş nedir, olmak ne anlama gelir? Gibi daha pek çok konuyu mündemiçtir.

Bir şeyin ontolojisi, ifadesi neyi anlatır veya sıklıkla kullanılan "ontolojik olarak" ya da bir meseleye ontolojik yaklaşım ne anlama gelir?

Devam edeceğiz.

MEHMET AYMAN

Haydi Modernleşelim

Zira Batılılaşma denen realite (tıpkı hareketli bir cismin gölgesini her gittiği yere taşıdığı gibi) kendi şartları altında doğmuş ve gelişmiş Din, dil, ahlak, sanat, kültür gibi değer ve anlayış biçimlerini de kendi gittiği her yere taşımaktadır.

Modernleşme bir diğer anlamıyla Batılılaşma konusu; yaklaşık son ikiyüzelli yıldır bütün gerçekliği ve açıklığı ile inkârı mümkün olmayan bir vakıa ve bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. İki asrı geçkin bir süredir tartışılan ama şu süreler istenilen amaca/sonuca ulaşıldığı için gündemden düşen Modernleşme/Batılılaşma sorunu Türk toplumunu tabandan tavana farklı düzeylerde de olsa etkilemiş ve çeşitli/değişik sonuçları veyankıları olmuştur. En çok tanınan şahsiyetlerden birisi olduğu için bunu örnek veriyorum Örneğin; Son dönemin İslamcı aydınlarından şair/düşünür M. Akif ERSOY ***"Alalım Garbın ilmini alalım sanatını; Verelim hem de mesaimize son sür'atını"*** derken, bu etkinin İslamcı bir aydın üzerindeki yansımasını göstermişti. Aynı etki Türkçü şair Ziya GÖKALP' te ***"Türk milletindenim, İslam ümmetindenim, Garp medeniyetindenim " üçlemesi ile açıklanmıştı***. Mehmet AKİF 'den Ziya Gökalp'e Filibeli Ahmet HİLMİ' den son dönemin büyük müfessiri merhum Elmalılı Hamdi Yazır'a kadar son dönem düşünürlerinin bir çeşit savunma psikozuna girerek "Batılı olarak da kendimiz kalınabileceğini" anlatabilmek amacıyla içine düştükleri düşünsel sancıların anlaşılır bir tarafı ve dayanak noktası elbette olmalıdır. Onlara göre kültürümüzün çekirdek unsurlarını ve kimliğimizin asli ögelerini (din, dil, ahlak vs.) koruyarak batılılaşmak mümkündür ve istenirse başarılabilir.

Fakat bu tezlerinde gözden kaçan, belki de kabullenemedikleri için görmezden geldikleri bir şey vardır. Zira Batılılaşma denen realite (tıpkı hareketli bir cismin gölgesini her gittiği yere taşıdığı gibi) kendi şartları altında doğmuş ve gelişmiş Din, dil, ahlak, sanat, kültür gibi değer ve anlayış biçimlerini de kendi gittiği her yere taşımaktadır. İşin asıl üzücü/trajik yanı da din, dil, ahlak, sanat, kültür gibi değer ve anlayış biçimlerimizi muhafaza ederek Batılılaşabiliriz diyenlerin bile batılıların ürettiği, ihraç ettiği ve kullanmamızı istediği, aydınlanma, çağdaşlaşma, ilerleme vs..gibi argümanları kullanarak önce dili tahrip ettiklerinin farkına bile varamayıp kendi kalelerine gol atma zayıflığını göstermeleridir. Bu durum bize açıkça gösteriyor ki Aydınlarımız ister batıcı olsun, ister batı karşıtı, onu savunurken de, ona karşı çıkarken de batının cazibesinden/çekim alanından kurtulamamış ve batı Türk intelijansiyası için bir cazibe merkezi olma özelliğini her zaman devam ettirmiştir.

Şehbenderzade Filibeli Ahmet HİLMİ Bey'in şu itirafları bu konuyu daha iyi anlatabilmek açısından önemli bir örnektir. O'na göre "Kafasında günümüz ilmi ve tekniği ile ilgili sorular ve sorunlar olan tereddüt içindeki bir kimseyi ortaçağın mantığı, bilgisi ve yöntemi ile ikna demeyiz..." Bunun içinde kaynak ve dayanağımız Avrupalı düşünürler olmalıdır. *Üzülerek söylemekteyim ki; der Filibeli" Memleketimizde hala orijinal fikirler ortaya atmaya güç yetirebilecek düzeydeki düşünürler çok az bulunur, hatta belki de yok gibidir."* Filibeli merhum özellikle kendi dönemini yansıtan bu düşüncelerinde haklı gibi görünüyor. Özellikle üç kıtada at koşturan Osmanlının tarihteki misyonu'nun sona ermesiyle dağılmaya ve parçalanmaya yüz tutmuş İslam coğrafyasının hal-i pür melali ortadadır. Filibeli' ye böyle düşünmesini gerektirecek birçok malzeme vermektedir. Bu halin büyük bir trajedi olduğunu da belirtmeden geçemeyeceğim.

Son iki yüz elli yıldan bu yana durum hep aynı olmuştur. Türk aydını çağını anlama ve değer üretme sıkıntısı çekmektedir. Yani yaklaşık iki yüz elli yıldır toplumun hangi katmanından ve hangi sosyal ve entelektüel düzeyinden olursa olsun, Türk aydını çağını kuşatabilecek, onu tam olarak idrak edebilecek ve hatta batı karşısında veya yanında bile olsa ona alternatif olabilecek her hangi orijinal bir tez üretebilecek konum ve düzeyde olamamıştır.

İslamcı aydınlara kıyaslanacak olursa; laik-batıcı aydınların durumu da pek fazla iç açıcı bir manzara arz etmemektedir. Zira bu hareket gerçek anlamda mütefekkiri olmayan, aydınları bir gazetenin köşe yazarı olmaktan öte bir marifeti bulunmayan, entelektüel seviyesi oldukça düşük olmasına karşın oldukça iyi birer demagog olan, jakoben, tepeden inmeci, militarist bir zihniyete sahip bir hareket olduğunu, darbeler ve yasaklar yoluyla defalarca ispat etmiş bir hareket olmaktan öteye gidememiştir. Onlar Türk toplumunun yaklaşık üç asırdır kan kaybetmesinin ve geri kalmışlığının sebebini, yanlış bir teşhisle milletin tarihinde, gelenekleri nde ve özellikle de kendi deyimleriyle artık zamanını doldurmuş, köhnemiş, eskimiş, geçerliliğini kaybetmiş olduğuna inandıkları "Din" e bağlamışlardır. Yine onlar eğer ilerlemek ve kalkınmak istiyorsak "Din" in ve geleneğin ayak bağından/prangalarından kurtulmamız gerektiği" fikrini savunmuşlar ve at, kurtul ve kalkın kolaycılığına saplanmışlardır. Bunun sonucunda da Türk toplumu ciddi bir kültürel bir travma yani şok hali yaşamış ve bu şok ta büyük bir kültürel tahribe ve yıkıma yol açmıştır.

İşin aslına bakılırsa bu durum gerçek anlamda aydını olmayan veya çağını yanlış anlayıp yanlış anlamlandıran her hareketin kaçınılmaz sonucudur. Ünlü Türkçü düşünür Yusuf Akçura I. TBMM de temsil edilen grupları ve savundukları fikirleri aynı adı taşıyan makalesinde ana başlıklarıyla Üç Tarz-ı Siyaset olarak formüle etmişti. Biz de buradan naklen bu akımların Batıcılar (mandacılar), Türkçüler (ulusalcılar) ve İslamcılar olarak ayrıldığını kabul ederek hareket edersek, aynı görüşleri aşağı yukarı benzer şekilde savunan siyasi oluşumların tüm cumhuriyet hükümetleri boyunca da var olduklarını görebiliriz.

Nihayet günümüzde de aynı ideolojik oluşumların (İslamcı, Türkçü, Sosyalist, Liberal vs.) Meclis çatısı altında toplandıkları da hepimizin malumudur. Günümüz siyasileri de tıpkı günümüz aydınları gibi kendi selefl erinin düştükleri çıkmazlara bir daha, bir daha düşmekte aynı hatayı yeniden

işlemektedirler. Batılılaşma uğruna verdikleri mücadeleyi ve sarf ettikleri enerjiyi yeni Paradigmalar/değerler dizisi üretmek uğruna sarf edecekleri yerde üyelik için Avrupa Birliği kapısında bekleyip yardım dilenerek tüketmektedirler. Kamuoyunda İslamcı parti olarak bilinen ve seçmen tabanına da bu durumu destekleyici mesajlar vererek politikasını bu yana şekillendiren siyasi partiler de son yüzyılda da sık sık "Biz batı tipi laiklik istiyoruz..." diyerek kendisine siyaset sahnesinde laikler arasında bir meşruiyet zemini açmaya kalkışmakta idiler.

Aynı söylemi İslamcı aydınlardan, bir kısmı da son zamanlarda "Demokrasi İslam ile çelişmez." "Kur'an da laiklik de vardır." vs. gibi hiçbir karşılığı olmayan demagojik sözlerle dile getirmekteydiler. İslamcı Partilerin ve yeni İslamcı aydınların bu tür söylemleri bizim için yeni değildir elbette. Evet, biz bu tür söylemlerin hiç de yabancısı değiliz. Buna benzer eklemlemeci tavrı ilk dönem Meşşâi filozoflarından (örn: Yunan felsefesini tercümeleriyle İslam dünyasına taşıyan el-Kindi, İbn-i Sina, Farabi'den) 19. yy'ın başlarına (İzmirli İsmail Hakkı'ya Filibeli Ahmet Hilmi'ye hatta M. Akif ve Elmalılı Hamdi Yazır'a) kadar birçoğundan okumuştuk. Meşşai (peripatetik) filozoflarının İslam dünyasını etkisi altına alan antik Yunan felsefesiyle İslam'ın öğretilerini uzlaştırmak için olağanüstü bir çaba sarf ettiklerini ve bu çabaların sonucu olarak ortaya çıkan felsefeye de İslam Felsefesi dendiğini biliyoruz. Bu çaba iyimser bir okumayla; O dönemlerde İslam dünyasının ve Müslümanların içine düştükleri bunalımı ve buhranı aşmak amacıyla sarf edilen çaba olarak anlaşılacağı gibi kötümser bir okumayla da Yunan felsefesinin Kur'an referans gösterilerek legalize edilmesi/ meşrulaştırılması çabası olarak yorumlanabilir.

Diğer yandan da bu çabaların sonunda özgün fikirlerin de ortaya çıktığını görmezlikten gelmek haksızlık olur. Fakat günümüz aydınları, bu tür özgün fikirleri üretmekten aciz kalıp sadece batıya öykünmekle yetinmiş olmaları sebebiyledir ki; İslam'ın henüz genel kabule mazhar olmuş tanımı bile yapılamayan Demokrasi ile tam bir uyum içinde olduğunu iddia etmekten geri duramamışlardır. Bu da yetmiyormuş gibi "kraldan çok kralcı" kesilip "eğer biz demokrat ve laik değilsek kimse değildir" tavrını sürdürmekte inat etmektedirler. İslamcı partililerin ve bir takım aydınların yukarda belirttiğimiz batı tipi laiklik taleplerine karşılık, son zamanların laiklik şövalyeleri de "öyleyse biz de batı tipi bir din istiyoruz" diyerek cevap vermekte gecikmemişlerdir. Bu cevabı batılılaşmanın yalnızca insan hak ve hürriyetlerine saygı, teknik gelişme, siyasal hak ve özgürlüklerin kazanımı vs. ile sınırlı kalmayıp yani eklektik/seçmeci olmayıp, yaşam biçimi, dünya görüşü ve hatta Din telakkileriyle birlikte bütün olarak kabul edilmesinin savunulduğunu açıkça göstermektedir.

Böyle düşünen batıcılara bakılırsa batının din ve kültürünü vs. alıp insan hak ve özgürlüklerine saygı vs. gibi diğer unsurları görmezlikten gelmek daha da akıllıca olacaktır. Bir de bakmışsınız ki modernleşelim veya Batılılaşalım derken hepten gavur olmuşuz da haberimiz olmamış.

RAHŞAN KAYMAZ

Kelimeler; Zihnin Kısayolları

Zihnimiz nisyan ile maluldür; bildiklerimizi unutur, bilmediklerimizi bildiğimiz sanısına kapılabiliriz. Dahası, üzerinde etraflıca düşünmediğimiz pek çok konuda, kendimize en yakın bulduğumuz düşünce biçimlerini benimseriz.

İnsanlık tarihi boyunca kelimeler, insanın düşünce dünyasını şekillendirmiş, farkındalık alanını genişletmiş ve dünyayı anlamlandırma çabasına eşlik etmiştir. Zaman içinde farklı disiplinlerde ortaya çıkan keşifler, gözlemler ve kuramsal gelişmelerle birlikte bir terminoloji oluşmuş; bu terminoloji, insanın hem kendisini hem de çevresini kavrama biçimini dönüştürmüştür. Başlangıçta dinî motiflerin ve kutsal anlatıların önemli bir yer tuttuğu anlam dünyası, coğrafi keşiflerden biyolojiye, botanikten fiziğe ve matematiğe uzanan gelişmelerle yeni kavramlar kazanmıştır. Her yeni kavram, yalnızca bir şeyi adlandırmakla kalmamış, aynı zamanda o şey hakkında düşünmenin de yeni bir yolunu açmıştır.

Çevresel koşullar, kültürel oluşumlar ve insan tecrübesinin kuşaklar boyunca biriktirdiği bilgi, bu anlam dünyasının zeminini meydana getirir. Böylece adı konulan her yeni şey, zihnimizde bir düşüncenin kısayoluna dönüşür. Bir kavramla karşılaştığımızda onun işaret ettiği bütün ayrıntıları yeniden incelemek yerine, çoğu zaman daha önce edindiğimiz bilgileri, çağrışımları ve yargıları harekete geçiririz. Kelimeler, zihnin geniş coğrafyasında belirli bölgelere açılan kapılar gibidir.

Peki insan zihni, düşünce dünyasını kurarken hangi kısayolları tercih eder? Bu tercihleri belirleyen kültürel ve toplumsal dinamikler nelerdir? Din, insanın anlamlandırma süreçlerine nasıl bir veri sağlar; düşünceyi derinleştiren bir imkân mı sunar, yoksa kimi zaman düşünmenin yerini alan hazır hükümler mi üretir?

Teknolojide kısayollar, ana temaya ya da hedeflenen bilgiye daha hızlı ulaşmak için kullanılır. Bazen bir sembol, bazen bir kelime, bazen de bir kısaltma aracılığıyla karmaşık bir bilgi alanı işaretlenir. İlgili simgeye tıklandığında, bir dosyanın bütün içeriğine erişmek mümkün olur. Kısayol, bilginin kendisi değildir; ona ulaşmayı kolaylaştıran bir işarettir. Ne var ki bu ayrım, zihinsel dünyamızda her zaman aynı açıklıkla korunmaz.

İnsan zihni de benzer biçimde çalışır. Karşılaştığı her meseleyi baştan sona incelemek yerine, önceden edindiği bilgilerden, deneyimlerden ve çağrışımlardan yararlanır. Bu, zihnin sınırlı dikkat ve zaman karşısında geliştirdiği işlevsel bir yöntemdir. Ancak işlevsel olan her yöntem, her durumda yeterli değildir. Zihinsel kısayollar karar vermeyi kolaylaştırırken, kimi zaman düşüncenin önüne de geçebilir.

Zira zihnimiz nisyan ile maluldür; bildiklerimizi unutur, bilmediklerimizi bildiğimiz sanısına kapılabiliriz. Dahası, üzerinde etraflıca düşünmediğimiz pek çok konuda, kendimize en yakın bulduğumuz düşünce biçimlerini benimseriz. Bir kanaati araştırmadan, farklı ihtimalleri değerlendirmeden ve

meselenin künhüne vakıf olmadan fikir sahibi olduğumuzu ilan ederiz. Bunun için hazır bir mazeretimiz de vardır: Her konuyu araştıracak zamanımız yoktur.

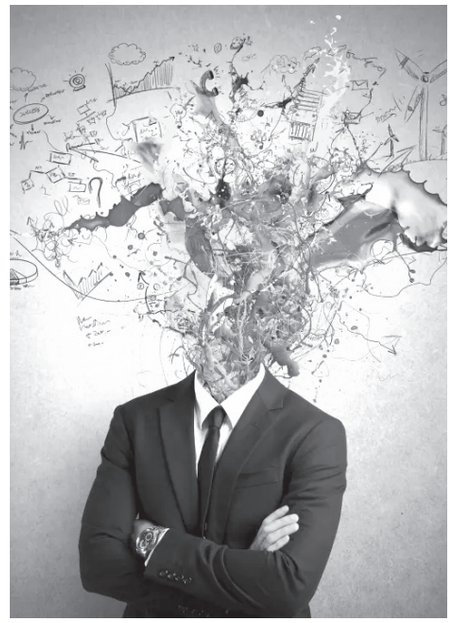
Böylece düşünsel yakınlık, hakikatin ölçütü hâline gelir. Zihinsel dünyamıza yakın bulduğumuz kişilerin kanaatleri, çoğu zaman kendi araştırmamızın yerini alır; onların vardığı sonuçları benimser, fakat o sonuçlara hangi yollarla ulaştıklarını sorgulamayız. Bir düşünceyi benimsemekle onu temellendirmek arasındaki mesafe giderek görünmez olur.

Kültürel arka planımız da bu kısayolların oluşumunda belirleyicidir. Gelenek, tecrübeyle biriktirdiği bilgiyi atasözleri, deyimler, anlatılar ve kalıplaşmış ifadeler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarır. Bu aktarım, her durumda baştan başlamamızı gerektirmeyen değerli bir birikim sunar. Örneğin, başarısını abartan birine durumunu anlatmak istediğimizde, "Alçak yerin tepeciği kendini dağ sanır." Sözüne başvurabiliriz. Tek bir cümleyle hem bir yargıyı ifade eder hem de bu yargıyı kolektif hafızanın otoritesiyle destekleriz.

Böyle bir ifade, bireysel kanaatimizi aşarak kadim bir kültürün birikimine yaslanır. Sözün etkisi, yalnızca taşıdığı anlamdan değil, tanıdık ve ortak bir hafızayı harekete geçirmesinden de kaynaklanır. Ne var ki geleneğin sağladığı bu imkân, düşüncenin sorgulanmadan kabul edilmesine de kapı aralayabilir. Bir yargının geçmişten geliyor olması, onun her durumda doğru ve geçerli olduğu anlamına gelmez. Gelenek, düşünceye bir başlangıç noktası sunabilir; fakat her yeni durumun bütün ayrıntılarını kendiliğinden açıklayamaz.

Dinî terminoloji de bu bakımdan zengin bir kaynak olarak karşımıza çıkar. Hakikat, adalet, hikmet, niyet, sorumluluk ve hak gibi kavramlar, insanın hem kendisiyle hem de toplumla ilişkisini anlamlandırmasına yardımcı olur. Dinî gelenek içinde oluşmuş kavramsal birikim, geçmiş tecrübelerden yararlanmayı ve güncel meseleleri daha geniş bir anlam çerçevesinde değerlendirmeyi mümkün kılar.

Özellikle fıkıh literatürü, farklı durumlar arasında ilişki kurmak, benzerlikleri ve ayrımları belirlemek, bir hükme ulaşırken hangi ölçütlerin dikkate alınacağını göstermek bakımından önemli bir yöntemsel miras sunar. Bununla birlikte, bu mirastan yararlanmak ile onu düşünmenin yerine koymak arasında belirgin bir fark vardır. Kıyas, kendi başına düşünsel bir tembellik değildir; aksine, belirli şartlar altında gerekçeli bir muhakemenin parçasıdır. Sorun, benzerlikleri araştırmadan kıyas yapmakta, hükmün dayandığı gerekçeleri göz ardı etmekte ve tarihsel birikimi yeni durumların

bütün şartlarını açıklayan değişmez bir kalıba dönüştürmektedir.

Her meseleyi sıfırdan düşünmek zorunda değiliz. İnsanlık tecrübesinin biriktirdiği bilgiden yararlanmamak, çoğu zaman gereksiz bir çaba olacaktır. Nitekim sık kullanılan ifadeyle, Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yoktur. Fakat daha önce keşfedilmiş bir kıtaya ilişkin haritayı, o kıtanın kendisiyle karıştırmamak gerekir. Harita yol gösterir; araziyle karşılaşıldığında ise yeni gözlemlere, değerlendirmelere ve gerektiğinde haritanın yeniden yorumlanmasına ihtiyaç duyulur.

Dinî bilgiyle kurduğumuz ilişki de benzer bir dikkat gerektirir. Bir kavramı bilmek, o kavramın işaret ettiği hakikati bütün boyutlarıyla kavramış olmak değildir. Bir hükmü hatırlamak, onun dayandığı gerekçeleri ve hangi şartlarda geçerli olduğunu anlamakla aynı şey değildir. Düşünmenin sorumluluğu, hazır bilgiyi reddetmekte değil, onu yerli yerinde kullanabilmektedir. Aksi hâlde hakikate ulaşmamızı kolaylaştırması gereken kavramlar, düşüncenin önüne çekilmiş perdelere dönüşebilir.

Yazının başına dönersek, kelimeler zihinsel kodlarımızdır. Onlara yüklediğimiz anlamlar, dünyayı hangi pencerelerden gördüğümüzü ve hangi düşünce yollarını tercih ettiğimizi belirler. Bir kelime, zihnimizde yalnızca bir tanımı değil, bazen bütün bir geleneği, bir inancı, bir duyguyu veya geçmişten devraldığımız bir hükmü harekete geçirir. Dolayısıyla kelimeler, düşüncenin yalnızca taşıyıcısı değil, kuruluşuna katılan unsurlardır.

Bugün teknolojik gelişmeler, bu ilişkinin başka bir boyutunu görünür kılıyor. Düşüncelerimizi ifade etmek, metinlerimizi düzenlemek ve doğru kelimeleri bulmak için başvurduğumuz dijital araçlar, zihinsel emeğimizi kolaylaştırabiliyor. Bununla birlikte, kolaylığın alışkanlığa dönüşmesi, kendi düşüncemizi kurma ve ifade etme çabamızı zayıflatma ihtimalini de beraberinde getiriyor. Bir cümleyi tamamlamak, bir kavramı açıklamak veya bir duyguyu söze dökmek için sürekli dışarıdan yardım aldığımızda, zamanla yalnızca ifadeyi değil, ifade etme pratiğini de devretme riskiyle karşılaşabiliriz.

Elbette teknolojik araçların düşünme yetimizi zorunlu olarak körelttiğini söylemek doğru olmaz. Bu araçlar, doğru kullanıldıklarında düşünceyi geliştirebilir, yeni bağlantılar kurmamıza ve farklı bakış açılarıyla karşılaşmamıza yardımcı olabilir. Asıl mesele, kolaylaştırıcı araçların düşünsel çabanın yerini alıp almadığıdır. Zihinsel emeği destekleyen bir araç ile zihinsel emeği bütünüyle üstlenen bir araç arasındaki ayrım, üzerinde durulmayı hak ediyor. Bu konu başlı başına daha uzun bir incelemeyi gerektirse de kelimeler ve zihinsel kısayollar arasındaki ilişkiyi ele alırken ona değinmeden geçmek istemedim.

Son olarak, Kur'an'daki kelimeler ve isimler etrafında şekillenen anlam dünyası, bu yazının düşünsel ufkunda ayrı bir yer tutuyor. Kur'an'da Âdem'e isimlerin öğretilmesinden söz edilmesi, benim için yalnızca nesnelerin adlandırılması meselesini değil, insanın anlam kurma ve dünyayı kavranabilir hâle getirme imkânını da düşündürüyor. Burada söz konusu olanı doğrudan bir tefsir hükmü olarak değil, metnin bende uyandırdığı düşünsel bir çağrışım olarak ifade etmek isterim.

İbrahim'in kelimelerle sınanmasına ilişkin ayet de bu bağlamda ayrıca üzerinde durulabilecek bir anlam alanı açıyor. Kelimelerin vahiy bağlamındaki anlamını bir kenara bırakmadan, onları kavram üretme ve zihinsel yollar oluşturma yetisi üzerinden düşünmek mümkün müdür? Benim zihnimde bu soru, kelimelerin yalnızca hazır anlamları aktarmadıkları, aynı zamanda yeni anlam imkânlarının kapısını araladıkları düşüncesiyle birleşiyor. Böylece kelimeler, yalnızca geçmişten devraldığımız kodlar olmaktan çıkıp düşüncenin yeni yollarını açan imkânlara dönüşüyor.

Belki de asıl mesele, sahip olduğumuz kısayolların varlığı değil, onların bizi nereye götürdüğünü ne ölçüde bildiğimizdir. Bir kelimenin anlamını hatırlamakla onun açtığı düşünce alanına girmek, bir hükmü tekrarlamakla onun gerekçelerini kavramak, bir düşünceyi benimsemekle onu yeniden tartmak aynı şey değildir. Zihnimizin başvurduğu her kısayol, bizi hakikate biraz daha yaklaştırabileceği gibi, sorgulanmadığında hakikatin yerine geçme tehlikesi de taşır.

Maksadın hasıl olması temennisiyle...

FİLİZ TURHAN

Emanetin İki Cephesi: Cihad ve Mücâhede

İnsanlık tarihi, uğruna can verilen davalarla, yıkılan surlarla ve değişen çağlarla doludur. Fakat insanın önündeki en çetin mücadele dışarıdaki düşmanla değildir. Bazen insan, korumak istediği değerleri kendi elleriyle zedeler; hakikatin bayrağını taşırken nefsinin peşine düşer, adaleti savunurken öfkesine yenilir. Asıl imtihan, uğruna mücadele edilen hakikati insanın kendi hayatında da yaşatabilmesidir.

Kur'an-ı Kerim, bu yolculukta insanın içindeki zaaflara dikkat çeker: "Nefse ve ona birtakım kabiliyetler verene, sonra da ona iyilik ve kötülüklerini ilham edene yemin olsun ki nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems, 91/7-9). Bu ayet, ömür boyu sürecek bir sorumluluğu hatırlatır. Öfkeyi yutmak, haksız kazancı reddetmek ve kimsenin görmediği yerde doğru kalmak; mücâhedenin gündelik hayattaki en çetin sınavlarındandır.

Cihadı yalnızca kılıç şakırtısına ve savaş meydanlarına hapsettiğimizde, hak uğrunda verilen birçok gayreti gözden kaçırırız. Oysa Kur'an, Hz. Peygamber'e hitaben şöyle buyurur: "Öyleyse kâfirlere itaat etme ve bununla (Kur'an ile) onlara karşı büyük bir cihad et." (Furkân, 25/52). Burada silahın yanında hakikatin sözü ve kararlılık vardır. Hak uğrunda gayret; inancı, vicdanı ve sorumluluğu hayatın her alanında diri tutmayı gerektirir.

Bugünün insanı da kendi çağının sınavlarıyla karşı karşıyadır. Hakikatin değersizleştirildiği, hırsın başarı diye sunulduğu ve tüketmenin yaşamakla karıştırıldığı bir zamanda direnilmesi gereken çok şey vardır. Zamanın ruhuna teslim olmamak, kalabalıkların alkışıyla vicdanı susturmamak insanın hem kendisiyle hem de çağıyla hesaplaşmasını gerektirir. Çağa karşı durmak, yeniliklere sırt çevirmek değil; onların içinde ölçüyü ve insanlığı kaybetmemektir.

Hz. Peygamber, asıl kuvvetin güreşte rakibini yenen kişide değil, öfkelendiğinde kendisine hâkim olabilende olduğunu bildirir (Buhârî, Edeb, 76). Bu hadis, zafer anlayışını yeniden düşünmeye çağırır. Öfkelendiğinde dilini tutmak, gücü eline geçtiğinde adaletten ayrılmamak insanın nefsinin esiri olmadığını gösterir. Dışarıdaki mücadele ne kadar büyük olursa olsun, içimizdeki ölçü kaybolduğunda kazanılan zafer anlamını yitirir.

Nefsine kapılan insan, kendisini haklı çıkaran gerekçelerin arkasına saklanarak hakikatten uzaklaşır. İnsan içindeki kusuru görmeden dünyayı düzeltmeye kalkıştığında, zaaflarını yaptığı işe de taşır. Bu yüzden mücâhede yalnızca kötülüklerden uzak durmak değil, niyeti sürekli sorgulamaktır: Hakkı mı savunuyoruz, yoksa haklı görünmenin hazzını mı arıyoruz?

Mücadele etmek sadece savaşmak değil, korumaktır. Rabbimizin yüklediği emanet, yaşadığımız dünyayı ve içindeki tüm canlıları kapsar. Kur'an'ın "Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın" uyarısı (Bakara, 2/60), bu sorumluluğun temelidir. Bir damla suyu israf etmemek, toprağı hoyratça tüketmemek ve bir hayvanın açlığını gidermek emanet bilincinin gündelik karşılıklarıdır. Merhameti yalnızca insanlara ayırıp diğer canlılara duyarsızlaşmak emaneti daraltmaktır. Suyu korumak ve Allah'ın yeryüzüne koyduğu o muazzam mizanı bozmamak da bu sorumluluğun parçalarıdır.

Nitekim susuz bir köpeğe su veren kadının bağışlandığını anlatan hadis (Buhârî, Enbiyâ, 54), merhametin sınırlarını genişletir. Bu rivayette gösterişli bir kahramanlık yoktur; susayan bir can ve ona uzanan bir el vardır. Bazen Allah katındaki değeri belirleyen şey, dünyaya büyük görünen işler değil, kimsenin önemsemediği bir anda ortaya çıkan merhamettir.

Böylece cihad ile mücâhede aynı sorumlulukta buluşur. Kendi ahlâkını koruduğunu söyleyip zulüm karşısında susmak ne kadar eksikse, hakikati savunurken nefsini sınırsız bir otoriteye dönüştürmek de o kadar yanlıştır. İçeride korunamayan değerler, dışarıda savunulan değerleri de yaralar. Mücadele, bir şeyi düşmandan almak değil, onu kendi elimizle tahrip etmemeyi bilmektir.

İnsanın amel defteri bu mücadelenin sessiz şahididir. Kur'an'ın, "Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür." buyruğu (Zilzâl, 99/7-8), hiçbir davranışın önemsiz olmadığını hatırlatır. Bir gönlü inciten söz veya bile isteye görmezden gelinen bir ihtiyaç insandan saklanabilir ama hesaptan çıkarılamaz. Mücâhede, insanın kendisini dünyadaki itibarıyla değil, Allah'a vereceği hesapla değerlendirme gayretidir.

Necip Fazıl'ın "Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak!" diye haykıran şiirindeki itiraz, insana kendi istikametini sorma cesareti verir. Bazen mücadele kalabalıktan ayrılmayı, bazen yanlışı kabul etmeyi, bazen de halkın içindeyken bile Hak ile kalabilmeyi gerektirir. Herkes dışarıdaki düşmanı ararken kendi nefsini sorgulamak bu yüzden kolay değildir.

Cihadın ruhu insanı hak uğrunda sorumluluk almaya çağırır; mücâhede ise bu sorumluluğu taşıyacak iç dünyayı terbiye eder. Biri diğerinden koparıldığında ya dışarıdaki mücadele ahlâkını kaybeder ya da insan dünyanın acılarına sırt çevirir. Oysa iman, hem nefsin kötülüğüne direnmeye hem de zulüm karşısında hakkı gözetmeye çağırır. Mücadele, öfkeyle saldırmak değil; neyin korunmaya değer olduğunu bilmektir.

Emanet ağırdır. Bir inancı yaşatmak, bir insanın hakkını savunmak ya da nefsin fısıltısına rağmen doğru olanı seçmek insanı farklı imtihanlarla karşı karşıya getirir. Asıl hesap, ne kadar gürültü çıkardığımızla değil, hangi hakikatin yanında durduğumuz ve bize bırakılanı ne ölçüde koruduğumuzla görülecektir.

Öyleyse mesele yalnızca ne uğruna mücadele ettiğimiz değil, bu süreçte neye dönüştüğümüzdür. İnancımızı savunurken merhametimizi, adaleti savunurken vicdanımızı kaybetmemek gerekir. İnsan hem hakikatin yanında durmalı hem de kendi içindeki hakikati öldürmemelidir. Nitekim Yunus Emre'nin "Yüz bin kâbe halk dersen, bir gönül eylemek yeğ" sözü, asıl fethin ve korumamız gereken en büyük emanetin neresi olduğunu bize fısıldar. Çünkü bir gün geriye kazanılmış mücadelelerin hatırası değil, ihmal edilmiş emanetlerin hesabı kalacaktır. İnsan o gün, neyi fethettiği kadar kendisine emanet edilenleri ne ölçüde yaşattığıyla da yüzleşecektir.

F. YILMAZ ALTUNÖZ

Peygamberler Torun Sahibi Olamadı

Her bilen âlim midir? Elbette değil. Âlim Kur'an, sünnet ve İslâmî ilimlerde ileri seviyede bilgi sahibi olan ve bu bilgisini; iman, salih amel, hakikati tavsiye ve sabrı tavsiye ederek hayatına tatbik eden kişiye denir.

Miras. Varis. Veraset. Veraset, kelime anlamı olarak **mirasçılık** demektir; bir kişinin ölümü sonrasında sahip olduğu mal varlığının, haklarının, alacaklarının ve borçlarının yasal mirasçılarına geçme sürecini ifade eder.

Camilerde vaaz kürsülerinin üzerinde "el ulemau verasetül enbiya" ulema (âlimler) nebilerin (peygamberlerin) varisidirler hadisi şerifi yazılıdır. İslami toplumda olduğu gibi tüm inanç ve kültürlerde âlimlerin halk arasında önemli yeri vardır.

Her bilen âlim midir? Elbette değil. Âlim Kur'an, sünnet ve İslâmî ilimlerde ileri seviyede bilgi sahibi olan ve bu bilgisini; iman, salih amel, hakikati tavsiye ve sabrı tavsiye ederek hayatına tatbik eden kişiye denir.

Âlim insan övülen kimsedir. İslami düşüncede dünyevi ve uhrevi sorumluluğu olan kişidir. Son nebi (sav) şöyle buyurur **"Her kim bir yola girer ve onda ilim isterse, Allah onun için cennete giden bir yolu kolaylaştırır. Melekler ilim öğrenenlere, yaptıklarından hoşlandıkları için, kanatlarını gererler. Göklerde ve yerde olanlar, hatta sudaki balıklar ilim öğrenen kimseye Allah'tan yardım ve bağış dilerler. İlim sahibinin abitten** (ibadet edenden) **üstünlüğü, ayın diğer yıldızlardan üstünlüğü gibidir. Âlimler, peygamberlerin varisleridir. Peygamberler ne dinar ne de dirhem miras bırakmadılar, ancak ilim miras bıraktılar. Şu halde o ilmi alan büyük bir pay almış demektir**."

Cami kürsülerinde rol alan veya bu hakkı kendisinde gören kimselerin âlimlerden oldukları varsayılacak olunursa; öncelikle onlarda bulunması gereken vasıflardan birisi hakkı tavsiye, mücadele yani cihattır. Nuh peygamberi peygamber kılan şey 950 yıllık

zalimlere ve katillere yönelik sözel ve eylemsel cihadıdır. İbrahim peygamberi peygamber kılan şey put fabrikası imalat sanayi sahibi olan babası ve tağut Nemrut'a karşı yürüttüğü sözel, davranışsal ve eylemsel olarak gerçekleştirdiği; tebliğ, davet, mücadele, eylem yani cihattır.

Son nebi (sav) ve hiçbir peygamber şirkin egemen olduğu toplumlarda torun sahibi olamamışlardır. Resullerin şirk başta olmak üzere tüm kötülüklere karşı yürüttükleri mücadele diğer bir ifadeyle cihad, egemenleri rüyalarında dahi rahat ettirmemiştir. Son nebi Hz. Muhammed (sav) taşlanma, aşağılanma, yalanlanma, boykot, taif sığınağı, Habeşistan hicreti, suikast operasyonu ve Medine hicreti; ama bunlara karşı rahmet, merhamet, bilgi ve hikmet, cesaret, aşk, kesin inançlılıkla; yılmayan, korkmayan ve ertelenmeyen mücadele/cihad eylemi gerçekleştirmişlerdir.

Tüm nebiler sahada olmuşlar ve tüm riskleri yüklenmişlerdir. Riskten kaçınan ve uzak duran bir peygamber gösterilemez. Risk; ucunda ölüm bulunan her türlü olumsuz davranışlar toplamıdır. Yani sözlü ve fiili şiddet. Yalnızlaştırılma. Mal ve mülklerine el koyma. Sürgün. Öldürülme / şehadet.

Risksiz dava adamı olunamayacağı gibi âlimde olunmaz. Rahatının bozulmasından endişe eden ve kaçınan kimseden, peygamber varisi olamaz. Ebu Hanife, Ahmet b. Hanbel, Said b. Müseyyeb, Zahid el Kevseri, Said Nursi, Seyyid Kutup, Ömer Muhtar, Ömer Nasuhi Bilmen gibi âlimler; peygamberlere varis olan âlimler sınıfına girer. Tarih bu öncülere şahittir. Tüm bu sayılanlar nebiler gibi acıyı da tatlıyı da yani riski yüklenmişlerdir.

Ancak seküler egemenlik yeni bir âlim! Yeni bir öncü! Türü üretti; seküler âlim! Şirk sistemlerine itaatte kusur etmeyen. Sesini ve elini yükseltmeyen. Kariyer ve ben merkezli. Mazeretler üzerine rahat saraylar inşa eden, nefis odalarında mutmain olan, sırça köşklerinde çevreyi izleyen, emekliliklerini hangi deniz ve yeşilin birleştiği yerde geçirmeyi hedefleyen âlim/öncü/bilgin! Türü. Hiçbir riski göze alamayan almak istemeyen; haleflerine hiç benzemeyen kimseler.

"Ulema / âlimler peygamberlerin varisidir." Varis ne demek? "Bir kişinin ölümü sonrasında sahip olduğu mal varlığının, haklarının, alacaklarının ve borçlarını" üstlenen kişiye verilen unvandır.

Bağlılarına veya topluma din anlatan insanlar peygamberlerin "haklarının, alacaklarının ve borçlarının" ne olduğunun farkında ve bilincinde olmalıdırlar. Onların hakları; tevhid eksenli bir dünyayı inşa etmek. Alacakları; ahlak ve adaletin egemen olduğu sosyal hayat. Borçları ise zalimlere, katillere ve günah pazarlayanlara karşı kalbi, zihinsel ve bedensel eylemler bütünü ortaya koymak yani cihad.

Evet! Onlar son nebinin (sav) varisleridir.

MEHMET GÖKTAŞ

Küfre karşı kıyam edenler Allah ile irtibatlı olmalıdır!

Özellikle Firavuna gönderilirken onlardan istenen, zikrin bütün çeşitleriyle ve en üst düzeyde Allah Teala'nın zikredilmesi, gaflete düşülmemesi ve Allah'ın unutulmamasıdır. Artık bir insan bünyesinde zikir, hatırlama ve irtibat olayını gerçekleştiren bütün organların tam kapasite bu görevi ifa etmeleri emredilmekte.

Tâğuta kıyam edenler Allah ile irtibat halinde olmalıdır. Kulluğun sadece Allah Teala'ya yapılması gerektiği için mümin ilahlığa yeltenen herşeyi reddeder. Kendi üzerindeki her türlü tasarruf hakkının Allah Teala'ya ait olduğundan, bunu kullanmaya kalkışanlara karşı çıkar, kıyam eder. Yani zalimlere ve diktatörlere karşı çıkışı babayiğitliğinin gereği olduğu için değil, gururunun ve erkekliğinin gereği olduğu için değildir. Veya sadece kuru bir özgürlük için de değildir. O zaman zalimlerin, tâğutların kulluğundan kurtulup nefsinin, gururunun ve kavramların kulluğuna girmiş olur.

Unutulmasın ki, tağutlaşanlar aynı zamanda dünyevi bütün güçleri ellerinde bulunduranlar demektir. Müminin karşı çıkıp reddetmesi gereken zalimler ve tağutlar gerçekten her türlü dünyevi güç ve otoriteyi, maddi ve psikolojik gücü elinde bulundurmaktadırlar. Zaten işin cilvesi de buradadır. Bir müminin tuğyanı red olayında, onu maddi gücüyle alt edecek bir gücünün olmaması işin püf noktasıdır. Yani mümin gerçekten akla ve hesaba aykırı bir karşılaşmadadır. Dışardan seyredenler mümini deli zanneder, aklından şüphe eder. Çünkü görünüşte mesele aynen öyledir.

İşte böyle korkunç ve dengesiz bir karşılaşmada mümin Allah (cc.) ile irtibatlı olmalıdır. Hem de en yoğun biçimde. Sırf Allah Teala'ya güvenerek ve O'nun emri gereği zorbalara ve zalimlere kıyam edenler, özellikle kıyam esnasında Allah Teala ile kesintisiz bir bağlantıya sahip olmaları gerekir. Müminin Allah Teala ile olan irtibatı ve bağlantısı o andan itibaren süreklilik arz etmelidir. En ufak bir tehlike ile karşılaştığında bile Allah›a (c.c) sığınan ve sığınması öğütlenen mümin, dünyanın saltanatını ellerinde bulunduran organize olmuş zalimler karşısında en üst seviyede Allah Teala ile beraber olabilmelidir.

Şimdi bu olayı Kur›an›da görmeye çalışalım. Zamanın tağutuna kıyam eden Ashab-ı Kehf adı verilen genç müminler anlatılırken Allah Teala bu olaya dikkat çekmektedir. "(Kral'a karşı) kıyam edip; bizim Rabbimiz yerlerin ve göklerin Rabbidir. İlah olarak biz O'ndan başkasına kesin olarak tapmayız. Eğer (tersini söyleyecek olursak, andolsun gerçeğin dışına çıkarız, derlerken biz onların kalpleri üzerine rabtetmiştik." (Kehf 14) Yiğitlerin bütün enerjileri ve dirençleri, Allah Teala ile olan irtibatları, o anki bağlantılarıdır.

Bu olay Musa Aleyhisselam ve Firavun olayında çok daha net bir görünüm arz etmektedir. Firavuna gönderilen Hz. Musa ve Hz. Harun'a verilen sıkı tembihe çok iyi dikkat edelim.

"Sen ve kardeşin ayetlerimle gidin ve beni zikretmede gevşek davranmayın. İkiniz Firavuna gidin, çünkü o tuğyan etmiş bulunmaktadır. O'na yumuşak söz söyleyin, umulur ki öğüt alıp düşünür ya da içi titrer korkar. (Musa ve Harun) Dediler ki; Rabbimiz, biz gerçekten onun bize karşı taşkın bir tutum takınmasından, ya da azgın davranmasından korkmaktayız. (Allah) buyurdu ki; korkmayın, çünkü ben sizinle birlikteyim, işitmekteyim ve görmekteyim." (20/42-46) Birinci ayeti kerimedeki "beni zikretmede gevşek davranmayın" zalim bir diktatöre gönderilenlere verilmektedir. Özellikle Firavuna gönderilirken onlardan istenen, zikrin bütün çeşitleriyle ve en üst düzeyde Allah Teala'nın zikredilmesi, gaflete düşülmemesi ve Allah'ın unutulmamasıdır. Artık bir insan bünyesinde zikir, hatırlama ve irtibat olayını gerçekleştiren bütün organların tam kapasite bu görevi ifa etmeleri emredilmekte. Çünkü burada verilen emir "Gafil olmayın, Allah'ı unutmayın, Allah'ı hatırlayın " emri değildir. Çünkü muhataplar zaten gafil değiller, muhataplar Allah Teala'yı unutmuş kişiler değiller. Muhataplar Allah Teala'yı zikreden, O'ndan gafil olmayan kişilerdir ve onun için istenilen şey; "zikretmede gevşek davranmayın." Ve özellikle Firavuna giderken. Firavundan korktuklarını belirtince onlara Allah Teala'nın söylediğine iyi dikkat edelim: "Korkmayın, ben sizinle beraberim, işitiyorum ve görüyorum." Allah Teala herkesi işitmekte ve görmektedir. Fakat burada Musa ve Harun Aleyhisselam'a söylenilen bir hakikat vardır ki; "Benim sizinle beraber olduğumu, sizi işittiğimi, sizi gördüğümü hiç bir zaman aklınızdan, hatırınızdan çıkarmayın. Benimle kesintisiz bir bağlantınız olsun. Beni yanınızda bilin, beni hatırınızdan bir an olsun çıkarmayın." demektir.

Mümin tağuta kıyam ederken Allah'tan (cc.) tam bir destek aldığına kani olmalıdır, bunu hissetmeli ve duymalıdır. İrtibatını kontrol etmelidir. Hem bu takdirde hareketinin ve amelinin nefsi bir hareket olmadığını denetlemiş olur ve hem de desteğini almış olur.

Allah Teala ile irtibatlı olarak başlatılan her kıyam, mutlaka dünyevi bir zafer ve galibiyetle noktalanacak demek değildir. Bu şekildeki kıyamlardan birçoğu dünyevi zafere ulaşmadan neticelenmiş olabilir. Fakat kesin olan bir şey vardır ki, bunun mükâfatı cennettir. Zaten müminler asla neticeden mesul değildirler.